ORATIO PARAENETICA AD EQVITES POLONOS:

Stanislao Reſcio Preſbytero:

NEAPOLI,

Apud Io. Iacobum Carlinum, & Antonium Pacem.
M. D. XC V I.

ROMA VITTORIO EMANUELE

Digitized by Google

Digitized by Google

PARAENESIS AD EQVITES POLONOS.

STANISLAI RESCII.

Geneſis 3.

ECCE Adam quaſi vnus factus eſt, ex nobis, ſciens bonum & malũ. Ecce vnus eſt populus, & vnũ

Gen. 11

eſt labium omnium. Ecce ſapientior es

Ezech. 28.

tu Daniele, & omne ſecretum non eſt abſconditum a te. Quod olim Dominus Adæ dixit inobedienti. Quod eius poſteritati turrim Babylonicam molienti. Quod Tyri Principi de Cathedra Dei, ſapientiæq; multitudine præſidenti: id ipſum nos de Pſeudoeuangelicorum Protomagiſtris, & Miniſtris recte poſſumus vſurpare. Ecce facti ſunt quaſi vnus ex nobis, ſcientes bonum, & malum. Ecce unus eſt populus, & vnum eſt labium omnium. Ecce omne fidei Chriſtianæ ſecretum non eſt abſconditum ab illis. Addemus & illud, quod Moſes, ad Ruben, & Gad, Iſraelem ſubuertentes vſurpauit. Ecce vos ſurrexiſtis pro patribus veſtris, incrementa, & alumni hominum peccatorum, vt augeretis furorem Domini contra Iſrael, idq; iſto tempore tanto liberius vſurpabimus, quo perditorum conſiliorum, quæ nouorum dogmatũ auctores, ſub nomine Chriſti, contra Eccleſiam Chriſti nefarie ſuſceperũt, peſſimi tandem, funeſtiſſimique exitus, ex iiſ quibus occultabantur tenebris, in lucẽ hominum, ita manifeſtè emerſerunt, vt libeat cum Propheta exclamare. Miſericordiæ Domini, quia nõ ſumus conſumpti;

[Margin: Euãgelici tã veritatem inuenerũt Luth. monſtrante, quã Adam, & Eua Dij facti ſũt Diabolo promittente. — Numeri 32. — Threnorum 3.]

quia non pluit Dominus ſulfur, & ignẽ à Domino de cœlo: quia non dirupta eſt terra ſub pedibus noſtris, & aperiens os ſuum deuorauit nos, cũ vniuerſa ſubſtantia noſtra, deſcendimuſque viui in Infernum operti humo. Ita nullum iſto quoque tẽpore ſuperbiæ genus, nullum inobedientiæ veſtigium, nullum rebellionis, & fornicationis exemplum, ab iſtis errorum Protoplaſtis prætermiſſum eſt, quod igne de cœlo miſſo, aut vaſto terræ hiatu expiandum non fuiſſet, niſi Miſericordia Domini ſuper exaltaret iudicium.

At illud quidem Sathanas per Amanuenſes ſuos promittebat, initio, fore, ſcilicet, vt intra paucos annos iis perpurgatis tenebris, quas (ut aiunt) impia Pontificum tyrannis inuexerat, Eccleſiam nobis repræſentaret, ruga, maculaq; carẽtẽ, nouam, de cœlo deſcendentẽ, tanquã ſpõſam ornatã viro ſuo. At patiens, & miſericors Dominus, nolẽs mortẽ peccatoris, ſed vt cõuertatur, & viuat, non eſt paſſus nos tentari ſupra quã poſſemus ſuſtinere: ne videlicet cõſtãs, & diuturna ſimulatio pietatis, ſpeciẽ aſſumeret veritatis. Quæcũq; enim conſilia ſuſceperunt, etiã pro fide, contra perfidiam, pro veritate, cõtra falſitatẽ, pro Chriſto contra Antichriſtũ, ſuſcepta iactarẽt, eoq; nomine omnes ſibi laureas, & triumphos debitos putarent: illico tñ diſpõnẽte Dño, quos ad exitũ negotij Sathanas reſeruauerat, conſiliorum fructus tam funeſti, tamque venenati apparebant, vt qui viderent, non fugere qui-

[Margin: Euãgel. aliud promittebant aliud faciebãt.]

dem poterant; non horrere, certè, non improbareq; non poterant.

Scripturæ S. vindices videri volebant.

Nil crepabant initio vehementius, quã purũ putũ verbum Dei, quã Euangelium, quã Prophetas, quãq; Apoſtolos, & vniuerſam ſcripturã. Hanc ſolã, hanc vnicã, hãc certiſſimã, veriſſimãq; eſſe volebant, fidei Chriſtianæ normã, formã, regulam, hãc vnicã ciuium in religionis cõtrouerſiarũ iudicẽ, & indubitatum κριτήριον prædicabant. Has voces pro cõcione, grauib' ſupercilijs detonabãt; his libros oẽs perluebant, his poſtes, his ædiũ frõtes, his veſtiũ finbrias obducebãt, tãta cõfidẽtia, verbũ Dei ſibi reuelatum iactitãtes, vt ipſi ſoli nõ in tertiũ, vbi eleuat' fuit Paulus, ſed in Empireũ cœlũ, vbi Deo ſimilis eſſe voluit Diabolus, rapti, ſummiq; Dei conſiliũ admiſſi, verba ineffabilia audiſſe viderentur. Quid aũt conſecutũ eſt? Videte quæſo, vos Equites, admirabilia Dei noſtri iudicia. Euenit illis quod euenturum Prophæta prædixit. Faciẽtes iniquitatẽ, tanquã fœnũ velociter areſcent, & quẽadmodũ olera herbarũ citò deficiẽt. Vix.n anni decẽ abierũt, cũ eandẽ ſcripturã, quã ſummo cęlo locauerãt, ad ima viciſſim detruſerũt tartara. Aeſopiq; fabulis, Aurifabro teſte, exæquarũt: Auguſtanã certè cõfeſſionẽ, Apologiam Philippi, Catechiſmos Lutheri, Articulos Smalcadicos, & alia neſcio quę ebriorũ capitũ ſomnia, pari eſſe cũ ſcriptura poteſtate, & auctoritate, ad oẽs dirimẽdas fidei cõtrouerſias voluerũt. Paulò poſt Ideas neſcio quas, & viſiones; tum & quotidianas domeſtici cuiuſdã Genij inſpirationes, tã ſcripturæ, quã Apologiæ Philippianæ prætulerunt. Paulò poſt partẽ ſcripturarũ à Canone reliquarũ pręciderũt. Nec ſatis hoc omnẽ in vniuerſum ſacræ ſcripturæ auctoritatẽ detraxerunt, voceſq; de cœlo tantũ expectãdas cenſuerunt, vt ipſa nos virtus ſuperuenientis ſpiritus ex alto, ſine vllo ſcripturarum magiſterio, omnẽ fidei rationẽ perdoceret, eſſemuſq; omnino θεοδίδακτοι & non βιβλιοδίδακτοι. Quid præterea? cũ nec ſcripturam legerẽt, nec Dominum de cœlo loquentem audirent, facile quoque omne, quod dicitur Deus, contempſerunt.

Scripturã Aeſopi fabulis exęquant.

Conciliorum Decreta, Pontificũ ſcita, Patrum ſcripta, non quidẽ adhuc reijcienda, ſed examinanda tantũ initio, atq; ad perpendiculũ ſacrarum ſcripturarũ trutinanda, moderandaq; cenſuerunt, vtrũ ãn diuinis decretis, Apoſtolicisq; legibus, conuenirẽt. Quid deinde? Paulò poſt oĩa reprobarunt, damnauerũt, anathematizauerunt, igne, & flãma in foro publico deleuerunt: ipſo tanti facinoris auctore, præcultoreque Luthero. In clero caſtitatem, modeſtiã, tẽperantiam, rerumq; omnium contemptũ, & cor ſine auaritia requirebãt initio: ſed cũ plebis animos, tanquã à diſcolis auertiſſent, eundẽ paulo poſt flãma, ferro, exilio vbi potuerunt deleuerunt, & Miniſtros è ſchola Cacodæmonis turpiſſimos, auariſſimos, impudentiſſimos, ſalaciſſimos in theatrũ produxerunt, & ad curam Verbi, & animarũ adhibuerũt, quos ad menſę ſocietatem nemo piorum adhibere dignaretur. In Monaſterijs nil initio, quã vitã piam, religioſam, Monaſticæ diſciplinæ conſentaneam deſiderabant. Quid conſecutum eſt? Monaſteria paulò poſt egregiè expilata, vel ſolo exæquarũt, vel in lupanaria, armamentaria, prædia, penuaria, cellaria, equorũ, & armentorũ ſtabula conuerterunt. Imagines Beatorum tollendas è templis vociferabantur, initio, ne pro Dijs à rudi plebecula ligna fabrefacta colerentur. Hoc quidem eminebat in titulo, ſed aliud latebat in pyxide. Euerſis enim imaginibus, & feſta paulò poſt omnia, & nomina, & memorias ſãctorũ omnium, & omnẽ prorſus honorem amicis Dei debitũ ſuſtulerũt. Inuocationẽ reiecerunt, & ſeſe præterea Petro, Paulo, & Ipſi Sanctiſſimæ Dei Genitrici, cæteriſq; ſanctis impudẽtiſſimè exęquarũt; proq; ſanctorũ imaginibus, vxorum, & luparum ſuarũ imagines, quod Lipſiæ, Vitembergæq; vidimus, ſpectandas populo, & fortaſſe etiã adorandas in templis propoſuerunt.

Progreſſus Euãgelicæ doctrinę.

Sacramentorum vſum artibus magicis, & anilibus quibuſdam ſuperſtitionibus, à Papiſtis inquinatum, ſine ſale, ſputo, oleo, cereo, exorciſmo, tonſura, inſufflatione, Eccleſiæ Dei ſe reddituros, ad normã legum Apoſtolicarum pollicebantur. Quid conſecutum eſt? Primò quidem de numero Sacramentorũ, paulò poſt aũt, & de virtute efficaciaq; plurimum detraxerunt.

Sacramenta violarũt

Nec

Nec ſatis hoc. Ipſum ēt Baptiſmū ad ſa-
lutē eſſe neceſſariū negauerūt, ſi modo in
fantes, baptizatorum eſſent filij. In cœna
porrò non ſatis ad gloriā viſum eſt, ſi de-
tracta corporis Chriſti præſentia, panem
tantū piſtoriū, & vinum de cupa conuiuis
ſuis proponerent, & panē ad extremum, &
vinum eſſe ſuperfluū cenſuerunt, docentes
ſola tantum fide cœnā ſumi, ſi quis modò
mente in cœlū eleuata, Chriſtum ad de-
xterā Dei ſedentem ſe comediſſe certò ſi-
bi perſuaderet.

Sed longū eſſet artes eorū ſingulas, bre
uitatis ſtudioſo recenſere. Iā oſtendimus
ex ipſiſſimis illorū monumentis, nullā ab
illis non eſſe religionis Chriſtianæ partē
violatā. Scriptura miris modis lacerata,
Symbola deartuata, Sacramenta trūcata,
Trinitas veneranda, blaſphemata, Chriſti
diuinitas circumſcripta, Antiquitas dam-
nata, Patres, & Cōcilia reprobata, Tēpla
diruta, altaria demolita, hæreſes mille,
mille Sciſmata nata. Huc accedunt bel
la ſuſcitata, Reges oppreſſi, leges euerſæ,
Orthodoxorū integræ penè legiones gla-
dio, laqueo, æquuleo, flāmis, vndis, præci-
pitijs, mille noui generis cladibus, & mor
tibus laceratæ, deletæ, obtritæ, beſtijs ter-
ræ, & volatilibus cœli ad eſcam proiectę,
ima ſummis, in vtraq; Republica paria fa-
cta. Miſericordiæ Domini, quia nō ſumus
conſumpti, quia non defecerunt miſera-
tiones eius ſuper nos.

Ac iſtos quidē tàm funeſtos conſilij fru
ctus, omnibus ſuis technis, & artibus texit
initio Sathanas: ſed Dei bonitas noſtræ ſa
lutis cupidiſſima, non multò poſt detexit.
Quod in noſtram pernitiē malus Dæmon
occultauit; bonus paulo poſt Dominus
ad noſtram ſalutem propalauit. Finis aūt
coronat opus (ait Eccleſiaſticus.) Quę
enim ſunt dubia in origine, probantur in
fine, vel vt vetus verbum habet: Exitus
oſtendit, quonā principium tendit.

Ac vtinam qui in illa fraudis, & ſepara
tionis initia inciderūt, cū Chſtianā vniuer
ſam religionē ad priſtinū decus, & Apoſto
licā perfectionē ſe eſſe reuocaturos vociſe
rabant, Euangelicarū fabularū Protopla-
ſtæ, qđ nos iſto demū tēpore conſequente
experiētia, id illi ſtatim initio præcedēte
didiciſſent prudētia; nō fidem ab iſtis, ſed
ipſiſſimam propinari perfidiā; nō Chriſtū
ſed ipſiſſimū prædicari Antichriſtū. Vtinā
illius tēporis Epiſcopis, & paſtoribus, ver-
biq; diſpenſatoribus, eā quā iubente Deo
debebant fidē, & obedientiā Chriſti ouicu
læ præſtitiſſent, cū cōmemorabiles illi Or
thodoxæ fidei προστάται, Tomicij, Conar
ſcij, Dzierzgouij, Maczieiouij, Dantiſci,
Hoſij, Cromeri, Nouicāpiani, Leopolitæ,
Melchiores, Picarſcij, Sarbini, & alij his
ſimiles, gliſcentē in patria, ſurgentemque
oſtenderent hæreſim: cum ab Euangelicis
Euangeliū, ex Euangelio euerti, verbum
Diaboli pro verbo Dei propinari, cū zi-
zania pro tritico ſeminari, cū venena tē-
perari, cū mille litos gladios offerri, cum
ignes doloſo oppreſſos cinere foueri: in tē
plo, foro, Senatu, omni congreſſu oportu-
nè, importunè, præmonere; nō ceſſarēt: cū
eū, quē nos demū ita funeſtum videmus,
rerū exitū pollicerentur: clamātes quoti-
die cū Propheta. Superbia tantū eſt. Qui
eſce: has tantas religionis ruinas, has re
rū publicarū parietinas, has Regū, & legū
euerſiones, quas videmus, nō videremus.
Sed poſtquā tanta fuit poteſtas tenebrarū,
poſtquā filij huius ſęculi, ſapientiores ap-
paruerūt filijs lucis, poſtquā, vt cū Paulo
dicamus, hæreſes eſſe oportebat: in laude
quoque eſſe teſtatur Auguſtinus. Qui
primas non tenuit, ſecundas ſaltem te-
nere prudentiæ partes. Quęque initio
mente; & animo non prouidiſti incom-
moda, vel ab ipſa ſaltem diſcere rerum
magiſtra experientia, & cauere. Impru
dens habetur manum, qui mittit ad ignē;
at qui manum vrit, & non retrahit, ho-
minis mente moti nota laborabit. Prorſ-
ſus ita nos docent Chriſti Saluatoris cau
tiones. Multi, ait, Pſeudoprophetæ ſur-
gent, & ſeducēt multos. Attendite à falſis
Prophetis. Cauete à fermēto Phariſeorū,
& Saduceorū. Sed ſi quis pro humana in-
firmitate, ſurgentes non vidit, ſeducentes
non cognouit, non cauit, non attendit,
abreptus eſt in errorem, vel ad alteram
Domini confugiat cautionem. A fructi-
bus eorum cognoſcetis eos. Bona enim
arbor, bonos, mala malos fruct⁹ facit: quip
pe roſas nō generāt ſpinæ, nec tribuli fic⁹
ferūt. Ac iſta quidē ſola nota, ſiue teſſera
ipſi⁹ Dñi ore ad internoſcēdos ſpirit⁹ p-

Digitized by Google

nunciata, ſatis eſſe certa poſſet, ex qua liceat iudicium facere, quod eorũ doctrina, qui ſibi iſto ſæculo nomen Euangelicorũ vſurpant, non Apoſtolorũ, ſed Dæmoniorũ ſit doctrina: niſi reliquæ etiã oẽs notæ, ſiue ſigna hæreſis in omnib⁹ iſtorũ dictis, & factis, æquè vt illa eminerent, quæ nobis ſacræ ſcripturæ in diſcernendis Prophetis, & Pſeudoprophetis, inq; ijs omnibus, qui ex ore, vel non ex ore Domini locuti ſunt dijudicandis, notanda, obſeruanda, perpendendaq; præſcripſerunt. Quas niſi ẽt in eorũ, qui diſceſſerũt à nobis doctrina, & moribus oẽs ineſſe oſtẽderimus, cauſam nõ dicemus, quo minus pro falſitate cõtra veritatẽ ſtare pronunciemur. Poſteaquã enim, ait ille, fidẽ perfidia, & vitia virtutes immitantur, nõ poſſunt equidem primo aſpectu ſecerni, niſi ſigna quibus dignoſcuntur impreſſeris.

Nota hęreſis Prima, q̃d illius authores, ex Catholica exeunt.

Primam itaq; naſcentis hæreſis notam dicimus, oẽs hæreticorũ Protoplaſtas ex Catholica exiuiſſe, idq; à Paulo didicim⁹, qui maioribus natu Eccleſię Epheſinæ Miletũ ad ſe euocatis, ad eũ finẽ hãc notam ſeu circũſtãtiã adſcripſit, vt ſcirẽt quẽadmodũ lupos rapaces non parcentes gregi, poſt eius diſceſſum deberẽt internoſcere.

Act. 20.

Scio inquit, quoniã intrabunt, poſt diſceſſionẽ meã, lupi rapaces in vos, nõ parcẽtes gregi, & ex vobis metipſis exurgẽt viri loquentes peruerſa, vt abducant diſcipulos poſt ſe. Sed & Ioannes Apoſtolus, vbi de ſui temporis Antichriſtis loquitur.

1. Ioan. 2.

Ex nobis, ait, prodierunt, ſed non erãt ex nobis, nã ſi fuiſſent ex nobis permanſiſſent vtiq; nobiſcum. Et iterũ. Omnis qui recedit, & nõ permanet in doctrina Chriſti, Deũ nõ habet.

1. Io. 4.

Alio quoque loco. Multi Pſeudoprophetæ exierunt in mundũ. Id aũt eſt, ſicut Paulus interpretatur, vbi Philetũ accuſat, à veritate exciderunt.

2. Tim. 2.

1. Tom. 4.

Similiter, & Timotheo ſcribens. In nouiſſimis, ait, tẽporibus diſcedent quidã à fide.

Act. 15.

Quidã ex nobis exeuntes, turbauerunt vos, euertentes animas veſtras, quibus non mandauimus. Iudas quoque. In nouiſſimo, ait, tẽpore veniẽt illuſores, ſecũdũ deſideria ſua ambulantes in impietatibus. hi ſunt qui ſegregãt ſemetipſos animales, ſpiritũ non habentes. Quis aũt in rebus Eccleſiaſticis eſt ità infans, & peregrinus? qui ignoret primos iſtorũ Atheiſmorum Protoplaſtas ex nobis exiuiſſe? Lutherus non ſolũ fuit Catholic⁹, ſed & Sacerdos, & Monachus: Bucerus monachus, Ochinus monachus: Seclucianus monachus: Carolſtadius Canonicus: Caluinus Canonicus: Laſcus Canonicus, & mille alij, quos quia Sathanas obſeruauerat nõ fuiſſe ex nobis, facilè perſuaſit, ne permanerẽt nobiſcũ. Meminerat quippe hoc artificij genus nimis olim ſibi feliciter ſucceſſiſſe, per eos, qui vocabantur Prophætæ, fallendi populi Dei Volẽs. n. Dñs Achab Regẽ perditiſſimũ, de ſuperficie terræ perdere, interrogabat, Quis decipiet Achab Regẽ Iſrael, vt aſcẽdat, & cadat in Ramoth Galaaht. Egreſſ⁹ aũt Spiritus ſtetit corã Dño, & ait. Ego decipiam illũ. Cui locutus eſt Dñs. In quo? Et ille ait. Egrediar, & ero Spiritus mendax in ore oĩum Prophætarũ eius. Et dixit Dñs. Decipies, & præualebis. Egredere, & fac ita.

3. Regũ 22.

Hac eadẽ arte ipſis etiam Apoſtolorũ tẽporibus vſus Sathanas, multos à fide Chriſti ad perfidiã auertit, cum non vulgarẽ quẽq; è triuio hominem, ſed ex his qui pphætarũ in Eccleſia Dei fungebantur officio, per quos verba mendacij loqueretur, eligeret. Ita per Nicolaũ è ſeptẽ Diaconis vnũ; ita per Elimã Hymeneũ, & Phyletũ quorũdã fidẽ, Paulo teſte, ſubuertit; ita per Menãdrũ, Diotrepẽ, Cherintũ, Ebionẽ, Apoſtolorũ diſcipulos: ità poſteà p Praxeã, per Ariũ, Neſtoriũ, & alios qui diuinæ volũtatis interpræteſ, & internũcij habebãtur, multos auertit à Chriſto. Vnde de Marchione ſic loquitur Tertullianus. Non negabũt diſcipuli eius primã illi fidẽ nobiſcũ fuiſſe, ipſius literis teſtib⁹, vt hinc iã deſtinari poſſit hęretic⁹, qui deſerto, q̃d pri⁹ fuerat, id poſteà ſibi elegit, q̃d retro nõ erat. In tantũ. n. hæreſes deputabitur, q̃d poſteà inducitur; in quantũ veritas habebitur, q̃d retrò, & à primordio traditũ ẽ.

Lib. 1 contra Marcionem.

Et alio loco. Hæreſes de noſtro fructificauerũt, nõ nſæ, degeneres à veritatis grano, & mẽdacio ſylueſtres.

De præſcriptio.

Difficile quippè iudicabis eũ poſſe exiſtimari patronũ falſitatis, qui in Eccleſia pręconẽ agere videret veritatis: quẽ Prophetã, vt loquit Lirinẽſis, quẽ Prophætarũ diſcipulũ, quẽ Doctorẽ, & aſſertorẽ veritatis exiſtimas, quem ſuſpicis, quẽ cultu, & veneratione

De veritate fide Chriſt.

dignum

dignum putas, quē diuina eloquia cũ ſtudeo tractaſſe, que noxios errores refutaſſe cernis. Homo ſacerdos, ait ſcriptura de

1. Machab. 7.

ſemine Aaron venit, non decipiet nos. Iſtiuſmodi, inquã, deceptores, nec ità citò poſſunt in fraude deprȩhēdi, nec ità facile, ob eã quã ſuſtinēt perſonam, vocationēq; reprobari: cũ prȩſertim uetus verbũ ſuadet. In ſua cuiq; arte credendũ eſſe. Equidē exiſtimo, cũ olim per Huſſitas, & Flagellantes patrię noſtrę conſtantiã Sathanas pertentaret, ſi quomodo poſſet ab accepta Chriſti fide abducere, propterea non profeciſſe, quod nullũ Doctorē, nullũ Prophetã, nullũ Prophetarũ diſcipulũ inuenerit, cuius ore cęteros deciperet, &

Lib. 4.

prȩualeret. Melius enim multitudo, vt loquitur Curtius, licet alioqui impotens, ſęua, mutabilis, vbi reli gione capta eſt, vatibus, quã Ducibus ſuis paret: Quippe pro-

Iuſt. lib 8.

ximus a Dijs habetur, ait Iuſtinus, p quē Deorũ maieſtas vindicatur. Ac utinam ne nũc, quidē inueniſſet, minus profectò magnas religionis, & omniũ Sanctitatũ ruinas conſtitiſſet. Libet iſto loco cõmemorabilem cõmemorare, tũ Sbignei, Oleſnicij,

...ua paſtorum qnantũ poſſit.

Cardinalis, & Epiſcopi Crac. tũ Andreę Bninski Epiſcopi Poſnanieñ. in hoc genere reliquis omnibus immitãdã vigilãtiã. Ille Boemorũ ad Regē Caſimirũ legatos, Huſſica labe infectos, promulgato interdicto, vt a ſacris ceſſaretur, Regia exire Ciuitate, ne alios inficerēt, coegit, Bninſcius portò cũ ab Abraamo Zbaſcio receptum in Zbaſſijno datũ, quinq; ſectę Boemicę Miniſtris cognouiſſet, Anathemate prius

Cromerus 21. lib. hiſt.

percuſſit, & cũ ea vja, vt habet noſter Cromerus nil proficeret, coacto exercitu dedi ibi Miniſtros coegit, inſtauratoq; Poſnanię iudicio, publice cremauit.

Nota hęreſis ſecũda, qd multi ſimul Pſeudo propheta ſurgent.

Secundã Hęreſis, & hęreticorum notã ab ipſo Chriſto, & Apoſtolis eius diſcim⁹, Quod ſcilicet Pſeudoprophetę, ſiue Pſeudoapoſtoli multi ſimul ſurgent. Multi, ait Dominus, venięt in nomine meo docētes. Et Ioan. Multi Pſeudoprophetę exierũt in mundũ. Et Paulus. Multi. n. ambulant, quos ſępe dicebã vobis, nũc aũt, & flens

Philip. 3.

dico, inimicos crucis Chriſti. Et apud

Cap. 7.

Math. Attendite a falſis Prophetis, qui venũt ad vos in veſtimetis ouiũ. Et iterum. Surgent, Pſeudochriſti, & Pſeudopropheta. Et Petrus. Sicut, & in uobis erũt magiſtri mēdates. Et in Actis Paulus. Inſtabũt poſt diſceſſionē meã lupi rapaces. Nõ

Ca. 24. 2. Petri 2. Ca. 20.

ait Dominus, veniet Pſeudochriſtus, aut Pſeudoapoſtolus, aut illuſor, aut magiſter mendax, aut lupus rapax: ſed erũt multi, veniēt multi. Surgēt multi. Vnitatis enim vn⁹ debet eſſe Magiſter: multitudinis aũt propria ē diſſenſio. Vnus Deus, & Chriſtus eius, vna fides, vnũ Baptiſma, vna Eccleſia, vnus paſtor, & vnum ouile. Sic primis illis ſęculis accidit cũ Arrius ſurrexiſſet, ſurrexit ſimul, & Aetius Syrus cognomēto impius, & Eunomius, & Macedoni⁹, & Semiarriani, & Pneumatomachi. Paulò poſt Photin⁹, paulò poſt Nouatius, & alij. Donatiſtę ſtatim vt ſurrexerũt, in multas ſecti ſunt ſectas, Circũcellionũ, Maximiniſtarũ, Parmeniſtarũ, & Rogatiſtarũ. Eutichianos in duodecim ſectas diuiſos fuiſſe

Lib. 18. Ca. 45.

ait Nicephor⁹ Aegiptios, Schemmaticos, Theodoſianos, Monophyſitas, Acephalos, Trotinianiſtas, Trithetas, Theopaſchitas, Borſanianos, Chriſtolitas, Iacobitas, Iulianiſtas, Seueritas, Armenos, Aphtartodocitas, Contobalditas, Angelitas, Tetraditas, Conenitas, Gainitas, Cazizarios. Hoc quoq; ad ſalutem noſtram Domino diſponente, vt multi ſimul diuerſa docentes ſurgerent, ne ſi vnus, vnum, idēq; perpetuo, à reliqua vnitate prȩciſus prȩdicaret, ob nomen vnitatis ſedere crederetur in Cathedra veritatis. Surrexit in Boemia Ioannes Hus, ſurrexit ſimul, & Iacobellus, & Petrus Dreſdeñ. & Ioãnes Przybran, & alij. Iſto quoq; ſęculo nõ eſt paſſus Dominus ſolũ Lutherũ, aut ſolum Caluinũ ſurgere, nimis enim hęc magna infirmitatis noſtrę tentatio fuiſſet, in quos fines ſęculorũ deuenerũt, quibus refrixit charitas, & abundauit iniquitas, ſi vnus tantũ toto Septētrione Doctor, vel, vt ipſi vocãt, vn⁹ ſolus Reformator Eccleſię ſurrexiſſe videretur. Nos quidē nono Atheiſmorũ noſtrorũ capite plures Pſeudoprophetas his annis ſeptuaginta ſurrexiſſe oſtēdimus, veterũ errorũ reſtauratores, & nouorũ dogmatũ auctores, & inuentores, quã ab ipſis Apoſtolorũ tēporibus vſq; ad Luteri tēpora. Sãderus. n. vir doctiſſimus, per mille quingenta ſecula nõ plures quã 183. hęreſes enumerat, tũ tamē his annis

Digitized by Google

plures quam ducentæ ſeptuaginta numerentur. Multitudo quippe Doctorum, multitudinem ſecum traxit religionum.
Lib. 1. Multitudo verò religionum (ait Lactantius) nullitas eſt religionum.

Apud iſtos viciſſim Lutherus eſſe vult Propheta, ſiue Papa Germanicus; Caluinus Gallicus; Zuinglius Helueticus, Bucerus, Anglicus; Buchananus, Scoticus; Pomeranus, Danicus; Pellio, Liuonicus; Blandrata Tranſyluanicus. Suos ſinguli cætus cogunt, ſuas Cathedras erigunt, ſuas confeſſiones deſpumant, ſuos habent Cathechiſmos, ſuas ſcholas, ſuos poſt ſe trahunt diſcipulos, Pauli præceptorum obliti, qui teſtatur, quod Dominus in Eccleſia ſua quoſdam quidem dedit Apoſtolos, quoſdam autem Prophetas, alios verò Euangeliſtas, alios autem paſtores, & Doctores in ædificationẽ corporis Christi. Notius eſt, quam vt pluribus verbis probari debeat. Et ego

Non equidem hoc ſtudeo pullatis vt
mihi nugis.
Pagina turgeſcat, dati pondus idonea
fumo,
Res potior verbis, præcellunt ſacra prophanis
Quantum fauillis ſydera.

Nota 3. quod in Chriſti nomine veniũt. Tertiam hæreſis, & Pſeudoprophetarum notam apud Matheum expreſſam habemus, vbi dicit Dominus. Multi enim
Math. 24. venient in nomine meo, dicẽtes, Ego ſum Chriſtus, & multos ſeducent. Et iterum.
Ibid. Si quis vobis dixerit Ecce hic eſt Chriſtus, aut illic, nolite credere, ecce in deſerto eſt, nolitè exire. Ecce in penetralib⁹, nolite credere. Surgent.n. Pſeudochriſti, & dabũt ſigna magna, & ꝓdigia, ità vt in errorem inducantur, ſi fieri poteſt ẽt electi.
Luc. 21. Et iterũ. Videte ne ſeducamini. Multi enim veniẽt in nomine meo dicẽtes, quià ego ſum, & tempus appropinquauit, nolite ergo ire poſt illos. Hoc ipſo nomine ſui temporis Pſeudoprophetas Iſaias, & Ieremias Prophetæ accuſant. Quod ſe quoq; in nomine Domini venire, deq; ore Domini verba facere ad populum gloriabantur.
Eſaiæ 30. Væ, ait Eſaias, filij deſertores, facitis conſilium, & non ex me; ordimini telam, & non per ſpiritum meum. Ambulaſtia in Aegiptũ, & os meũ non interrogaſtis. Ieremias verò. Nolite audire (inqt)
Cap. 4. verba Prophetarũ, qui prophetant vobis, & decipiũt vos. Viſionẽ cordis ſui loquũtur, & non de ore Domini, dicunt his, qui blaſphemant me. Locutus eſt Dñs, nec veniet ſuper vos malũ. Oẽs prorſus hæreſes, & antea ſemper, & iſto quoque noſtro ſæculo in Chriſti nomine veniſſe, proque Chriſto ſe ſurrexiſſe gloriant, Chriſtũ in ore, Chriſtũ in calamo, Chriſtũ in foro, Chriſtũ in tẽplo, Chriſtum in Cathedra, Chriſtũ in omni ſermone ſe prædicare, ꝓ Chriſto in acie ſtare, pro Chriſto fratres, & ꝓximos trucidare, tẽpla ſpoliare, diruere, pro Chriſto demoliri altaria, pro Chriſto Reges reprobare, ꝓ Chriſto leges euertere, pro Chriſto Sacramẽta minuere, pro Chriſto nouos introducere cultus, noua facere oĩa gloriãtur. Hæc.ſ. ſunt illa ouiũ veſtimẽta, ſub quibus Chriſtus lupos latitaturos p̃dixit, neque.n. poſſet nuda facies decipere falſitatis, niſi ſpeciem aſſumeret veritatis, Omne.n. quod falsũ ẽ, ait Philoſophus, nõ niſi aſsũpta decipit veri ſimilitudine. Propterea, & Euãgelicorũ ſibi nomen aſſumpſerunt, Eccleſiæ deſertores, vt ſub ſpecioſo Euangelij titulo deciperent, & opinionum ſuarum merces adulterato nomine ceruſſatas, tanquam ſuſpenſa hedera facerent vẽdibiliores: neq; certè, vel à nobis iſto loco: vel a reliquis Catholicis propterea vocantur Euãgelici, quod illos verũ Euangelij ſenſum, & germanã eius intelligentiam aſſecutos arbitremur: ſed quod verũ eius ſenſum, & verã intelligentiã, quã omnis confeſſa eſt antiquitas, corruperint, euerterint, peſſum dederint, ſuis fecerint ſeruire phãtaſijs, ſicut olim Scipio propterea vocatus eſt Africanus, qđ Africam deleuerit, ſuiſq; fecit ſeruire Romanis.
Oratione 1. cõtra Arianos. Pulcherrimè in ſimili Hæreticorum cauſa Athanaſius. Cum vna quæq; hæreſis ſui cõmenti parentẽ habeat eũ (qui ab initio peruerſus, & homicida, & mendax fuit) Diabolũ, ac pudore tã exoſi nominis tenestur, pulcherrimũ, & quod ſuper oĩa eſt nomẽ Saluatoris profitetur, ſcripturarumq; dictionibus amicitur, & verba quidem profert, veram tamen inde ſententiã deſuratur, ac deinde intellectu, quem ipſe confinxerit dolis inumbrato, erroneorum homicida efficitur.

Quar-

Nota 4. qđ non vocati veniũt, nõ miſſi currũt. Quartam notam Pſeudoprophetarum eam didicimus, Quod non miſſi currunt, nõ iuſſi loquũtur, nõ vocati veniũt. Quomodo enim inuocabunt, ait Paulus, in *Roma. 10.* quem non crediderunt? aut quomodo credent ei, quẽ non audierunt? quid autẽ audient ſine prædicante? quomodo verò prędicabunt, niſi mittantur? Certè Chriſtus diſertis verbis à ſe miſſos, diſcipulos ſuos profitetur, cũ clauſis foribus in mediũ ingreſſus ſtetiſſet dicẽs. Pax vobis. Sicut mi- *Ioa. 20.* ſit me Pater, & ego mitto vos. Et iterum. Ego miſi vos metere, quod non laboraſtis. *Ioan. 4.* Et apud Matth. Ecce ego mitto vos ſicut *Math. 10.* oues in medio luporum. Et apud Lucam. Miſit illos binos ante faciem ſuam in om- *Lu. 10.* nẽ ciuitatẽ, & locũ, quo erat ipſe venturus.

Moſes nõ niſi miſſus ad Pharaonẽ acceſſit, Aaron niſi vocatus munera Pontificis non obiuit. Ieremias ad Gẽtes, & Regna verbum niſi miſſus non fecit. Ezechiel ad filios Iſrael, ad gentes Apoſtatrices locutus non eſt, niſi miſſus. Ionas ad Niniuẽ, idq; vix, niſi miſſus non aſcendit. Nathan non niſi miſſus *Dauidẽ* corripit. Semeias vir Dei nõ niſi in ſermone Dñi Roboã reprehẽdit. Ipſe verò Dñs miras apud Iere- *Hyer. 27.* miã querimonias cõtra nõ miſſos Prophetas, excitat. Nõ mittebã, inqt Prophetas, & ipſi currebãt, nõ loquebar ad eos, & ipſi ꝓphetabãt. Quid Apoſtoli? nota eſt oĩum, & ſingulorũ vocatio, nemo nõ miſſ⁹ cucurrit: nemo nõ vocatus, mun⁹ Apoſtolatus arripuit: ſed ſicut De⁹ Chriſtũ, ſicut Chriſtus Petrũ, & alios: ſic Petr⁹ viciſſim mitit Linũ, & Clemẽtẽ, Paulus Timotheũ, & Epaphroditũ, Ioãnes Caiũ. Iſti alios. Alij viciſſim alios, vſq; ad hæc noſtra tẽpora, in prædicationis munere ſibi ſuccedentes, & acceptam ab Apoſtolis doctrinam nobis quaſi per manus porrigentes. Nemo enim *Heb. 5.* ſumit ſibi honorẽ, ait Paulus, ſed qui vocatur à Deo, tanquam Aaron, ſic & Chriſtus non ſemetipſum clarificauit, vt Pontifex fieret: ſed qui locutus ẽ ad eũ, filius *Pſ. 2.* meus, es tu, ego hodie genui te. Quamobrem etiam Paulus diligenter admonet, *1. Cor. 2.* vt vnuſquiſq; in qua vocatione vocat⁹ ẽ, in ea permaneat. At iſti, de quibus agim⁹, Babylonicæ turris Architecti, de qua ter- *Contra Donat.* ra germinarunt? (ſic de Donatiſtis loquitur Auguſt.) de quo mari emerſerunt? de quo cęlo ceciderũt? quis eos miſit? quis vocauit? oſtendãt, cui vnq̃ per Angelũ, cui de cęlo per ſe locutus ẽ Dñs? Ad quẽ Petrus? ad quẽ deſcẽdit Paulus? oſtẽdãt miracula: edãt maiorũ ſuorũ origines. Scio qđ quaſdã iactãt extraordinarias vocationes. Interrogatus. n. in Cõuẽtu Poſiacẽſi Beza ab Orthodoxis, quibus miraculis hãc ſuã extraordinariã vocationẽ cõprobaret, auſus eſt homo flãmis emẽdãdus reſpondere. Vitæ ſuæ puritatẽ, morũq; innocentiã haberi debere miraculi loco, in teſtimoniũ extraordinariæ vocationis. O monſtrũ hominis in vltimarũ ſola terrarũ deportãdũ. At eadẽ miracula, & fortè maiora faciũt, & Caddi Turcici, & Bõzij Iapponici, & Ioquibes Goenſes, & Maurici Caciclj, & alij his ſimiles, idolorum ſuorũ antiſtites, quorum vita longè, quam Bezæ caſtior, & quædã mira prædicatur in ſeipſos extraordinaria auſteritas. At eodem miraculo teſte, Seruetus, eodẽ miraculo teſte, Gẽtilis extraordinariã ſuam vocationẽ, & miſſionẽ aſtruebat. Prophetas ergo, & quidẽ miraculis claros iugularunt, Caluinus, & Beza. Alterum enim gladio, alterũ ardentibus faſciculis emendandũ curauerunt. Iã verò de Lutheri vocatione reſpõdeant Sacramentarij. Extat liber Caſimirianorum Theologorum de Concordia Bergenſi. Pluribus in eo verbis profitentur Lutherũ nulla vnquã miracula, nulla prorſus extraordinarię vocationis argumenta oſtendere potuiſſe. Quamobrẽ etiã vociferãtur, ad magnã id Dei iniuriã pertinere, quod eũ alterũ Eliã, Quintum faciebant Euãgeliſtã, & ſummũ Germaniæ Prophetã, quaſi nullos, ait Caluinus, ampli⁹ excitare Prophetas, præter iſtũ vnũ, De⁹ poſſit; nec omninò aliã eius vocationẽ fuiſſe contẽdũt, quã quod Profeſſor Ordinari⁹, & lector Theologiæ in Academia Vittẽbergẽſi. habebatur. Cuius miniſterio, quaſi protenſo digito, viã cæpit Dominus oſtẽdere veritatis, quam ipſe tamen non attigit. Sicut nec olim Moiſes vir Dei promiſſæ terræ poſſeſſionem adijt, pro qua tamen ſumma contentione laborauit. Equidem, & in lege veteri propterea tribum Leuiticã Dominus deſignauit, & in lege noua Sacramentũ ordinis propterea inſtituit, vt hac quaſi teſſera, qui ad verbi

miniſterium, cętetaque munera Sacerdotalia Deo diſponente miſſi ſunt, ab his, qui non miſſi currunt; qui uocati ſunt ab his qui non vocati ueniunt, internoſcerentur, ne aliter niſi ſecundum eā formam, aut alio modo Deus coleretur, quam ijs præſcripſit, quos miſit, quos vocauit, quos ſuorum miſteriorum diſpenſatores eſſe voluit: prorſus, & vbicumque Ordinis Sacramentum repudiatum eſt, & cuilibet currenti, prędicandi poteſtas permiſſa, pluſquam Babylonicam inter eos confuſionem videre liceat, ſicut in cap. 3. de Sacramentis oſtendimus. Lutherus certè omnium non miſſorum curſorum præcurſor, tolerare non potuit poſt ſe currentium incredibilem inſolentiam, & temeritatem, quos iubet examinari, repelli, à verbi miniſterio arceri, niſi miſſionis ſuæ proferrent teſtimonia.

Nota 5 il cerτο, ſolieque redere. Thiιο. 6. Petri

Quintam hæreſis notā à Paulo didicimus. Sēper diſcere, ſemper cōtēdere, perpetuò diſputare, quotidie ſcribere, & veritatem nihilominus ignorare, Semper diſcentes, ait Paulus, & nūquā ad ſcientiam veritatis peruenientes. Quare id? Prophanas enim vocū nouitates afferunt, & oppoſitiones falſi nominis ſcientiæ. Ex eo porrò cōſequitur, quod illis in ſua Canonica Petr⁹ tribuit, vt ſint indocti, & inſtabiles. Septuaginta anni interceſſerūt, ex quo Euangelici veteri reprobata, nouā fidē fingere, nouā laudare, diſcereq; religionē cœperūt, neq; tñ hucuſq;, vel de minimo articulo firmā vllā, & ſtabilē ſententiā decernere, pronuntiareq; potuerunt. Tribus, ut puto ſolis exceptis capitibus, quæ totius Euangeliſmi ſummā, medullā, neruum, ſuccū, fundamentū, immo Sacramētum rectè poſſumus appellare. Creſcite, Bibite, & Romanæ Eccleſiæ maledicite. Nota eſt, omniūq; ore trita, perq; omnes tabernas peruulgata, & percellebrata Lutheri canciuncula. (Erhalt vns her bei deinē Vuort, Vnd Sturrze des Babſt vnd Turcken mordt &c.) Conſerua nos Dñe in tuo verbo. Et deſtrue Papæ, & Turcæ crudelitatē. Et iterū.) Trinck vnd is, vnd gottes nicht vergis.) Ede, bibe, & Dei ne obliuiſcere. Summa ſanè carni chara, in carnalis hominis aure, ore, inguine, ſupra quam, dici poteſt mellea: mirū, ut non ſit, quod tam facile rudem ad ſe pertraxerit plebeculam, cum nihil proponeret, quod carni repugnaret, quod libidinem frenaret, quod animi inordinatos impetus reprimeret. Sed mera mulſa, & laſcerculos, vt Plauti verbis vtamur, ſeſſamumq; papauerem, triticumque proponeret, & fractas nuces. Bachi, Priapique ſacra vocaſſet antiquitas. Et Romani præterea Pontificis authoritatem propterea nullam eſſe voluerunt, ne quis ſit, qui cum authoritate incitatum cupiditatum curſum poſſit vnquā refrenare. Audeo dicere, ſi Lutherus duas horas Ieiunij, duas orationis, & duas ſobrietatis, in ſingulos annos ſuis Saxonibus indixiſſet, non dico ſaxis illi dentes excuſſiſſent, ſed certe minus multos, minuſq; alacres auditores inueniſſet. His tribus exceptis capitibus nec ſciūt q̃d credāt, nec ſciūt quid nō credāt. Nihil ē apud illos de Eccleſia fixū, de Sacramentorū numero nil certū, de vi, & efficacia, nil non ambiguū, de cœnæ vſu nil conſtitutum. Tot confeſſiones, vt Iudas loquitur, deſpumarunt, non ſecundū numerum Ciuitatum, ſed penè ſecundum numerum oppidorum, & villarum: Sexaginta Confeſſiones in Germania recenſentur, Auguſtana Cæſarea, Auguſtana quatuor Ciuitatum, Auguſtana caſtrata, Auguſtana reformata, Auguſtana Ratisbonen̄. Auguſtana Spiren̄. Hic ſequuntur Saxonicę penè duodecim, hinc totidem penè Vittembergen̄. hinc Ducum Vinarien̄. hinc Geneuen̄. Tugurinæ, Baſilienſes, Bernenſes, Saſthauſen̄. Coldnigen̄. Roſtochien̄. & centum aliæ. Hinc mille doctrinæ corpora, Cathechiſmi ſexcenti, ſexcentæ Inſtitutiones, & poſtillæ domeſticæ infinitę. Quid in Gallia? Aliā Confeſſionem Roccelia ſequitur. Aliam Pariſienſes, aliam Lugdunen̄. aliā Turronen̄. aliam Rothomagen̄. aliam Delphinates, aliā Languedocen̄. aliā Metſen̄. aliam tenent Maſſilien̄. Prouinciæ Hugonoti. In Anglia Zuingliani aliam, aliam Caluiniani, aliam ſequuntur Puritani. In Polonia noſtra, aliam ſcripſerunt Cracouien̄. Euangelici, aliam Pinchouien̄. aliā Sādomirien̄. aliā Lublinen̄. aliam Lituanici Rabini, aliā Submōrani.

Sexaginta Cōfeſſiones Euangelicorū.

Mille

Mille prorſus confuſiſſimarum Cõfeſſionum cõſcripſerunt genera, ſemper diſcẽtes, neq; tamen adhuc quicquã certi habentes, quod affirment. Quare id? An non ſcriptum eſt, quod petenti dabitur, pulſanti aperietur, & quærenti inuenietur. Pulchre ſane Tertulli. Viderit, qui quærit ſemper, & non inuenit, ne fortè illic quærat, vbi nõ inuenitur. Viderit qui ſemper pulſat, & nõ illi aperitur. Illic enim fortè pulſat, vbi nemo eſt. Viderit qui ſemper petit, & non auditur. Ab eo enim fortè petit, qui non audit. Quęramus ergo, ait paulo poſt, in noſtro, & à noſtris, & de noſtro. Nemo quippe inde ſtrui poteſt vnde deſtruitur. Nemo ab eo inluminatur, à quo contenebratur.

In De Præſcriptionibus.

Quam multas porrò Pſæudoſynodos coegerint, quas diſputationes inſtituerint, quæ Comitia, Colloquia, Conuenticula Conſiſtoria, Symbleas, & Parlamenta coegerint, vt aliquid tandem certi, exploratiq; haberent, de fidei articulis, plenæ ſunt omnium ſcriptorũ hiſtoriæ, nos pene ſexaginta recenſemus, de quibus aliquid explorati habere potuimus. Nulla omninò colloquia, nullæ diſputationes extiterunt, in quibus vnum idemq; ſaperent, aut in vnam eandemq; ſententiam conuenirent, quin potius longè, quam venerãt infeſtioribus, diſtractioribuſque animis diſceſſerunt. Non aliam profectò ob cauſã, quam quod prophanas vocũ nouitates afferrent, falsã ſcientiã, falſi nominis ſciẽtiæ opponentes. Circa quæſtiones, & pugnas verborũ languentes, ex quibus oriũtur inuidiæ, contentiones, blaſphemiæ plenæ ſpiritibus erroris, & doctrinis dæmoniorum in hypocriſi loquentiũ mẽdaciũ. An autẽ tibi non videtur, prophana, & vocum, & doctrinæ nouitas, cum quod Chriſtus corpus ſuum vocauit quod iſtius modi eſſe ſemper omnis confeſſa eſt antiquitas; hoc iſti ſignum, teſſerã, arrabonẽ, figurã, Metaphorã, Tropũ, Metonymiam, hoc pillulã in ouo, hoc corporis energiã, efficaciam, commemorationẽ, Symbolũ, qualitatẽ, teſtificationẽ, & id genꝰ nouis, & inauditis verbis, & enunciationibus appellant? An nõ hæc eſt doctrinæ nouitas, canales quoſdã, ſiue tubas fingere, ꝑ quos è cœlo ſuccus è Chriſti corpore ad dexterã Patris ſedentis, in animos cœnantium defluat, atq; deriuetur? An nõ eſt hęc prophana, & vocũ, & doctrinæ nouitas, quam Vbiqtiſtæ profitẽtur, quod humana Chriſti natura ſit vbiq; verè, & realiter. Quod Carni Chriſti collata ſunt multa, attributa diuina, omnipotentia, omnipræſentia, omniſciẽtia? An nõ eſt hæc profana doctrinæ nouitas, de qua Sturmius Concordiæ Bergẽſ. faberculos accuſat, quod duplex cœlum ſtatuant, ſcilicet generale, & Cœlũ ſpeciale. Aſcenſiones porrò Chriſti triplices. Duas in conceptione, & morte, tertiã imaginariã. Duos albis veſtitos, ſpectra, nõ Angelos fuiſſe, & ipsã Aſcẽſionẽ nõ aliud, quã ſpectrũ? An nõ hæc eſt prophana doctrinæ nouitas; filios Chriſtianorũ eſſe Chriſtianos, etiã ſine baptiſmo? tũ, & illa; Chriſtũ horrendos inferni cruciatus eſſe perpeſſum? Corpus non ex virgine accepiſſe, ſed ex patris ſubſtantia cælitus attuliſſe? An nõ hæc eſt prophana nouitas, ter adorandam Trinitatẽ, vocare Cerberũ tricipitẽ, Auguſtini Deã, turrim Babel, Deũ ficticiũ, Sathanæ ſtratagema? An nõ hæc eſt profanæ doctrinæ nouitas, quã Iordanus Bezæ, & Daneo tribuit, præter tres hypoſtaſes, quartã quandã eſſentiã inducere, cuius participes ſint tres illæ, & quæ ſit alia, & aliud, quã ipſę perſonæ, vel in qua tres pſonæ ſubſiſtãt, & quaſi pendeãt, idq; quaternitatẽ appellant? An non hæc eſt prophana vocũ nouitas, vſu receptũ in Eccleſia Dei tranſubſtãtiationis vocabulũ reprobare, & nouæ doctrinę nouũ nomẽ fingere tranſcondiciationis? An nõ eſt hæc prophana vocũ nouitas, cũ Chriſtũ non Deũ ab ęterno, ſed Deificatũ illo tpe ſtatuunt, cũ audita ſuper eũ vox eſt. Hic eſt filius meus dilectus? Libet cũ Auguſtino exclamare. Ecce qualibus argumẽtis Omnipotẽtię Dei humana contradicit infirmitas, quã tñ tàm magna poſſidet vanitas. Mirũ profecto, ni iã Chriſtũ valde peniteat, quod aduentũ ſuũ in carnẽ, Euangeliiq; propagationẽ, ad hæc vſq; Luth. & Caluini tẽpora non diſtulerit, vt iſtos emẽdatores, & Interpraetes ad latus haberet, longè q̃ Petrꝰ, & Paulus intelligẽtiores, & dilucidiores: niſi qđ iſti cõuerſi ſũt, ait Apoſtolꝰ in vaniloquiũ, volentes eſſe legis doctores, non intelligentes

Euãgeli... ꝓphanas vo... um no... itates afferũt.

gentes

gentes, neque quæ loquuntur, neque de
2. Petri 2. quibus affirmant. Sectas quippe, ait Pe-
trus, non metuunt introducere blaſphe-
Heb.13 mantes. At aliter Apoſtolus. Doctrinis, ait, varijs, & peregrinis nolite abduci: non ſolum autem doctrinam peregrinam prohibet, ſed & formam iubet tenere ſanorum verborum, quæ à me, inquit, audiuiſti, non quæ in tuo capite finxiſti, aut in triuio inueniſti, ab Apoſtolis, & Apoſtolicis viris tradita, non ab Apoſtatis excogitata.

Nota 6. quod S. ſcripturam deprauāt. Sextam Hæreſis notam, ab Apoſtolorũ principe didicimus, ſacram Scripturam deprauare. Sunt, inquit, quædam difficilia intellectu, quæ indocti, & inſtabiles deprauant, ſicut, & cæteras ſcriptu-
1. Petri 3. ras ad ſuam ipſorum perditionem, contra præceptum Dei dicẽtis. Non addetis ad
Deuter. 4. verbum, ait Moſes, quod vobis loquor, nec auferetis ex eo. Et Prouerbiorum,
Prouer. 30. Omnis ſermo Dei ignitus, clypeus eſt ſperantibus in ſe, ne addas quicquam verbis illius, & arguaris inueniariſque mendax. Quare id? Non enim voluntate hu-
2. Petri 1. mana, ait Petrus, allata eſt aliquando prophætia, ſed Spiritu Sancto inſpirati locuti ſunt Sancti Dei homines. At indocti, & inſtabiles Euangelici, Scripturas omnes varijs modis inſigniter deprauarunt, addendo, minuendo, mutando: idque nos in Atheiſmis de ſcriptura, ſatis copioſè recenſemus. Moſen ad patibulũ relegat Lutherus, Legẽ vocat labyrintũ, Iuſtitiam eius Minotaurum, ſcripturam librum Hæreticorum, Decem præcepta, fontem hæreſium, Geneſim ænigma. Iobi hiſtoriam, fabulam, Eccleſiaſten Talmutum Pſalmorum authorem Aeſopum, librum Iudith, Tragediam, librum Tobiæ, Comediam, Epiſtolã ad Hæbreos: Euangelio contrariam Iacobi Epiſtolam Stramineam. Caluinus viciſſim, Baruch reijcit, Eccleſiaſticum non vult eſſe ſolidæ authoritatis, librũ Sapientiæ, arguit mendacij, Machabeorum hiſtoriã ſeci facit ſimilẽ. Beza Lucæ Euangeliſtæ, ſolæciſmos obicit. De hiſtoria mulieris adulteræ dubitat. Anglici miniſtri, totũ Lucæ Euangelium reijciunt. In ijs porrò libris, quos pro Canonicis recipiunt, ſexcenta ſunt, quæ corruperunt loca. Luthe rus in ſalutatione Angelica pro (gratia plena) poſuit gratiola. Beza gratis dilecta. In Epiſtola Pauli ad Rom. Cap. 3. addidit Luth. verbum (ſola) Caſtalinus pro inferno ponit ſepulchrum Gẽ. 37. Deſcendam ad filium meum lugens in infernũ. Biblia Gallica Honorati ponit foſſam. Luth. illa verba Petri 2. cap. 1. Vt per bona opera certam veſtram vocationem faciatis, prorſus in ſua verſione omiſit, niſi quod actum agimus ſingula recenſendo, quæ etiã copioſè in Atheiſmis oſtendimus: Sufficit iſto loco, quaſi protẽſo digito oſtendiſſe, Euãgelicos eſſe ſacrarũ ſcripturarum indubitatos deprauatores, & eo nomine deteſtandos hæreticos.

Septimam notam Hæretici factoris, ex Nota 7. quod ſe
Paulo didicimus. Mutuam doctorum inuicem
terſe diſcordiam, & diſſenſionem. Ait mordẽt.
enim. Quod ſi inuicem mordetis, & co- Gal.5.
medetis, videte ne ab inuicem conſumamini. Inter ſuperbos enim ſemper ſunt Pro.13.
iurgia. Et Nulla eſt pax impijs. At Euã- Eſa.48.
gelicorum Prothomagiſtri iſto noſtro ſeculo, quam acerbo, quã immortali odio, & mordeant, & comedant inuicem, quibus ſe ſe maledictorum notis configant? quam alacriter alter in alterum laqueos inijciat, in exilium agat, flammis vltricibus corrigat? in eo Capite, quod Miniſtromachiam inſcripſimus, oſtenſum eſt. Bini quotannis indices nouorum librorum, è nundinis Frãcofordieñ. prodeunt. Aliquot iam annis obſeruauimus, longè plures, & acerbiores libros ab Euangelicis contra Euangelicos, quam contra Catholicos, à Miniſtris contra Miniſtros Euangelicos, quam contra ſcriptores Catholicos euulgati. Actum non agemus in ijs commemorandis, quomodo Lutherus Zuinglium, & Oecolampadium, Zuinglius viciſſim, & Oecolampadius Lutherum, & eius doctrinam reprobauit, damnauit, anathematizauit. Quemadmodũ Caluinus Veſthphalum, Veſthphalus tractauit Caluinum, Philippus Oſiandrum, Oſiander excepit Philippum, Stancarus Tygurinos, Tygurini, lacerent Stancarũ. Apud nos quoq; Farnouius Arrianus, Lituanicos Samoſatenſes Rabinos, vocare non dubitat Antichriſtos, illuſores mundi, Hyſtriones Machometanos, & id ge

nus

nus. Ebyonitæ quoq; Lituanici, quorum caput Budneus Arrianos Lublineñ. quorũ caput Czechouicius, ad ima, ſi poſſent, vellent detrudere tartara. Legat qui volet Vilkouianæ conuerſionis cauſas. Vera eſſe quæ dicimus inueniet. Volanus certè Zuingliocaluiniſticę cœnæ cocus, videns cætum ſuũ quotidie ab Arrianis, & Tritheiſtis euacuari, Regis ad extremũ Stephani auxilium, contra fratres ſuos, æque vt ipſi Euangelicos implorat, vt è regni finibus faceſſere iubeantur. Seruetum certè Tritheiſtã, non Catholicus aliquis Epiſcopus, ſed Caluinus combuſſit Sacramẽtarius: Gentilem, Bernenſes: Fagium, in Anglia, Caluiniſtæ. Heſſuſium verbi Lutherani Miniſtrũ, ſex Lutheranæ Ciuitates eiecerunt. Saxonia non ita pridẽ Vulcano tradebat Caluiniſtas, paulò poſt Caluiniſtæ Lutheriſtas. Nũc poſt mortẽ Chriſtierni Ducis viciſſim dicuntur à Lutheriſtis pelli Caluiniſtæ. Caluiniſtæ Puritanos, Puritani in Anglia perſequuntur Caluiniſtas. Prorſus vt verũ dixerit Auguſt. quod facilius vnus ſanus fert duos ægrotos, quam duo ægroti, ſe inuicem ſingulos.

Scitum eſt illud, & iſtorum Miniſtrorum miſerrimæ ſanè conditioni, non abſimile exemplum, quod in Epiſtola Petri Alcaceræ, de rebus Iapponicis legimus. Singulis, quæ multa colunt Idolis, nocturnæ, per vices, in Regio Palatio mãdãtur excubiæ. Anima porro ſimulachri illam agere vigiliam creditur: ſed ſi fortè Rex ea nocte minus ſe habuit commodè, ſimulachrum e Regia fuſtibus male mulctatum exterminãt, ſpatio centum dierũ: quibus exactis, ab exilio viciſſim reuocãt ſuoq; loco locant: qualem certe miſericordiam nec Lutheriſtæ Caluiniſtis, nec Caluiniſtæ Lutheriſtis vnquam pręſtiterunt, nec certe præſtabunt. Sed malent conſumi ab inuicem, quã vnus alteri, vel latũ vnguẽ cedere. Et propterea vel hoc ſolũ veriſſimè Lutherus. Nulli hæretici victi ſunt vnq̃, vi & aſtu, ſed mutua diſſẽſione: nec aliter cũ eis pugnat Chriſt9, quã miſſo inter eos ſpiritu vertiginis, & diſſenſionis. Sicut inter Sichimitas, & inter Babylonicæ turris operarios, & in noua lege inter Arrianos. Donatiſtas, & Pelagianos.

Luth. in poſtilla.

Octauam notam ex Apocalypſi didimus. Nomen ab auctore doctrinæ ducer. Sic Apoſtolus Nicolaum, & eius diſcipulos, fidei doctrinæq; deſertores, & nouæ perfidiæ authores, Nicolaitas appellat. Id autem quam ſolemne ſit, quamq; vſitatũ tam apud veteres, quàm iſtius ſæculi hæreticos, quę legimus, quęq; quotidie audimus, trecenta propè nomina, & appellationes oſtendũt. Nicolaitæ à Nicolao Symoniani, à Symone, Cherinthiani, Cherinto, Ebionitæ ab Ebione, Arriani ab Arrio, Lutheriſtę vocãtur à Luthero Caluiniſtæ à Caluino, Zuingliſtæ a Zuinglio, Mennoniſtæ à Mennone, Oſiandriſtæ ab Oſiandro, alij ab alijs: idq; diuino planè conſilio factum exiſtimare debemus, vt hominis doctrina authoris, & conditoris ſui nomen, & appellationem accipiat, ne quod hominis eſt, Dei putetur, aut quod Dei eſt homini tribuatur. Nam ſi Nicolai, Lutheri, Caluini doctrina, non Caluiniana, ſed Chriſtiana doctrina vocaretur, incautus auditor, nominis maieſtate facillimè caperetur. Ecce docuit Athenis Paulus, docuit Romæ Petrus, docuit Hyeroſolimæ Iacobus, docuit in Indijs Thomas, in Hiſpania Iacobus, alij alibi, nunquã tamen legitur, q̃ Petri diſcipuli, Petriani, Pauli diſcipuli Pauliani, Thomę diſcipuli Thomiſtæ, Iacobitæ Iacobi fuerint diſcipuli appellati. Quare id? quia non ſuam doctrinam docebant, non quam in ſuo capite, & cerebro finxerant, ſed quam à Chriſto acceperant, fidem prædicabant. Fides enim, ait Athanaſius, non eſt Dei, quæ ab hominibus nomen accepit. Nam qui ab homine ducit cognomentum, iſte ſe facit mortui hominis monumentum. Dęmonia ait Tertullianus nullum habent nomen ſingillatim, ſed ibi nomen inueniunt vbi, & pignus. Vnde etiam Paulus reprehendit Corinthios, quod alius ſe Pauli vocaret, alius Cephę, alius Apollo, cauſam autem reddit ad Rom. ſcribens, Neſcitis, ait, quoniã cui exhibetis vos ſeruos ad obediendum, ſerui eſtis eius, cui obeditis. Viri quidam Cyprij, & Cyrenei, ait Lucas, in Actis, introeuntes Antiochiam anuntiabant Dominum Ieſum.

Digitized by Google

Paulus quoq;, & Barnabas annum totum conuerſati ſunt ibi in Eccleſia, & docuerunt turbam multam. Neque tamen numerus ille credentium, vel a Cyprio, vel à Cyrenęis, vel a Paulo, vel a Barnaba nomẽ accepit, vt Cypriani, Pauliani, Barnabitæ vocarentur, ſed cognominati ſunt, ait Lucas, primum Antiochiæ diſcipuli Chriſtiani: Chriſti enim, non ſuum Euãgelium, Paulus prædicabat, Chriſti non ſuam doctrinã Barnabas ſeminabat. Viciſſim autem, ſtatim vt Nicolaus, Chriſti relicta doctrina, ſuas cæpit plantare ſereq; phantaſias, quicunq; illi dicto fuerunt audientes, ſicut doctrinam, ſic nomẽ ſimul ſui cõditoris, & auctoris acceperũt, & vocati ſunt à Ioanne Apoſtolo Nicolaitæ, hoc eſt non Chriſtum Deũ, ſed hominem ſequentes Nicolaum. Sic paulò: poſt Cerdoniani a Cerdone, Eutichiani ab Eutiche, Ebionitæ ab Ebione, Ariani ab Ario, Pelagiani a Pelagio, ſic noſtro ſæculo, vt dictũ eſt, Lutherani a Luthero, Caluiniani a Caluino: prorſus vt ea certiſſima debeat exiſtimari teſſera, quo Chriſti poſſit, ab hominis doctrina diſcerni, Gallis nonne prædicauit Dyoniſius, Germanis Maternus, & Bonifacius, Anglis Dunſtanus, alijs alij, nobis quoque Polonis Adalbertus Chriſtũ primus ãnunciaſſe perhibetur. Oſtendat aliquis quot in Gallia vocati ſunt vnquã Dyoniſij diſcipuli Dyoniſiani, in Germania Bonifacij diſcipuli Bonifaciani, aut in Polonia Adalbertiani. Ecce ſurrexit Lutherus in Germania, Caluinus in Gallia, & ſtatim eius diſcipuli vocati ſunt Caluiniani, hoc ſcilicet Dño diſponente, vt quod Chriſti eſt, Chriſti eſſe agnoſcatur, & quod hominis, homini tribuatur. Sola quippe hoc ſibi reſeruauit veritas, vt nomen ducere niſi à veritate non poſſit. Nunquam, ait Athanaſius populi ab Epiſcopis ſuis, ſed à Domino, in quem creditum eſt nomen acceperunt. Certe à Beatis Apoſtolis præceptoribus noſtris appellationes, adepti non ſumus, ſed à Chriſto, Chriſtiani ſumus, & nũcupamur. Illi verò qui aliunde originẽ ſuæ fidei deducunt, meritò authorum ſuorum cognométa præ ſe ferũt. Quapropter cũ à Chriſto oẽs Chriſtiani eſſemus, & diceremur, exploſus eſt Marcion inuentor hæreſeos, reliqui autẽ qui remanſerunt, Chriſtianorum titulum retinuerũt, qui verò Marcionẽ ſecuti ſunt, non iam inde Chriſtiani, ſed Marcioniſtę appellati ſunt. Et Hyeronimus. Sic vbi audietis eos, qui dicuntur Chriſtiani, non a Domino Ieſu Chriſto, ſed a quoquam alio nuncupari, vt Marcioniſtas, Valentinianos, ſcito non Eccleſiam Chriſti, ſed Antichriſti eſſe Synagogam. Et Lactantius. Chriſtiani eſſe deſierũt, qui Chriſti nomine amiſſo humana, & externa vocabula induerũt. Sed ſpes eſt impletum iri, quod Zacharias promiſit: Diſperdam nomina Idolorum de terra, & Pſeudoprophetas, & iam diſperdit. Non enim ſtare diu poſſunt, quæ hominum ſunt, ait Gamaliel. Quod etſi vir ille nunquam vel ſenſiſſet, vel dixiſſet: ipſa nos tamen rerum natura docuiſſet, Euangelicorũ doctrinam, vel hanc ſolam ob cauſam perituram, quod authores doctrinæ habere voluit perituros. Sed hic mihi reſpõdeãt velim, iſtorum hominum cultores, numinumq; baiuli, cur iſtis credendũ pręceptoribus putent, qui ſibi credi iubent, & non Orthodoxis potius, qui, & ſibi, & illis prohibent, ſed ſoli Eccleſiæ iubẽt, cui iuſſit, & Chriſtus. Equidẽ ſi nec iſti, nec illi ſcripturas vllas proferrẽt, ait Auguſt. ſed alij tantum præciperent, vt ſibi fides habeatur, alij id vetarent, ſed ſoli Eccleſiæ iuberent, ſatis poſſet mens humilis diſcernere, quid horum de faſtu ſuperbiæ, quid de radice humilitatis deſcenderet, quorumq; eſſet præponenda authoritas.

Nonam notam Paulus nobis oſtendit. Quotidie in peius errando, & blaſphemando proficere. Mali homines, ait, & ſeductores, proficiunt in peius errantes, & in errorem mittentes. Quod Euangelici Magiſtri, & Miniſtri proficiãt in peius, inde liquet, quod Lutherus initio ſuæ ab Eccleſia diſceſſionis, abuſum tantum Indulgentiarum, vituperare cæpit, ſed paulò poſt, & vſum damnauit: paulò poſt Sacramentorum numerum minuit, Sanctorum inuocationem reprobauit, paulò poſt imagines deiecit: longius progreſſus Caluinus, Chriſtum ex Eucharistia ſuſtulit: longius Seruetus, Trinitatẽ blaſphemauit: longius Gentilis, & Blãdraca Deum diuiſit:

Margin notes: Serm. 2. contra Arianos — Contr. Luciferianos — Lib. 4 cap. 30 — Zacha. 3. — Actor. 5 — 2. Tim. 3. — Nota 9. quod in peius proficiunt.

uiſit, Budneus Chriſtum diuinitate ſpolia
uit: longius adhuc liber Anonymus Chri
ſtum mundi impoſtorem vocauit, longius
adhuc Francus, & Paſſaritius, & Gallici
Atheiſtæ, fidem vniuerſam Chriſtianam,
vt aniles fabulas reprobarunt, & damna-
Iacob. 3 runt. Ecce quantulus ignis, ait Iacobus,
quam magnam ſyluam incendit? Luthe-
riſtæ iniuſtitiam parturierunt, Caluini-
ſtæ dolorem conceperunt, Iniquitatē Tri-
deiſtæ pepererūt. Edidit in patria noſtra
Gregorius Paulus, Gentilis diſcipulus,
tabellam templi ædificium repræſentan-
tem. In tecto fingit Lutherum tegulas
deijcientem, Caluinum parietes fodien-
tem, ſe & ſui ſimiles Arianitas templi
fundamenta ſubruentem, hoc eſt doctri-
Veri nam de Trinitate euertentem. At qui ve
Culto- rè Chriſtum amant, qui veram fidem ca-
res ſem- ſtè colunt, nō in peius, ſed in melius quo-
pèr pro- tidie proficiunt, nec ſibi vnquam cùm in
ficiunt. amando Deo, tùm in augēdo, & illuſtrā-
do eius cultu ſatisfaciunt: Cum ſemel fi-
dem receperint, cor deo tradiderint, eri-
gunt & altare. Nec ſatis hoc, auro, & gē-
mis ornant. Nec ſatis hoc: Templa con-
ſtruūt. Nec ſatis hoc: Integra quandoq;
patrimonia attribuunt, ne qua vnquā in
prædicādis Dei beneficijs intermiſſio cō-
ſequatur. Hæc eſt quippè vis amoris ma-
Vis veri gis, atq; magis ſe ſe efferre quotidie, nec
amoris. eorum quidquam prætermittere, in quo
poſſit apparere. At odij viciſſim, & ne-
glectus argumentum eſt, quotidie aliquid
Deſerto de beneuolentiæ ſignis detrahere. Sic fa-
res ſem- ciunt Euangelici. Quotidie aliquid de fi-
per de de, aliquid de cultu Dei, aliquid de ce-
cultu remonijs detrahunt. Septē habebant Sa-
Dei de- cramenta Catholici, quinque ſuſtulerūt
trahūt. Euangelici. In operibus bonis laborabāt
Catholici, iſti pernitioſa ad ſalutem ſta-
tuunt. Septies in die Deū in templis lau-
dabant Catholici, iſti vix diebus Domi-
nicis, vnum Pater noſter demurmurant.
Ieiunia obſeruabant. Iſti, niſi ventri ſui
ſerui, eſſe Miniſtri non poſſunt, Eccleſias
extruxerunt Catholici: iſti euerterunt:
Altaria erexerūt, iſti demoliuntur: Red
ditus Dei ſeruis attribuunt, iſti eripiūt.
Nec ſatis hoc: & eijciunt. Nec ſatis hoc:
& interficiunt. Quod vtrum ſit in peius,
an in melius proficere, ipſorum eſto judi-
cium. Sic olim de Arianis, Euſebianis, Epiſto-
Athanaſius. Quid enim tātum dixeris, vt la ad ſo
rē ipſam elocutus videare? aut cuius pri- litariā
mum mentionem facies, vt non inuenias vitā de-
primis ſecunda, ſecundis tertia, ac dein gentes.
ceps poſteriora quæque efferatiora? Quis
igitur eos vel Ethnicos ſimpliciter nomi
net? tantū abeſt, vt eos Chriſtianos ſim-
pliciter appellari velit. Futuræ vitæ, vt
ipſe eorum Deaſter Lutherus, de illis ip
ſis teſtatur, rationem habent nullam, ſed In 1. Co
ſicut credunt, ita viuunt, ſunt & manent rynt.ca.
ſues, & ſicut ſues moriuntur. De Euan- 15.
gelio loquuntur, quaſi ſint angeli, ſed ſi In Cap
opera ſpectes, ſunt meri Diaboli. Et Cal- 8. Matt.
uinus. Honeſtum, inquit, euertunt omne, In In-
quod etiā apud Gentiles ſemper fuit in- ſtructio
uiolabile, & in omni libidinum, etiā bel ne aduer
luinarum genere volutantur: prorſus, vt ſus Liber
rectius de iſtorū moribus, & temporibus tinos.
illud Tertull. dictum videatur. Bona iam Cap. 13.
nec naſci licet, ita corrupta ſunt ſemina, De Pu-
nec erudiri, ita deſerta ſunt ſtudia, nec dicitia.
cogi, ita exarmata ſunt Iura.

Decimam notam è Pauli, Petri, & Iu- Nota 10
dæ epiſtolis didicimus. Præpoſitis non Præpoſi
ſubiacere, Principibus, & poteſtatibus nō tis non
obedire, & à Deo conſtitutæ poteſtati re- ſubiacēt
ſiſtere. Inſtabunt, inquit Paulus, in no- 2. Tim.
uiſſimis diebus, tēpora periculoſa, & erūt 3.
homines ſeipſos amātes (quales ſunt om-
nes hæretici) cupidi, elati, ſuperbi, ſce-
leſti, ingrati, ſine affectione, ſine pace, ſi-
ne benignitate, immites, proterui, tumi
di, criminatores, proditores, voluptatum
amatores magis, quàm Dei, ſpeciem pie-
tatis habentes, virtutem autem eius ab-
negantes. Petrus quoq;. Fuerunt, inquit, 2. Petri
& Pſeudoprophetæ in populo, ſicut & in 2.
vobis erunt, magiſtri mendaces, qui in-
troducent ſectas perditionis. Et poſt pau
ca, Dominationem contemnent, audaces
ſibi placentes. Iudas quoq; in ſua Cano-
nica, cum dixiſſet ſubintroiſſe homines,
ſolum dominatorem, & Dominum noſtrū
Ieſum Chriſtum negātes, Angelos quoq;
ſuum Principatum non ſeruaſſe comme-
moraſſet, Sodomæq; & Gomorræ abeun-
tis poſt carnem alteram meminiſſet, ſimi
liter, ait, & hi carnem quidem maculāt,
dominationem ſpernūt, maieſtatem blaſ-
phemant. Væ quoq; ſempiternum denū-
tiant,

Digitized by Google

tiant, tam his qui in via Cain abierunt,
qui in errorem Baal mercede effuſi ſunt,
quam his, qui in contradictione Core pe-
rierunt. Id autem eſt tàm his, qui fratrem
oderunt, quã his qui Deo rebellarunt, &
legittimæ poteſtati reſtiterunt, cui toties
tam ſollicitè obedire, ſubiacereq; Chri-
Mach. ſtus, & Paulus præceperũt. Date, inquit,
22. Deo, quæ ſunt Dei, & quæ ſunt Cæſaris
Mach. Cæſari. Et iterum. Staterem, quem inue-
17. nies dabis pro me, & pro te. Cui honoré
Heb. honorem, cui tributum tributum. Et alio
vlt. loco obedite Præpoſitis veſtris, & ſubiace-
te eis, ipſi enim peruigilant, quaſi rationẽ
reddituri, pro animabus veſtris. Et iterũ.
Tim. 3. Admone eos Principibus, & poteſtatibus
ſubditos eſſe: dicto obedire, ad omne opus
bonum paratos eſſe. Et iterũ. Subiecti es
1. Pet. 2. tote omni creaturę propter Deũ, ſiue Re-
gi, quaſi præcellenti ſiue ducibus, tanquã
ab eo miſſis ad vindictam malorum, laudẽ
vero bonorum. Petrus quoq; Deum time-
1. Pet. 3 te, ait, Regem honorificate. Et in Para-
lip. legimus. Et benedixit omnis Eccle-
1. Cap. ſia Deo Patrum ſuorum, & inclinauerunt
29. ſe, & adorauerunt Deũ, & deinde Regẽ.
Quod autẽ côſtitutæ à Deo poteſtati dif-
ficillimè obediant, & facillimè rebellent,
quicunq; Deo rebellarunt; quodq; Do-
minus ſibi rebellatum interprætatur, cum
Principibus, & poteſtatibus ab eo conſti-
tutis rebellatur, ſuperiorũ ſæculorũ no-
tiſſimis, & decantatiſſimis exemplis ad-
monemur. Filij Iſrael, ait ſcriptura, tẽ-
Exo. 17 tauerunt Dominum dicentes. Eſt ne Do-
minus in nobis, an non eſt? & eodẽ ſimul
tempore iurgati ſunt contra Moſen, dicẽ-
tes. Da nobis aquam vt bibamus: Moſes
quoq; non ſibi: ſed Deo factã iniuriam in-
terpræratur dicens: Quid iurgamini con-
Num. tra me? cur tentatis Deum? Et iterum.
14. Vociferans omnis turba fleuit nocte illa,
& murmurauerunt contra Moſen, & Aa-
ron cuncti filij Iſrael dicentes. Vtinam
mortui eſſemus in Aegipto. Et tamen Io-
ſue dicit. Nolite rebelles eſſe Domino,
Num. neq; timeatis populũ terræ huius. Core,
26. Dathan, & Abyron ſteterũt aduerſus Mo
ſen, & Aaron dicentes. Cur eleuamini
ſuper populũ Domini? Et tamen, ait Mo-
ſes, quod eorum globus ſtabat contra Do
minum, & ipſe Dominus tanquã accepta

in Miniſtris ſuis iniuria, terram aperuit,
quæ deuorauit eos, & ignis egreſſus eſt a
Domino, interfecitq; 250. viros, qui of-
ferebant incẽſum. Commemorabile quoq;
eſt exemplũ illud rebellionis contra Deũ
ſimul, & Principes ab eo conſtitutos, Mo-
ſen, & Aaron. Videns, ait ſcriptura po-
pulus quod moram faceret, deſcendendi
de monte Moſes, congregatus aduerſus
Aaron dixit. Surge, fac nobis Deos, qui Exo. 32
nos præcedãt, Moyſi enim huic viro, qui
nos eduxit de terra Aegipti neſcim' quid
acciderit. Ieroboã Rex ſceleratus, Deo- 3. Reg.
rumq; cultor, ſciens quicũq; Deo rebel- 12.
laſſet, eum quoq; facile propriæ rebella-
re poteſtati, vt Regnum Iſraelis à Regno
Iuda diſtraheret, ſuæq; in perpetuum fa-
ceret poteſtatis, nec ad Roboam proprium
Regem, & dominum aliquando reuerte-
retur, à Deo primum abſtrahere conatus
eſt Iſraelem, dicens, in corde ſuo. Nunc 3. Reg.
reuertetur Regnum ad domum Dauid, ſi 12.
aſcẽderit populus iſte, vt faciat ſacrificia
in domo Domini in Hieruſalem, & con-
uertatur cor populi huius ad dominũ ſuũ,
Roboam Regem Iuda, interficietq; me,
vt reuertatur ad eum. Fecit itaq; vitulos
aureos, & dixit. Nolite vltra aſcendere
in Hieruſalem. Ecce Dij tui Iſrael, qui
te eduxerunt de terra Aegipti, poſuitque
vnum in Bethel, & alterũ in Dan. Eadẽ
audacia primis illis religionis Chriſtianę
temporibus præpoſitis Regibuſq; ſuis re-
bellarunt, quicumq; primã fide Chriſto
datam irritam fecerunt, hæreſes introdu-
xerunt, aut ſciſmata fecerunt. Alexan- 2. Tim.
der ærarius, ſtatim vt verbis, & doctrinę 4.
Pauli cæpit reſiſtere, multa ſimul mala il-
li cæpit oſtendere. Diotrepes non prius
cæpit reijcere Ioannem Apoſtolũ, & prę-
ceptorem, verbiſq; in eum malignis gar-
rire, quam ipſe de Eccleſia exijſſet, cæte-
roſq; fratres eieciſſet. Arius, & Ariani
ſtatim, vt ab Orthodoxa fide diſceſſerunt,
Patres, Concilia, Reges, Vrbes, Princi-
pes, Occidentem pene, Orientẽ certè totũ
cædibus, cladibus, mille infortunijs, mil
le afflixerunt calamitatibus, nulli ordini,
nulli ſerui, nulli parcentes ætati, nulli fi-
dem promiſſam, nulli debitam præſtãtes
ſubiectionẽ, ima ſummis, Scythico ſicut,
ait ille, barbaricoq; fremitu, & ſtrepitu

omnia

omnia permiſcentes. Iulianus Apoſtata, vt primum fidei Chriſtianæ nuntiū remiſit: Eccleſiarum præpoſitos, & omnes in vniuerſum Orthodoxos grauiſſimis perſecutionibus affixit, penèq; perdidit. Ita noſtri tēporis Euangelici, ipſiſſima Ariomanitarum ſoboles, non ferè à Chriſto, & Eccleſia deficiunt, quin ſtatim etiā ſub ſimioribus poteſtatibus ſubditi eſſe detrectent, & quem gerunt, quemq; illis Paulus tribuit gladium, non ſolum impediāt, ne ſit vindex in iram ei, qui malè agit, ſed prorſus etiam eripiant. Plane vt de illis illud dici poſſit Liuianum. Exercitū habent ignotum Duci ſuo, ignorantemq; Ducem. Summatim iſto loco attingemus rebellionis, & cōtradictionis ſuſcepta ab illis conſilia, quæ fuſius in ſeptimo capite Atheiſmotum, & in Phalariſmis recenſemus. Turbo ille Germaniæ, Eccleſiaſticæq; procella, & tempeſtas pacis Lutherus rotundis verbis, Aurifabro teſte, cōfitetur, quod quilibet hæreticus, aut ſectarius ſeditioſus eſt. Nam poſteàquam mendacia docuit, & ſparſit, ea deinde homicidijs obſignat. Et iterum. Seditiones, homicidia hæreticorum, immò diaboli, veluti ſigillum quoddam ſunt, quod natibus ad mendacia ſua obſignandum imprimit. Menno porrò Simonis Anabaptiſticæ factionis præco: idem planè Luthero, & Lutheranis tribuit, cum ait, Quā cruētas, & ſanguinolentas ſeditiones, Lutherani etiam ad introducendam, & comptobandam doctrinam ſuā, annis aliquot cōcitarent, id illis ipſis expendēdum relinquimus. Nihilominus nos quamquā præter culpam ſeditioſos hæreticos vocant, ipſi verò pij, iuſti, & pacifici Chriſtiani eſſe volunt. Audiamus quam audax fuit Lutherus, quamq; ſuperbè Romanū Pontificem, quem Deus in Eccleſia ſua, ſublimiorem gerere poteſtatem, & quaſi quēdam Chriſtiani populi præpoſitū eſſe voluit, ſpernat, contēnat, blaſphemet, Verba eius ſunt, in libello cōtra Epitomē Sylueſtri. Mihi videtur ſi ſic pergat PP. & Romaniſtarum furor, nullum reliquum eſſe remedium, quam vt Imperator & Principes vi, & armis accincti aggrediantur has peſtes orbis terrarum, remq; iam nō verbis, ſed ferro decernāt. Quid enim latrāt perditi homines, etiam cōmuni ſenſu priuati, quam id, quod Antichriſtus facturus prædicitur? Si fures furca, ſi latrones gladio, ſi hæreticos igne plectimus, cur non magis hos magiſtros pditionis, hos Cardinales, hos Papas, & totā illam Romanæ Sodomæ colluuiem, quæ Eccleſiā Dei ſine fine corrumpit, omnibus armis impetimus, & manus noſtras in ſanguine iſtorum lauamus? Audiamus quid & contra Cæſarem, cui Chriſtus ipſe tributū, Paulus honorem habendum cenſuit, idē contradictionis ſpiritus debachetur. Productis duobus Caroli V. Imperialibus mandatis, in fine aie. Oro cūctos pios Chriſtianos, dignentur ſimul rogare Deū, pro huiuſmodi miſeris excoriatis Principibus, quibus nos Deus proculdubio magno iræ ſuæ furore corripuit, nec vllo pacto ſequamur, vel in militiam ire, vel dare aliquid contra Turcas, quandoquidem Turca decies probior, prudentiorq; eſt, quā Principes noſtri. Quid talibus fatuis contra Turcā proſperè eueniet, qui Deum tam aliè tentant, ac blaſphemāt? Idcirco, ait iterum in præmonitione. Ad Caſarē, ſine Principem tuum, ad bellum te vocantem. Sic dicito. Bone Cæſar, bone Princeps, quando ſeruas iuramentum, promiſſumq; tuum, quod in Baptiſmo iuraſti, chariſſimus es mihi Dominus, eroq; tibi obediens ad bellandum, quandocunq; volueris, ſin minus alium tibi quære, qui obediat. Quid in Reges, in Principes, Epiſcopos, ordinem vniuerſum Eccleſiaſticū bachetur, breuitatis cauſa præiereo.

Audiamus alterum maledictionis filium, alterius Euangelici manipuli ducem, & antelignanum, ferrum, & flammā in cōſtitutam à Deo poteſtatem, ſine fræno furoris, & pudoris, vomentem. Scribens in Danielem Caluinus. Hodie, ait, vt ne repetamus veteres hiſtorias, vt Reges ferè omnes fatui ſunt, & bruti, ita etiam ſunt quaſi equi, & aſini brutorum animalium. Quo igitur quiſq; audacior eſt, atq; protervior, eo plus authoritatis conſequitur in aulis. Meritò itaq; deflenda eſt, hæc ipſorum Regum ſocordia, qui ſuperbè cōtemnunt Dei dona. Et iterū. Hodie Monarchæ ſemper in ſuis titulis hoc obtendunt, ſe eſſe Reges, Duces, & Comites

Dei

Margin notes: Titt. de hęreticis. — Luthe-ri factus impo-tens. — Contra duo Cęſaris manda-ta. Lut. In in Cęſa-rē ini-quus. — Calui-ni ſedi-tioſa cō-ſilia.

Dei gratia, ſed quā falſo nomen Dei prætexunt, in hunc finē, vt ſibi aſſerant ſummum Imperium. Quid enim valet ſæpe in Regum, & Principum titulis Dei gratia, nempe ne cognoſcant ſuperiorem, quemadmodum dicunt. Interea libenter Deum, cuius clypeo ſe protegunt, calcarent pedibus tantū abeſt, vt habere ſe reputent eius beneficio, vt regnent. Cū ita ſit, facile hinc iudicium fieri poteſt, quam ſuperbè contemnāt Deū prophani Reges etiamſi nō abijciant eius nomē fallaciter, quēadmodū iſti nebulones, qui palā Deū ſubſannāt, & ita ꝓphanant nomē gratiæ.

Sed & tertiæ Anabaptiſticę ſcilicet cohortis, contemptum, & contradictionem Abyronianam, & Datanianam videamus. Budneus Lithuanicus Ebionita, tribuit hoc Czechouicio, Anabaptiſtarū Patriarchæ Lublineñ. quod in ſua quadam Synodo, quæ hic ſequūtur Paradoxa conſcripſerit, & ſanciuerit.

1 Non licere vlli Chriſtiano homini eſſe Principem, aut vllum magiſtratum gerere.

2 Nec bona terreſtria poſſidere, nec iura agere, nec debita exigere.

3 Arma domi non aſſeruare, in via non portare, Prædonibus ſe non defendere.

4 Non debet quiſquam ad immerſionē accedere, qui Magiſtratum gerit.

5 Ne quis libros vllos edat, antequam à Senioribus examinentur.

Et hæc quidem iſti Chriſti, Regūque perduelles ſcripſerunt. Quid autem opere præſtiterint notius eſt, quam vt iſto loco pluribus debeat recenſeri. In Germania coloros in Principes, Principes incēderunt in Cæſarem. In Gallia Duces, in Scotia nobiles armarunt in Reges, in Anglia Orthodoxorum ſanguine, nūquā adhuc ſatiari potuerūt, ita, vt & areæ crucibus, & cruces Chriſtianorum corporibꝰ deeſſe iam videantur. Daniam, & Sueciam ſubegerunt, Vngariam Turcis obtruſerunt, Flandriam omnibus infortunijs, & calamitatibus penè ad internecionem afflixerunt, nec adhuc affligere, perdereque deſinunt. In Gallia certe, & Scotia reprobatis Regibus, nouas gubernandi regni formas, & articulos conſcripſerunt, Conſiſtoria quędam, & Iudices, cū illimitata poteſtate inſtituentes, ſicut in Atheiſmis diximus. Sūma eſt; quocūq; pedē intulit, nouū hoc Pſeudoprophetarū genus, arma, caſtra, bella, cædes, clades, faces, ſeditiones, rebelliones contra legitimam poteſtatem, aut excitauit, aut excitare voluit. Non enim propterea non armatum gerunt in Catholicos animū, quia non ſemper armata gerunt corpora. Aut perdunt, aut perdere volunt omnia, cuius rei ſexcenta recenſentur in noſtris Phalariſmis exempla.

Vndecima nota fętoris hæretici. Poſteaquam videris a quibus exierunt, vide ad quos acceſſerunt, quibus ſe ſe in fidei ratione adiunxerunt. Qui enim ſe iungit fornicarijs, ait Eccleſiaſticus, erit nequa, putredo, & vermes hæreditabunt eum. Paulus quoq; prohibet iugum ducere cū infidelibus. Iudas porrò, væ interminatur illis, qui in via Cain abierunt, & errore Balaam mercede effuſi ſunt, & in cōtradictione Core perierunt. Mitto te, inquit, apud Ezechielem Dominus, ad gētes Apoſtatrices, quæ receſſerunt a me, Patres eorum præuaricati ſunt pactū meū & filij dura facie, & indomabili cordę ſunt, domus exaſperans, increduli, ſubuerſores, & irritatores. At in confeſſo eſt, omnem eam doctrinam, quam illius ſæculi ſubuerſores in medium attulerunt, iā olim ab alijs hæreticis prædicatā, & a ſcriptura, Patribus, Concilijs, orbis vniuerſi eruditio reprobatam, damnatamq; extitiſſe. Pauca e multis in gratiam veritatis oſtendemus. Hæreticorum enim doctrinam ad originem ſuam reuocaſſe, ait Tertulianus refutaſſe eſt. Et Iræneus. Aduerſus eos victoria ē, ſententiæ eorum manifeſtatio. Quamobrem etiam Theodoſius Imperator ad hæreticos loquens, Examinemus, ait, doctrinam veſtram ad illorū Patrum ſcripta, etſi cum illis conſenſerit, retineatur, ſin minus abijciatur. Iræneus qui ſecūdo fidei Chriſtianæ ſæculo vixit, teſtatur Simonem, & Simonianos ipſis adhuc Apoſtolorum temporibus docuiſſe, quod homines ſaluabantur ſecundū gratiam Simonis, quem Deum faciebant, & non ſecundum opera iuſta. Idem, & Auguſtinus confirmat. De Eunomianis quoq; ſcribit, quod ſenſerint non poſſe hominit

Nota 11. cū quibꝰ ſe cōiunxerunt.

Cap 19

2. Cor. 6

Ioh. [illegible]

Eze. 1.

Iræn. libro 1. ca. 5.

Zozom libro 7. cap. 12.

Libro 1. cap. 2.

[illegible]

Lib. de fide, & operibꝰ

Cap. 19 mini vlla peccata nocere,modo fidem ha
beat. At ouum ouo ita ſimile non eſt, vt
huic doctrinæ, Lutheri doctrina. Verba
Lib. de eius propria,ſic habent. Non alia via po-
hęres teſt homo cum Deo conuenire,aut agere,
cap. 54. quam per fidem, opera ille nil curat. Et
iterum. Tam diues eſt Chriſtianus, vt nõ
poſſit perire, etiamſi velit, quantumcũq;
malè viuat, niſi nolit credere. A Simone
itaq; Lutherus,quod docuit, didicit. Et
Act. 8. ab Eunomio quod accepit,tradidit. At Si-
monem Paulus Apoſtolus, & reprobauit,
& dãnauit. Quomodo igitur iſta Lutheri
doctrina cũ Paulo Apoſtolo cõueniet? aut
quomodo cũ Simone mago nõ cõueniet?

Docet præterea Luther9 oẽs Chr̃ianos
Artic. eſſe Sacerdotes, & æquè mulieres, vel pue
13. quos ros abſoluere poſſe, atq; Epiſcopos, & ip-
Leo dã- ſum Papã. Et Angliæ prætẽſa Regina vo
nauit. cat ſe caput Eccleſiæ, arbitratuq; ſuo ſta-
tuit,& deſtituit verbi Miniſtros. At idem
Auguſt. ante annos 1300. Pepuzianos hæreticos
lib. de docuiſſe teſtatur Auguſtinus, q͏̃d ſcilicet
hęres tãtũ tribuebant mulieribus principatũ, vt
cap. 27. ſacerdotio quoq; apud illos honorarẽtur.
Art. 36. Liberũ hominis arbitriũ,ait Lutherus,
rem eſſe de ſolo titulo. Et in aſſertionibus
eiuſdẽ articuli,titulũ eſſe dicit,ſine re,om
niaq; ex neceſſitate abſoluta euenire. Scri
bẽs quoq; cõtra Eraſmũ, libro ſuo,titulũ
In p̃fat. dedit. De ſeruo arbitrio. At eandẽ hęre-
Dialog. ſim olim profeſſi ſunt Manichei. Mani-
contra cheorũ eſt,ait Hieronymus,hominũ dãna-
Pelag. re naturã,& liberũ auferre arbitriũ. Et Au
Auguſt. guſtinus. Peccatorũ,inquit,originem,non
de hæ- tribuunt Manichei libero arbitrio.
res c. 46 Caluinus hoc ſęculo docet. Deum eſſe
Cap. 24 cauſam peccatorũ. Ait.n. Adamũ nõ ſolũ
Inſtitu. præuiſione, & permiſſione Dei,ſed ẽt vo-
Inſtitu. luntate in peccatũ eſſe lapſum. Et iterũ.
lib. 1. Quod aliqui verbũ Dei audire cõtẽnunt,
cap. 18. ipſorũ eſt prauitas, ſed in prauitatem hãc
à Deo addicti ſunt, vt in eis poteſtatẽ ſuã,
& ſęueritatẽ oſtendat. Et iterũ. Nõ ſolũ
permiſſu,inquit, ſed ẽt voluntate Dei,ho-
mines peccant, ita vt nil ipſi deliberando
agitent, niſi quod Deus apud ſe decreue-
rit,& arcana directione cõſtituit. Idẽ do-
cet Lutherus,Martyr, & alij. Nota ſunt
illa Philippi Paradoxa,in Cõment. Epiſt.
In ca. 8. ad Romanos. Ita fuiſſe opus Dei, Iudæ
proditionem,ac Pauli cõuerſionẽ. At hæc
eadem doctrina,& opinio Simoni mago à
Vincentio Lyrineñ. & ab Ireneo, apud Eu
ſebium Florino tribuitur hæretico, & Lib. 5.
pluſquam hæreſis vocatur. cap. 20.

Seruetus Hiſpanus,iſto noſtro docuit ſæ
culo, vnam tantũ eſſe perſonã in Deo, nõ
tres. At idẽ olim docuit,oĩum vbiq; calcu
lis dãnatus,& reprobatus Sabellius, Epi-
phanio teſte. Budneus in Lituania, & oẽs Hæreſi
Neariani, Chr̃um negant ab æterno Deũ, 57.
nec vſquã ante Mariã fuiſſe,ſed eſſe volũt
purũ hominẽ, illo primũ die deificatum,
quo vox è cœlo audita eſt. Hic eſt filius
me9 dilect9. At hæc eadẽ opinio fuit dãna
tiſſimorũ hæreticorũ, Cherinti, & Ebio-
nis, cõtra quã rogatus ab Aſiæ Epiſcopis
Ioannes Chr̃o dilectus Euãgeliſta, Hiero In. Ca-
nymo teſte,nouiſſimus omniũ ſuũ ſcripſit tal. ſcri-
Euãgeliũ, vt diuinã Chr̃i aſſereret natiui pt. Ec-
tatẽ,contra peſtiferũ dogma Ebionitarũ, cleſiaſt.
q aſſerebãt Chr̃um ante Mariã nõ fuiſſe.

Tritheitæ noſtri tẽporis, vt in Protheſi-
bus Valẽtini Gentilis videre eſt, filiũ Dei
docẽt eſſe Patre minorem: at olim idẽ Ari
us docebat, Cõcilij Niceni, & tãtorũ Pa- Epiph.
trũ ſententia reprobatus, & damnatus. hære. 69

Lutherani ſimul,& Caluiniſtæ docent,
hoc ſæculo,orationẽ pro defunctis eſſe Pa
piſtarũ cõmenta,expanſa ad prædã retia.
Ieiuniũ Quadrageſimale vocant ſuperſti- Lib. 4.
tionẽ Epiſcoporũ, vt ait Caluinus, Præſ- cap. 3.
byterorũ, Paſtorũ,ac Miniſtrorũ eandem Inſtit.
fũctionẽ,& prouinciã eſſe. At hęc oĩa, an
te annos mille ducẽtos Aeriani dãnati hę
retici Aug. & Epiphanio teſtibus docue-
rũt Orare, ait Auguſtinus: vel offerre pro Auguſt.
mortuis oblationẽ nõ oportere,neq; ſtatu de hæ-
ta ſolẽniter celebrãda eſſe ieiunia, ſed cũ reſ. cap.
quiſque voluerit ieiunandũ, vt non videa 33.
tur eſſe ſub lege. Deniq; Præsbyterum
ab Epiſcopo nulla differentia debere di-
ſcerni. Epiphanius porrò teſtatur è con-
trario cõſueuiſſe, Aerianos feria ſexta,&
in Quadrageſima, ac præcipuè,in hebdo-
mada ſãcta veſci carnibus, etſi quãdo ieiu
nare volebãt,poti9 die dominico, quã alio
die ieiunare ſolitos. Veterũ Patrũ,& Cõ
ciliorũ ſcripta, & decreta, oẽs in vniuer
ſum contemnunt Euangelici. At idẽ olim
faciebat, & docebat Neſtorius hæreticus, Lib. 7.
qui teſte Socrate, Veterũ ſcripta perdiſce- cap. 32
re dedignatus eſt,per quę ſicut per riuulũ

 ad ipſum

Lib. 3. Cap. 27

ad ipſum fontem venitur. Nil enim poteſt inueſtigari quod non per viam ſuam quæritur, ait Lactantius.

In ſermone de Cruce.

In ſermon. de abrogañ. Miſſa par. 3

Lib. de Euchar. contra Valdeñ.

Lutherus, & reliqui oẽs Auguſtanæ meretricis amaſij, Reliquias ſãctorũ fideliũ, vocãt ſeductionẽ, & idcò ſub terrã penit⁹ cõdi debere. Præterea nõ maiorẽ Deo eſſe curã, ait de ſãcto ſepulchro Dñi, quã de bobus, de quibus Apoſtolus loquitur. Nũquid Deo eſt cura de bobus? Docet ẽt ſtultã, & pernitioſam eſſe Sãctorũ inuocationẽ, Matrimoniũ quoq; iure diuino, eſſe ꝓceptũ omnib⁹, etiã Eccleſiaſticis, & Monachis, qui donũ cõtinẽtię, ſe nõ ſentiũt habere. Donum aũt cõtinẽtiæ vocat, nõ gratiã, qua nõ cõſentimus tentationibus carnalibus, ſed qua non tẽtamur, qualẽ ferè nulli habẽt. In libro quoq; de votis Monaſticis, ex profeſſo dehortatur à religione, hoc ſolũ permittẽs, vt fęminæ nõ niſi 60. annorum, uiri aũt nõ niſi 80. vel 90. in Monaſterijs maneãt. At hos oẽs errores Hieronymo teſte. Vigilãtius olim hęreticus, Anno Chriſtianæ fidei 300. docuit eoq; ẽt nomine damnat⁹ eſt. Suencfeldius aſſerit hoc ſæculo, poſt Aſcẽſionẽ Chŕi, humanã eius naturã cõuerſã eſſe in diuinã, et iã eſſe verũ Deũ, nõ creaturã. Peius adhuc Brẽtius. Docet. n. Chriſti humanitatẽ ab ipſa incarnatione ſemper fuiſſe vbique. Idẽ Smidelinus, in diſputatione Tubingeñ. & vniuerſa cohors Vbiquitariorũ, q hodie totã penè perturbarũt Germaniã. At eadẽ oĩa Eutiches olim, & Eutichiani ante 1000. annos docuerũt, aſſerẽtes, ante inhumanationẽ Chŕi duas naturas fuiſſe, diuinitatis, & humanitatis, poſt humanitatẽ verò vnã, in Chŕo naturã factã, ſicut vnã perſonã, idq; refert Theodoretus, & Flauianus. Imagines Sanctorum, oẽs ferè Euãgelicorũ cohortes, in tẽplis proponẽdas, venerãdaſq; negãt, & vbi poſſunt deturbãt, atq; cõminuũt. Caluinus aũt etiã Chriſti Crucifixi ſignũ, nõ vult vllo modo erigi, negatq; primis quingẽtis annis vllas fuiſſe imagines, in templis Chŕanorũ. At idẽ olim docuit Xenaias Perſa, vt teſtatur Nicæphorus, & oĩs reliqua Iconoclaſtarũ turba, ante annos 1000. Zuinglius & Caluinus, & vniuerſa illorũ cohors, negãt eſſe verã Chriſti carnẽ in Euchariſtia, ſed figurã tãtũ, ſeu imaginẽ corporis. At Teodoret⁹ in Dialogo, q dicitur Impatibilis, ex Ignatio teſtatur, idẽ olim quoſdam hæreticos docuiſſe, & ita quoq; refertur, in ſeptima Synodo, actione ſexta, Tomo tertio. Donatiſtæ ante annos 1200. Ex ſolis iuſtis cõſtare docebãt Eccleſiã, Epiſcopi Romani ſedẽ, Cathedrã peſtilentiæ vocabant, Catholicos crudeliſſimè trucidabãt, Epiſcopos, & Monachos, quos Phariſęos vocabãt, mirũ in modũ oderãt, altaria frangebãt, Eccleſias ſpoliabãt, ſacros calices vendebãt, Euchariſtiã canibus vorandã offerebãt, ſacrũ Chriſma proijciebant, idq; de illis, Auguſtinus & Optatus teſtãtur. At Euãgelici noſtri tẽporis, nil eorũ, quæ vel docuerũt, vel fecerũt Donatiſtæ, prætermiſerũt, quod nõ exequendũ ſuſciperẽt. Verbis nõ eſt opus, quã acerbo odio Rom. Epiſcopũ proſequãtur, quã ſuauiter Monachorũ ſanguine paſcãtur, quã libenter Eccleſias ſpolient, altaria frangant, calices, & ſacrã ſuppellectilem clepene.

Lib. de humanitate Chŕi.

In ſermon. de Aſcẽſione Dñi.

Lib. 4. de hæreticis fabulis.

Flau. in Epiſt. ad Leonẽ Papam.

Lib. 16. cap. 27.

Lib. de Verbis Cænæ Cal. lib. 4.

Inſt. ca. 27.

Aug. de vnit. Eccle. cap. 12.

Lib. 2. contra Petil. cap. 5.

Optat. lib. 2. & 6. cõtra Parmẽ.

Niſi quod multa iſtiuſmodi, in Phalariſmis noſtris perſecuti ſumus. Cæterum eſſemus contra noſtrũ inſtitutũ lõgiores, ſi ſingula doctrinæ capita recẽſere iſto loco vellemus, in quibus noſtri tẽporis hæretici, cũ hæreticis ante mille ſęcula, à ſcriptura, Patribus, Cõcilijs, orbe toto Chriſtiano dãnatis, & reprobatis conſentiunt. Et quod maius eſt, illis ipſis quingẽtis ſæculis dãnatis, & reprobatis, quibus, & Lutherus, & Caluinus, & alij ſimiles ſanctiſſimã, caſtiſſimaq; Eccleſiã Romanã fuiſſe confitẽtur. Aut itaq; Ariũ. Manichæũ, Donatũ negẽt hęreticos fuiſſe, aut ſeſe veram illorum ſobolem confiteantur, nec nobis, cum vt hæreticos damnamus, & reprobamus, iraſcantur.

Nota 12 quod citò deficiunt.

Duodecimam, & vltimã notã hæretici fætoris, ſpei bonæ pleniſſimã, ab ijſdẽ Apoſtolis didicim⁹. Citò deficere hæreſes. Homines, ait Paulus, qui reſiſtũt veritati, reprobi circa fidẽ, vltra non proficient. Inſipientia. n. eorũ manifeſta erit omnibus. Et Romanis ſcribens. Deus, inquit, pacis cõteret Sathanã ſub pedibus veſtris velociter. Et Petrus. Superinducũt, inquit, ſibi celerẽ perditionẽ, & ꝑditio eorũ nõ dormitat. Quare id? Exciderũt. n. à propria firmitate. Et cogitauerũt cõſilia, quæ nõ potuerũt ſtabilire, ait Prophæta. Obſeruatũ

2. Tim. 3.

Rom. 16

2. Petri

Pſ. 20.

hoc

hoc eſſe legimus à uiris intelligétiſſimis, qui iuſta Dei iudicia, & miſericordias Domini multas nimis, cū animo ſuo quotidie meditari conſueuerunt, quoties in Eccleſia ſua Dñs eſſe hæreſes permiſit, vim eas ſuā circa 80. ab ortu ſuo annū, vel perdidiſſe, vel certè de feruore, furoreq; ita remiſiſſe, vt nō procul ab occaſu abeſſe viderentur. Id uidelicet per miſericordiam ſuā, Dño diſponente, cū eadē eſſe longæui hominis ætas, etiā Propheta teſte, ſoleat, ne prius, de huius vitæ ſtatione decedat, quā quæ prædicatur noua doctrina, ex his quos peperit fructibus, pro hæreſi agnoſci, deſeri, eluiq; lacrymis, & pœnitētia, & in eiꝰ locū recipi, veritas. Orthodoxa queat.

Hęreſes vltra 80 annum non feruent.

Etiā ſuperbus ille Philiſteus certiſſimus hęreticorū typus nō niſi 40 diebus mane, & ueſperi ſtabat exprobrans agminibus Iſrael. Mox cecidit, vno ſolo lapidis ictu proſtratus. Et Angelus Dñi rogabat Dominū, apud Zachariā, ut populi ſui, vel ſaltem anno 70. ſeruituris miſereatur. Vſq; quo, ait, tu nō miſereberis Ieruſalē, & vrbiū Iuda, quibus iratus es? Iſte iā 70. annus eſt. Sic Arij perfidia, poſt annum Dñi 330. Conſtantini tēpore ſurrexit, & circa annū 400. Honorio imperante deferbuit. Sic Donatiſtæ viciſſim, circa eiuſdē Honorij tēpora cęperūt, & ſtatim poſt annū Dñi 500. Iuſtiniano ſedente deſierūt. Hinc viciſſim cœperunt Neſtoriani, & ſub annum 600. circa Phoræ tempora ſubſiderūt. Albingeñ. ſub annum Dñi 1200. emerſerūt, ſub Othone Cæſare, & ſub Adolpho viciſſim, circa annū Dñi. 1280. deſierūt, etiā ſi doctrinæ audacia, armorūq; præſidijs, vt teſtatur Aemilius longe, quā hoc ſæculo Caluiniſtæ eſſent inſtructiores. Viclephitæ Venceſlao imperāte 1370 anno cæperūt, & Sigiſmundi tēporibus, circa annum 1415. deſierūt. Sit Dñs in ſæcula ſæculorū benedictus, quod cū iſto quoq; ſæculo, hæreſes eſſe opportuiſſet, nō plus eas, quā illas præualere, non diutius iſtis, quā illas ſeſe pro veritate venditare permiſerit. Quos errores, annus poſt 1000. Sexcenteſimus oriens, orientes aſpexit, eoſdē videt occidentes, occidens. Sit Benedictus Dominus, qui nos tentari non permittit, ſupra quā poſſumus ſuſtinere, ſed dat etiam cū tentatione prouētū, Lutherū quę peperit Germania deſerit, Gallia deſpexit, Anglia excluſit, Scotia reprobauit. Polonia delumbauit, Vngaria irriſit, Dania, Suecia, Noruegia caſtrauit: nec vt prius Sabæo thure, vituloq; pingui ſacrificat, ſed farre tantū adhuc minuto, molaq; ſalſa litat. Caluinus enim, vt prodigalis Iuppiter, Lutherū patrē, vt elumbem Saturnum auitis Regnis, & prouincijs exuit. Caluinum porrò Atheiſmus viciſſim pellit è Gallia. Anabaptiſmus è Flandria, Arianiſmꝰ è Polonia, Trideiſmus ex Vngaria, Trideiſmo Machometiſmus imminet. Anabaptiſmo Iudaiſmꝰ, Arrianiſmo Scytiſmus. Omnibus in vniuerſū Atheiſmus, illud vbiq; Promethei, apud Aeſchylem occinens.

1. Regū 17.

Zach. 1.

Hæreſem hæreſis pellit.

ἐμοὶ δ᾽ ἔλασσον Ζηνὸς ἢ μηδὲν μέλει

Mihi autē minꝰ Iuppiter, quā nihil curæ. Planè vt illud veriſſimum oculis ipſi noſtris vſurpemus, quod ab Auguſtino ſcriptū alicubi legimus, Hæreſes quò magis celeriter creſcūt, vt ſint, eò magis feſtināt, vt non ſint. Ad hoc enim, ait Athanaſius, multæ fides eſſe cæperunt, ne vlla ſit. Multitudo ſcilicet numinū Lactantio teſte, nullitas eſt numinū, & multitudo Deorū: nullitas ē Deorū. Niſi qđ iſtos, in ſua quoq; ſicut olim Donatiſtas, paucitate, gloriari, cū hoc illis objicitur, nō pudet. Noe ſe dicētes ſimiles, q nō niſi cū ſeptē alijs, dignꝰ fuit liberari a diluuio. Nos verò nec Chriſtianos eos putabimꝰ, nec iuſtos, nec Noe ſimiles, donec ad ſeptē redigantur. Amen Sed ne eos quidem, niſi conuertantur.

Quod autem vltra proficere non debuerint, ſed potius celerem accipere perditionem, ipſi etiam iſtorum Primipilares Prophætæ, iam olim de ſuo Cacangelio prædixerunt. Vnum, & alterum exemplū adducemus: vt ſi reliqua, oia, in religione non viderint, ſuum tamen interitum præuidiſſe, vidiſſeq; videātur: ne nihil omnino de ſpiritu Prophetico habuiſſe exiſtimentur. Vetus verbum eſt, ait Lutherus, & a multis doctoribus repertum, quod per reuellationem Antichriſti, tam erunt homines feri, quod iam deinceps nolent Deum agnoſcere, nec vllam illius rationem habere, ſed iuxta ſuam quiſq; voluntatē, quicquid Diabolus, & caro ſuaſerit faciēt. Hoc tēpus iā impletū videmus.

Hæreſes cito pereūt. Euāgelici ſui Euāgelij interitū prædixerunt.

uthe. :acan- elicos ocet il cre- ere.

Poſteaquã enim admirabili quadã, & ſingulari gratia Antichriſtianiſmi,ſeu Papatus,horrēda mendacia, ac doli, deceptioneſq; manifeſtatæ ſunt,incipiũt iã homines nil amplius credere, & poſteaquam à vinculis Papatus ſe liberos eſſe vidẽt,volũt ẽt eſſe liberi, & ſoluti ab Euãgelio,& à præceptis Dei,& volũt, vt deinceps rectũ ſit,& iuſtũ, quicquid vnicuiq; uiſum fuerit. Citat Spangẽbergius,in fine libelli,de beneficijs per Lutherũ,Germaniæ pſtitis,anno 1561. editi. Narrat ẽt Aurifaber,in conuiualibus Lutheri ſermonibus. Sæpè dixiſſe ſuſpirãtẽ Lutherũ Germanica lingua. Poſt reuelatũ Euãgeliũ virtus eſt occiſa, iuſtitia oppreſſa, tẽperãtia ligata,veritas à canibus lacerata,fides clauda. nequitia quottidiana, deuotio pulſa, hæreſis relicta. Fol viciſſim 244. teſtatur eundẽ Lutherũ dixiſſe,ſcholæ ſuæ diſcipulos, magna parte Epicureos eſſe, metiri cõciones ex ſuo cerebro, & ſolũ hoc quærere,vt bonos dies habeãt. In Papatu talia nebulonũ portẽta non inueniri, vocari Euãgelicos reformatos, cũ re ipſa potius incarnati dæmones eſſe videãtur. Decerpere ex Euãgelio,qđ ipſis allubeſcit, atq; intereà volũtatẽ Dei conculcare pedibus, immò Deũ ipsũ blaſphæmare,ſupbos eſſe nebulones, & nunc magis auaritiæ deditos,quã vnquã ante fuerit in Papatu:atq; eò rẽ redijſſe, vt ſi cui libeat cætũ aliquẽ nebulonũ,vſurariorũ,diſſolutorum,rebelliũ,atq; fraudulẽtorũ hominũ intueri,futurum,vt is ciuitatem aliquam Euangelicam ingreſſus, eius farinæ cõplures inueniat. Vix inter Paganos,Iudeos,Turcas, aut infideles, alios homines, adeò contumaces reperiri, apud quos omnis honeſtas, & quicquid eſt virtutũ penitus interierit,neq; vllius peccati ratio habeatur.

arceri⁹ triturã ouã do rinam dici t.

Sarcerius quoq; in Cõfeſſione Mãsfeldenſ. Hactenus,ait,cauſas recẽſuim⁹,quãobrẽ floreãt hæretici,ex quib⁹ pſpicuũ eſſe poteſt,quid tãdẽ ſecuturũ ſit, videlicet horribilis interit⁹ purioris doctrinæ, quã ſubitò pter omnẽ expectationẽ amittem⁹, ignorantes, quo tandẽ modo amiſſa ſit.

lem fa ũt Cẽ iriato- s.

Centuriatores in Præfatione Cent. 5. Perit iã,aiũt,idq; ſubito, per Lutherũ reuelata doctrina,Philoſophia,Papiſmus,& aliæ ſectæ, longe, lateq; in templo Dei primam cathedram occupant.

Idem Caluinus.

Caluinus porrò,in præfatione Cathec. ad Miniſtros ſuos, in Phriſia oriẽtali. De poſteritate, inqr,ego ſic anxius ſum, vt tñ vix cogitare audeã. Niſi enim mirabiliter De⁹ è cælo ſuccurrerit,videre mihi videor, extremã barbariẽ impẽdere orbi:atq; vtinã non paulò poſt ſentiant filij nři, fuiſſe hoc verũ poti⁹ vaticiniũ,quã coniecturã.

In eãdẽ ſẽtẽtiã,alij quoq; multos cõſeripſerũt,valdè flebiles elegos, ſed mẽdaciſſimorũ mittam⁹ teſtimonia hæreticorũ, nemin⁹ idonea pbatio videať,ab eis pfecta, qbus omnino nõ creditur. Vbi oẽs ſordẽt, vni⁹ fætor nõ ſẽtitur, vnũ noris,oẽs noris.

Ac rectè quidẽ iſti,doctrinæ ſuæ extremum interitũ imminere metuebant. Non enim Dei, ſed hominis erat verbũ,qđ docebãt,cui⁹ dies ſicut vmbra ſuper terrã. Si enim ex Deo fuiſſet cõſiliũ hoc, aut opus, ſicut in Actis legim⁹,nõ potuiſſet diſſolui, ſed quia ex hominibus, diſſoluitur. Ita Sciſmaticos oẽs teſtatur Cyprianus ſemper feruere,incremẽta verò habere nõ poſſe:ſed ſtatim cũ praua ſua emulatione deficere. Et Auguſtinus ſcribẽs,in illa Pſalmi uerba. Ad nihilũ deuenient tãquã aqua decurrẽs. Nõ uos terreãt, Fratres, quidã fluuij,qui dicũtur torrẽtes. Decurrit aqua ad tẽpus perſtrepit,mox ceſſabit,diu ſtare nõ poſſunt. Multæ hæreſes iam emortuæ ſunt,cucurrerũt in riuis ſuis,quãtũ potuerũt. Siccati ſunt riui, vix eorũ memoria reperitur,vel quia fuerint. Vbi Ebron? Vbi Arius? vbi Samoſatenus? vbi Pelagius? vbi Macedonius? vbi Aetius? vbi alij,ex quorũ iſti cadaueribus velut cinifes, & ſcarabei pdierũt? Perijt illorũ memoria cũ ſonitu, peribit & iſtorũ. Currũt quãtũ poſſunt,ad tẽpus perſtrepũt,mox decurrẽt,diu currere nõ poſſunt,cũ interim veritas,ut in Eſdra legimus,manet,& inualeſcit in æternũ:& viuit,& obtinet in ſæcula ſæculorũ. Benedictus Deus veritatis. Sed hæc de Hæreſis, & hæreticorum notis, Symbolis, & teſſeris iſto loco dicta ſufficiant.

Act. 5.

Lib. 4. Ep. 2.

Pſal. 57

3. Eſdræ 4.

Quòd non eſt pudor ex Lutheriſta fieri Papiſta.

Cũm itaq; in omnib⁹ Euãgelicorũ ſtudijs,& cõſilijs dictis,& factis, oẽs eas ineſſe notas, & teſſeras videamus, quas ſacra ſcriptura, Pſeudochřis,hæreticis, & Sciſmaticis tribuit: cũ Trinitatẽ blaſphemijs appetitam,Chriſtũ diuinitate ſpoliatum,

Sym

Symbola corrupta, Sacramẽta diminuta, ſcripturas diſcerptas, leges euerſas, Reges oppreſſos; cũ nil quæri, niſi licẽtia carnis, vt ſine fræno timoris, & pudoris, imã ſummis permiſceat vagabunda cupiditas: cũ, vt ſemel oĩa dicamus, omne quod dicitur Deus, nõ alio ab iſtis loco haberi, quã Iouis Sãdaliũ, aut Veneris (qđ aiũt) crepidã, videatis. Quid eſſe cauſæ poteſt, Equites Nobiliſſimi, qđ aliquos veſtrũ inde pedẽ referre pudet, quo pœnitet intuliſſe? pudet relinquere, ꝙ tenuiſſe dolet? An fortè mẽtis mun⁹ generoſæ ſtatuitis ꝓgredi, nõ regredi, ꝓferre nõ referre pede, aut ſtare fortiter? Ita quidẽ audio pleriſq; eſſe ꝑſuaſiſſimũ, q nõ vulgarẽ nobilitati ſuæ leuitatis, & inconſtãtiæ inuſtã iri maculã putãt, ſi ex Euãgelicis Catholici, aut ex Lutheranis, & Caluinianis fierẽt Papiſtæ. In heroicos animos, iſtas nõ cadere leuitates, ſed in omni rerũ, & tẽporũ varietate ſui eſſe ſimiles cõſueuiſſe, nec de gradu cedere. At hæ quoq; artes, ò viri magnanimi nõ niſi Sathanæ ſunt. Ad Sathanã.n. non pertinet, ait Auguſtinus, quis iſto aut illo modo erret: oẽs errare vult, quibuſlicet erroribus. Quã diuerſæ ſunt hæreſes, quã diuerſi errores? ille in omnibus vult errare homines. Nõ dicit Diabolus. Donatiſtę ſunt (Lutheriſtæ ſunt) & nõ Ariani (& no Caluiniani) ſiue illi ſint, ſiue iſti, ad eũ pertinẽt. Idola inqt, adorat, meus eſt; in Iudæorũ ſuperſtitione remanet, me⁹ eſt: deſerta vnitate in illã, vel in illã hæreſim pergit, meus eſt. Siue ob timorem, ſiue ob pudorẽ, extra Eccleſiam manet, meus eſt. Quos ſcilicet impedire nõ potuit, ne tam manifeſtas fraudes, eius videatis, ne hæretici fętoris notas oẽs ſentiatis, vitioſi pudoris pallio obiecto, impedire cõtẽdit, ne caſtra eius deſeratis, & pedẽ ab errore referatis. Nõ ſatis illi fuit, iura Chſi violaſſe, iura quoq; naturæ peruertit, & quẽ illa nobis pudorẽ, quaſi animi frænũ, innocentiæq; cuſtodẽ adhibuit, nę qđ in vitæ rationibus inordinatè, procaciter, turpiter, inſolẽter agrederemur: cũ ille de gradu, ſtationeq; deturbatum, quaſi quendã viciſſim obijcẽ oppoſuit, ne pedem a flagitio, ſi quod commiſſum eſt, referamus.

Non eſt incõſtãtia ex Euangelico fieri Catholicũ.

Lib. de Paſtoribus.

Ingenui pudoris officiũ.

Ingenui pudoris officiũ eſt, innocẽtem præſtare. Ille remediũ cõmutauit in uęnenũ, ne libeat ob pudorẽ, pœnitentię remediũ vulnerib⁹ adhibere: ea prorſus ratione, qua aſtutiã, prudentiã; profuſionẽ, liberalitatẽ, auaritiã, prouidẽtiã, ſuperbiã, vocare ſolit⁹ ẽ, grauitatẽ. Aut certè, ſi pudor ẽ, ex Ethnico Chriſtianũ, & Euãgelico Catholicũ, ex infidele fieri fidelẽ, pudor erit, ex adultero continẽtẽ, ex ebrio, ſobriũ, ex ſuperbo humilẽ, ex auaro euadere liberalẽ. At non eſt hic pudor, ſed pudoris exitiũ, ſed error, ſed obſtinatio, ſed peruicacia, ſed contẽptus, ſed Dei, & ſui obliuio. Prorſus.n. dixerim, & diuinæ bonitatis, & ſuæ infirmitatis oblitos eſſe, eos oẽs, q vel errare ſe poſſe nõ putãt, vel errorẽ confeſſione, & pœnitentia eluere turpè ducunt. Cuiuſuis hominis eſt, ait quãuis Ethnic⁹ Cicero, errare, nullius aũt niſi inſipientis in errore perſeuerare. Magnã rẽ, & difficilẽ generi humano optat, ait ille, qui innocentiã optat. Obuia ſunt in ſcripturis Dei noſtri præcepta. Recedite á vijs veſtris peſſimis. Erubeſcite ſuper vijs veſtris. Agite pœnitentiã. Redite ad cor. Conuertimi. Reuertimini. Quare moriemini domus Iſrael? Si Deus reuerti iubet ab errore, & hominem reuerti piget, præ pudore: profectò conſequẽs eſt, vt dicamus, qđ homo errorẽ ſuũ magis amat, quã Deũ, quẽ nõ metuit offendere, ne de ſuo errore cogatur erubeſcere. At abſit ab heroicis animis iſta abiectio, quicquã vt aliud erubeſcant, quã ne Deũ offendãt. Hic conſtantia, hic grauitas, hic heroicæ mentis altitudo, hic animi generoſi firmitas, hic fixũ, firmũ, ſtabile cõſiliũ, hic mẽs immota quæritur. Eſto firmus, ait Eccleſiaſticus in via Domini, & in veritate ſenſus ſui, & ſcientia, & perſequetur te verbũ pacis, & iuſtitię. At ſi obrepſit error, ſi perrupti pudoris cancelli, Deũ reuocãtẽ ſpernere, & huic, vt ita dicã, impudico pudori indulgere, hominis in Deum teterrimi officium ſtatuo. Amiſiſti peccãdo innocentiã, ſaltẽ pęnitẽdo effuge pœnã, & quęre iuſtitiã. Nil ſecundũ, lõge diſtat à primo. Nil tã proximũ primo, quã ſecũdũ. Quod fit ex primo, aliud quoddãmodo primũ eſt, ait Tertullianus. Si innocens es, age Deo gratias, ſi nocens, & pœnitens, propè es innocens.

Quę vera conſtantia.

Eccleſia cap. 3.

Lib. de Pudicitia.

Hos duos, vt ita dicamus pudores, ſiue confuſiones expreſſas in ſcriptura, ad no-

Pudor duplex.

ſtram cautionem inuenimus. Alterū videlicet ingenuum, & alterum vitioſum, quem Græci vocant *δυσωπίαν*. Eſt cōfuſio adducens peccatum. Eſt confuſio adducens gloriam, & gratiam, ait Eccleſiaſticus. Confuſio adducēs peccatum eſt,cū admiſſum pudet corrigere, deflereq; peccatum. Confuſio adducens gloriam,cum pudet commiſiſſe patraſſeq; peccatum.
ſ.68. Eſt confuſio propter Deum. Propter te, inquit Propheta ſuſtinui opprobriū. Operuit confuſio faciem meam. Eſt confuſio propter homines. Aſpiciet, ait Micheas, inimica mea, & operietur confuſione, quæ dicit ad me. Vbi eſt Dominus Deus tuus? Inuitat te amicus ad cædis ſocietatem, pudet operam negare, cædes patratur. Cō fuſio eſt propter homines, pœnam, & peccatum adducens. Aes ab ſe mutuū obæratus poſtulat, pudet negare, pudor eſt propter homines, damnum, & dolorē adducens. Eſt qui præ confuſione promittit
Eccl.20 amico, ait Eccleſiaſticus, & lucratus eſt eum inimicum gratis. Talē pudorē optat
Pſ.24. inimicis ſuis Propheta. Confundantur, ait, & deficiant detrahentes animæ meæ, operiatur confuſione, & pudore, qui quærunt mala mihi. Et iterum. Confundā-
Pſ.82. tur oēs iniqua agentes ſuperuacuè. Hie-
Cap. 6. remias vtrāq; eius ſpeciem ſimul cōprę- hendit, cum ait. Confuſi ſunt, quia abominationem fecerunt, quin potius confuſione non ſunt confuſi, & erubeſcere neſcierunt, quamobrem cadent inter ruen-
Soph. 3 tes. Et Zophonias. Neſciuit inimicus cō-
Ibidē. fuſionem. Et iterum. Non audiuit vocē, & non ſuſcepit diſciplinam. In Domino non eſt confuſa: ad Deum ſuum non ap-
Contra propinquauit. Pulcherrimè ſanè Aug.
Iul. lib. Frons hæreticorū non eſt frons, ſi hoc vocabulo non corporis membrum, ſed pudorem intelligimus.

Incommoda porrò vitioſi pudoris ipſe Saluator manifeſtiſſimè declarauit, cum ait. Qui me erubuerit, & meos ſermones, hunc filius hominis erubeſcet, cū venerit in maieſtate ſua. Talē pudorē, talē confuſionem, quæ non eſt in Deo, quæ peccatū adducit, quā iniqui neſciūt, quā Pater cęleſtis erubeſcit, auertat ab omnibus ſeruis ſuis Dominus. Super furē, ait Eccleſiaſti-
Cap. 5. cus, ſit talis confuſio, & pœnitētia. Pleriq; homines, ait quoq; Comicus, quos cū nihil refert pudet, vbi pudēdum eſt, ibi eos deſerit pudor, cū vſus eſt, vt pudeat. Et Plautus in Epidico.
Diphilus apud Stobeū. Qui nec erubeſcere ſcit, nec metuere, ille primas vniuerſę tenet impudētiæ. Talē pudorē nō pietas, ſed infirmitas mouet. Sicut, & pueris accidit, qui tā parētibus amiſſis flebunt, quā nucibus. Viciſſim autē. Cōfuſio quæ propter Deū ſuſcipitur, quæ ſe reā agnoſcit, ud Por
quæ errores cōfitetur, deteſtatur, deſerit. ingenu
Cōfuſio eſt delens, nō exaſperās peccatū. Ambulabo, ait Domin', & ego cōtra eos, & indutā illos in terrā hoſtilē, donec eru Leuit.
beſcat incircūciſa mēs eorū, tūc orabunt 26.
pro impietatibus ſuis Et apud Ieremiam. Oēs paſtores tuos paſcet vētus, & amato- Cap.23
res tui in captiuitatē ibūt, & tūc cōfunderis, & erubeſces ab omni malitia tua. Et apud Ezechielē. Cōfundimini, & erubeſci- Cap.36
te, ſuper vijs veſtris, domus Iſrael. Tali cōfuſione cōfundebatur Rex, & Propheta, cū perpetrato peccato dixiſſet ad Prophetā. Peccaui Dño. Et in Pſalmo. Tota die verecundia mea cōtra me eſt, & con- 1. Regū
fuſio faciei meæ cooperuit me. Et iterum 15. Pſ.
Quoniā propter te ſuſtinui opprobriū, ope- 43.
ruit cōfuſio faciē meā. Tali pudore malis Pſ. 43.
ſuis medebatur Paulus, cū ad Timotheū ſcriberet: Gratias ago ei, qui me confor- 1.Tim.1
tauit, Chriſto Ieſu Domino noſtro, quia fidelē me exiſtimauit, ponēs in miniſterio, qui prius blaſphemus fui, & perſecutor, & cōtumelioſus. Sed miſericordiā Dei cō ſequutus ſum, quia ignorās feci, in incredulitate. Et propterea alio in loco fiden-
ter exclamat. Nō n erubeſco Euangeliū: Rom.1.
virtus n. Dei eſt, in ſalutē omni credēti. Tali cōfuſione erubeſcebant Paulo chariſſimi Romani, quibus dicebat. Quē ergo fructū habuiſtis tunc in illis, in quibus Rom.6.
nunc erubeſcitis? Tali cōfuſione cōfuſus eſt Petrus, cū illū Dominus poſt trinā negationē reſpexiſſet, ille verò amarē flere cœpiſſet. Tali cōfuſione confuſus eſt Thomas incredulus, cū poſt manuū lateriſq; contrectationem de incredulitate erubeſcens, exclamās dixiſſet. Dominus meus, & Deus meus. Abſq; pudore, ait Clyma- Clym.
chus, non potes liberari à pudore. Aperi gradu.4
medico vulnus tuum. Ne erubeſcas dicete. Meum eſt hoc vulnus, mea plaga, à

mea

De morte Cain & Abel.

mea negligentia, & non ab alio profecta: & ſanaberis. Erubeſcere debemus, ait Ambroſius, & condemnare peccatum, nō defendere, quoniam culpa pudore minuitur, defenſione cumulatur. Omnis enim confuſio, alio loco ait, admodū eſt bona, quā pro Chriſti nomine ſubeas, admodūq; glorioſa. Per huius .n. vitæ pudorē, futuri ſæculi pudorē, ignominiāq; fugies. Nam hęc quoq; ſempiterni illius ſupplicij pars eſt, ait Nazianzenus. Bonus quippe pudor, corrector eſt noſtri, & dū incipit nos pudere commiſi, ne diutius pudeat, deſerere, quæ erubeſcenda ſunt, admonemur. Sicut enim laudabilis eſt in malo verecūdia, ait Grego. ità repræhenſibilis eſt in bono. Erubeſcere quippe malum ſapiētiæ eſt, bonum erubeſcere fatuitatis. Eſt quædā confuſio vtilis, ait Auguſtinus reſpiciētis peccata ſua, reſpectione perhorreſcentis, horrore erubeſcentis, erubeſcētia corrigentis. Hanc confuſionem nemo formidet Chriſtianus; immò ſi hanc non habebit, æternam habebit. Nec verò cui mirū videatur, alio loco ait, quomodo poſſint pudore pelli, quæ amiſſo pudore facta ſunt, attendat, & intelligat, quod etiam à Sathana venit prima peccati ſuaſio, & q̄d ille primus author ſit omnium peccatorū Et tñ quidam traduntur Sathanæ, vt diſcant non blaſphemare. Quomodo igitur opus Sathanæ excluditur, opere Sathanæ: ſic opus amiſſo pudore factum, pudore ſanatur. Det Dominus, vt iam tandem pax Chriſti, in veſtro corde vincat, & bona pœnitentia de mala verecundia, victoriam ferat. Emenda tantum, ait Auguſt. Ne timeas, non inde eris minor: immo vero, maioris ingenij eſt, animoſitatis flammas: confitendo extinguere, quam falſitatis nebulas intelligendo vitare.

Homil. 10. ſup Ezech.
In pſal. 30.
De natura, & gratia.
Lib. 2. contra lite. Petil.
Merentur deſeri deſertores.

An ab his Magiſtris diſſentire fortè pudebit, O nobiliſſimi Equites, quos à ſe ipſis diſſentire non pudet? An illos relinquere dubitatis, qui maiores veſtros optimos, & ſapientiſſimos viros reliquerunt? qui damnarunt? An hos pro hæreticis, Epicureis, hipocrytis, Gnatonibus, Sophiſtis, Lunaticis, Antichriſtis, à Dœmone obſeſſis, Machometanis, Sodomę, Gomorræq; filijs, habere dubitatis? qui ſe tales vocare, proque talibus habere, proclamareque non dubitant? An ipſis, de ipſis iſta dicentibus non credetis? At iſta non Eraſmus, non Ludouicus, non aliquis è veterum memoria, Lucianus aſſerit: qui nec dijs, nec hominibus pepercerunt. Sed illi ipſi, de illis ipſis ſcribūt, qui Lutheri, Caluiniq; laudes cecinerūt. Quibus igitur credemus, ſi fidem laudantibus, ſi amicis, ſi ſocijs, ſi Symmiſtis, ſi Sinergiſtis non credemus? Si numen ollis, numen & porris in eſt, ait Prudentius. Ab his ne vos diſſentire pudebit, qui in lucem heri (quod aiunt) emerſerunt, & hodie penè perierunt? Ab ea ne doctrina diſcedere pigebit, quæ eodem quo nata, mortua ſæculo eſt: quæ ſedens vnam, ſtans alteram induit formam: quæ non à Chriſto Deo, ſed ab homine Luthero, & Caluino ducie appellationem? Neque enim plantatus, neq; ſatus, neq; radicatus eſt in terra truncus eorum, repente flauit in eos, & aruerunt, & turbo quaſi ſtipulā auferet eos. Et iterum. In tempore Veſperè, & ecce turbatio, in matutino, & non ſubſiſtet.

Nil verius dicunt Euangelici, quā ſeipſos cōdemnant.
In Romano martyre.
Iſa. 40.

Dico vobis Equites, & magna voce dico, rem, vt ait illle μόνῃ τῇ ἀληθείᾳ θύοντι, ſoli veritati ſacrificantem, Deus ſi vnus non eſt, non eſt. Fides ſi vna non eſt, non eſt. Paſtor ſi vnus non eſt, non eſt. Ouile ſi vnum non eſt, non eſt. Dignius credemus, ait Tertullianus, aliquid non eſſe, quodcunq; non ita fuerit, vt eſſe debet. An mauultis præ pudore in errore tabeſcere, quam ad tempus erubeſcere? At ita vobis contingent. Sicut habet Ezechiel. Coronas habebitis in capitibus veſtris, & calciamenta in pedibus veſtris, non plangetis, neque flebitis. Sed quid? Tabeſcetis in iniquitatibus veſtris, Vbi enim obtinet eiuſmodi pudor inanis, ventoſus, ibi eſt, & tumor, ſub quo, quod peius eſt, & tabes gignitur, & pupilla mētis ad non videndam opulentiam veritatis, vt loquitur Auguſt. offunditur. Et alio loco. Non aliter inuenitur requies animæ, niſi in quieto tumore digeſto, quo magna ſibi erat, quando Deo ſana non erat. Non eſt pudor, ait ille, dediſcere benè, quod didiciſti non benè. Facilius enim eſt ab errore cauere, quàm abducere. Errorum enim initia in noſtra pote-

Paſtor ſi vnus nō eſt, non eſt.
Cap. 24.
Lib. de Virginitate.

Digitized by Google

ſtate ſunt, vlteriora ſua quadam vi, impetuq; rapiunt, nec regreſſum relinquūt. ſicut in præceps datis corporibus, non licet eò non peruenire, quò non ire licuerat.

Ita inquam, ex abominatione, in abominationem deferemur. ſicut ij, qui Naruam nauigant, à Narua in Iſtulā, ab Iſtula etiam nolentes deferuntur in Balticū, ni volentes curſum ſiſtant. Vincent nos errores, niſi toti vincantur. Certè Auguſt. monſtro vult eſſe ſimile, cum anim[us] humanus in rebus diuinis, partem vult, & partem non vult, partimq; iam aſſurgit, veritate ſubleuatus, partim adhuc iacet conſuetudine pergrauatus, partem vnam ob veritatem proponit, alteram adhuc ob familiaritatem non ponit.

Lib. 8. cap. 9. Cōfeſſ.

An fortè ſibilos timetis? an opprobria? an conuitia? an digito monſtrarier, & dicier, hic Papiſta eſt? hic erro, hic tranſfuga, hic Euangelij perduellis, hic Mamalucus? An extra Synagogam eijci? an à fratrum cœtu, Zboròq; repelli? Id quidem fieri non poteſt, quin aliquando audeant Euangelicorum Rabini. Non poteſt enim falſitas non perſequi veritatem. Cum enim Euangelici omnium errorum ſint amici, non poſſunt non eſſe, niſi ſolis non errantibus inimici. Non Micheas verus propheta, Sedechiam falſum prophetam: ſed Sedechias falſus propheta, Micheam verum prophetam percuſſit, in maxillam dicens, Mene ergo dimiſit Spiritus Domini, & locutus eſt tibi? Amara ſunt, ait Lactantius, amatoribus falſitatis, præcepta veritatis, amara luxurioſis verba caſtitatis, ingrata vitioſis præcepta pietatis. At non eſt, Equitis Poloni, ſibilos timere. Magnus animus, verba de triuio, vel non annotat, vel riſu digna putat, ac ſi anſer ſibilaret. Nimis enim imbecillis eſt valetudo, quam aura leuis offendit, nimis affecti oculi, quos candida veſtis obturbat, nimijs delicijs diffluit, cuius latus, ad laborem alienum, indoluit. Ita dico, Equites. Nimis leuiter Deum amat, qui ob ſibilum negat. Generoſæ mentis officium eſt, non ſe ſentire percuſſum, valdè enim, inquietam vitam aget, qui riſus hominum, linguaſq; formidabit. Palam accidit, ait Plutarcus, immodico pudori, vt dum fumum vitat ignominiæ, in ignem ſe conijciat. Latratibus quidem iſti æquiparant Cerberum, at morſu vix culicem. Vmbram timere puerorum eſt. Iocis offendi, mentis munus, imbecillæ. Altus & excelſus animus, nec conuitium ſentit, ſed quocumq; eandem perfidiæ, inſaniæq; genere, vulgus laborat, ipſe ſemper ſui ſtat ſimilis, nec quid paſſurus, ſed quid facturus ſit aſpiciet. Inuulnerabilis eſt Deum timētis animus, nulla lædi iniuria, nulla cōtumelia poteſt. Nil enim difficile ait Anneus, cum ipſa ſibi mens patientiam indixit. Quodcunque imperauit animus, obtinuit. Mille ſunt exempla, in quibus pertinacia omne impedimentū tranſcendit.

Semper falſitas perſeqtur veritatem.

3. Regū 22.

Leuiter Deum amat, q ob ſibilum negat.

Altus animus cōuitiū non ſentit.

Iuſtum, & tenacem propoſiti virum
(ait Horatius)
Non Ciuium ardor, praua iubentium:
Non vultus inſtantis tyranni,
Mente quatit ſolida: neq; Auſter
Dux inquieti turbidus Adriæ:
Nec fulminantis magna Iouis manus,
Si fractus illabatur orbis,
Impauidum ferient ruinæ.

At aliquando diſſimulare licet, temporique cedere, ſicut Naaman ceſſit? Negat, ait Tertullianus, quicumque diſſimulat, Vbi nomen Dei ob diſſimulationē blaſphæmatur, & proximus ſcandalizatur, diſſimulare, negare eſt. Non fidem Naaman ſimulabat. Non faciet, inquit, ad Elizeum, ſeruus tuus victimas, & holocauſta dijs alienis, niſi Domino ſoli: ſed vt ſeruus Dominum, vt ſubditus Regem honorabat, cum inclinante Rege ante Rhemon inclinabat. Deum timete, ait Petrus Regem honorificate. Et iterum. Cui honorem, honorem, cui tributum, tributum. Honorem tribuebat, cui debebat. Deum colebat, quem verum credebat. Prorſus fas non eſt, vlli de ſua religione mētiri. Ex eo enim, quod aliud à te coli dicis, quam colis, negas quod colis, & culturam, honoremque in alterum transfers, & transferendo iam non colis, quod negaſti. Quod attinet ad honores Regum, & Imperatorum, ſatis præſcriptū habemus, in omni obſequio eſſe nos oportere, ſecundū Apoſtoli præceptū ſubditos

Religionē ſimulare nefas.

De Idololatria 4. Regū 5.

1. Petri 2.

magi-

magiſtratib⁹, & Principib⁹, & poteſtatib⁹: ſed intra limites diſciplinæ quouſque ab Idololatria ſeparemur, ait Tertull.

De Idololatria

An fortè perſecutionem, an denique mortem metuis, & ideò Chriſto mentiri non metuis? Mentiris, ait Athanaſius, & moreris, & cum vitas vnam mortem, quã differre poteras, auferre non poteras: incidis in duas, vt prius in anima, & poſteà in corpore moriaris. Contemnant, qui volunt, calumnientur, vt volunt, nihil aliud agunt, ait Nazianzenus, quam guttis nos petunt, auris feriunt, inſomnijs ludunt. Nil eſſe facilius poteſt, quam cautio Idololatriæ, ait Tertull. ſi timor eius in capite ſit. Quem quis contemnit non calcat, ſed tranſit. Iacens præteritur, cum ſtante pugnatur.

De Idololatria

Sed mordent? ſed lacerant? ſed nocent? Quod nocet, docet, ait ille, Citius frangent, quam viro ſtabili, dentes imprimenr. Robur eſt non quod non laceſſitur, ſed quod non vincitur. Quod facit libido, facit, & perſecutor homo, ſurgere nouit, vincere non nouit. Surgendo aſſiduè ſine cauſa, diſcit et non ſurgere. Mordendo quotidie ſine fructu, deſinit mordere. Non eſt obnoxia vulneri, Chriſtianæ mentis ſoliditas. Nil crus ſentit in neruo, cum animus eſt in cœlo, ait ille, Petra eſt. Quæcunq; tela mittuntur reſiliunt, nulli eſt penetrabilis. Beati eritis, ait Chriſtus, cum vos perſecuti fuerint homines propter nomen meum, gaudete, & exultate, quia merces veſtra copioſa eſt in cœlis. Et iterum. Beati qui perſecutionem patiuntur propter iuſtitiam; talium enim eſt regnum cœlorum. Et iterum. Si me perſecuti ſunt, & vos perſequentur. Certe Beatus nemo dici poteſt, extra veritatem proiectus. Quis autem vnquam ſine ſibilo, conuitio, iniuria, calumnia, vitã cum virtute agẽs, ad extremam peruenit ſenectutem? quis pietatem ſine perſecutore coluit? Cotes ẽ hominis Chriſtiani tribulatio, acuitur cũ teritur. Soliditas eius neſciretur, niſi quæreretur. Sicut Silicis durities, niſi ferienti, nota eſſe nõ poteſt. Vis fieri Chriſtianus, velis eo modo, quo poſſis, non quo non poſſis. Nam ſi vis eo modo, quo non poſſis, non vis, non potes autem ſine cruce, ſine deriſore, ſine perſecutore. Tollat quiſq; crucẽ ſuã, & ſequatur me. Iræ furoriſq; hoc eſſe, vult Seneca, non iudicij, in male conceptis perſeuerare. Ita enim etiãſi oculis ingeritur veritas, amat tñ, & tuetur errorem, coargui non vult, & in male cõceptis honeſtior illi pertinacia videtur, quã pœnitentia. Dauid verus Dei ſeruus à Semei maledicebatur, lapidibus petebatur, vir ſanguinũ, & vir Belial vocabatur, & Satrapis non placebat. Elizeũ prophæta, irridebant olim pueri, dicẽtes. Aſcende calue, aſcende calue. Sed mille alijs prætermiſſis. Nonne agnum illũ innocentem, peccata mundi tollentem, Saluatorẽ noſtrũ, Iudei vini vocabãt potatorem, Samaritanũ, Dœmoniũ habentẽ.

Matt. 5.

ibid.

Coli... tectas ti... per... cuto... non... teſt

1. Reg. 24.

4. Reg. 2.

At malus miles eſt, qui gemens ſuũ ſequitur Imperatorẽ, ſicut Paulus, tantum abeſt, vt in perſecutionibus doleat, vt etiã glorietur. Ter virgis cæſus ſum, ſemel lapidatus ſum. Sicut enim vnguenti fragrãtia non ſentitur, niſi cum mouetur. Sicut onus non putatur, cum à ſedẽte portatur: ſed tũ demũ põdus premit, cum aſſurgit. Ita fidei ſoliditas nõ niſi in perſecutione probatur. Rem difficilem optat, qui ſine cruce, vitam viuere deſiderat. Nemo in mundis mũdus videri poteſt, ait Tertull. Socrati cicuta oblata eſt, Senecæ venæ inciſæ, Ciceroni caput, Catoni in foro toga rapta eſt, & à Roſtris, vſq; ad arcũ Fabianum, per manus ſeditioſæ factionis tractus, voces improbas, & ſputa, & reliqua oris purgamenta, & omnes alias inſanæ multitudinis contumelias pertulit. Ariſtides iuſtus, ducebatur olim Athenis ad ſupplicitũ, cui quiſquis occurrebat, deijciebat oculos ingemiſcens, non tanquã in hominẽ iuſtum, ſed tanquã in ipſam iuſtitiã animaduerteretur. Inuentus eſt tñ, in tanti ſapienti Rep. qui faciem innocenter condemnati conſpueret.

2. Cor. 11.

De Idololatria

An fortè Papiſtæ nomẽ plenũ cõrumeliæ putatis? Apparet à vobis vim nominis ignorari. Ignoti autẽ nulla cupido eſt. Exprobraſti mihi probrum honeſtũ, ait Senex ad Menelaum dicentem, quod ſceris ſuis nimis eſſet fidelis. Quid eſt Papa? Reſpondeat pro me melitiſſimus, & quod mirum eſt, ab omnium bonorũ, & ſanctorum hoſte Caluino probatus, &

Papiſtæ nomen glorioſum.

Quid Papa.

San-

Cal. lib. 4. Inſtit. ca. 7. §. 22. De conſideratione.

Sanctus vocatus Bernardus. Papa eſt Sacerdos magnus, ſummus Pontifex, Princeps Epiſcoporum, hæres Apoſtolorum, Primatu Abel, Gubernatu Noe, Patriarcatu Abraham, Ordine Melchiſedech, dignitate Aaron, authoritate Moſes, iudicatu Samuel, poteſtate Petrus, unctione Chriſtus. Sunt quidem, & alij cœli Ianitores, & gregum paſtores, habent ſimiliter aſſignatos greges, ſinguli ſingulos. At ſummo Pontifici vniuerſi crediti, vni vnus, nec modo ouium, ſed, & paſtorum vnus ille omnium eſt Paſtor, vnde etiam Papa dicitur, & quia Pater patrum, & quia Paſtor paſtorum. Ita ut Papiſtam eſſe nil aliud ſit, quam Patri patrum, & Paſtori paſtorũ, in his, quæ ſunt ad Deũ, dicto eſſe audientem. Sicut Cæſariſtam rectè dicimus, qui domino ſuo Cæſari: Regiſtam, qui domino ſuo Regi: Duciſtam, qui domino ſuo Duci carnaliter obtemperat: Nec propterea Chriſtum, Regem Regum, & dominum dominantium offendimus, etiamſi Sigiſmundum tertium Regẽ vocamus, eiq; obtemperamus. Sedet Papa, vbi ſedit Petrus, apud eos, quos & Petrus docuit, & Paulus, quibus gratiam Domini noſtri Ieſu Chriſti, ter in eadem Epiſtola adſcripſit.

Romani Paulo chariſſimi.

Gratia vobis, & pax à Deo Patre noſtro Ieſu Chriſto. Gratia dñi noſtri Ieſu Chriſti vobiſcum. Et iterũ. Gratia Domini noſtri Ieſu Chriſti, cum omnibus vobis. Quibus pacem precatus eſt. Deus pacis, ſit cum omnibus vobis. Amen. Quos tanti fecit, vt eorum ſe omnibus diligentiſſimè commendaret.

Rom. 12

Obſecro vos fratres, per Dominum noſtrum Ieſum Chriſtũ, & per charitatem Spiritus Sancti, vt adiuuetis me,

Rom. 15

in orationibus pro me ad Deum. Cum quibus refrigerari voluit veniam ad vos, inquit, in gaudio per voluntatẽ Dei, vt refrigerer vobiſcum. Quibus obedientiæ, quæ ſumma virtus eſt, laudem tribuit.

Rom. 6.

Gratia, ait, Deo, qui fuiſtis ſerui peccati, obediſtis autem ex corde in eam formam doctrinæ, in qua traditi eſtis. Et iterum. Veſtra autem obedientia in omnem locũ diuulgata eſt. Gaudeo igitur in vobis. Quos denique ſuo teſtimonio orbi commendauit vniuerſo, dicens.

Rom. 1.

Fides veſtra anunciatur in vniuerſo mundo. Plus addo. Quibus ſolis de omnibus hæreticis victoriam promiſit.

Romana fides vincit hæreſes. Rom. 16

Conteret Dominus Sathanam ſub pedibus veſtris velociter. Quem itaq; pudet vocari Papiſtam, Romaniſtam; de Sanctorum, & Deo dilectorum hominum ſocietate pudet.

Rom. 1.

Omnibus, ait Paulus, qui ſunt Romæ dilectis Dei vocatis, Sanctis. Prodeant hic Euãgelicorum Rabini, & aliquid, iſtiuſmodi, Vitembergæ promiſſum oſtendant, vbi ſedit Lutherus, Geneuæ vbi Caluinus, Pinctouiæ vbi Stancarus, Claudiopoli, vbi Blandrata blaterauit. Romanorum hanc eſſe laudem propriã, Paulus voluit. Gratia, obedientia, charitate, ſcientia, boni, & mali cognitione abundare.

Romana Eccl. nunquã defecit ab Apoſtolica doctrina.

At defecerũt, ait, nec niſi ꝑ quingẽtos annos à Pauli prædicatione alij volũt per 300. alij per 600. alij per 1000. alij per 1200. nam hic quoq; ſibi nõ conſtant. Sancti, Deoq; dilecti permanſerunt. Id quidem eſſe verum, Euangelici vellent, vt ſuper hoc fundamento Babylonem ſuam ſuperædificarent. At falſum Chriſtus dixiſſet.

Ioan. 14

Ego rogabo patrem, & alium paracletum dabit vobis, vt maneat vobiſcum in æternum, Spiritum veritatis, quẽ mundus non poteſt accipere. Falſum eſſet, quod promiſit cum dixit.

Mat. 16

Portæ inferi non præualebunt aduerſus eam. Parum quoq; eſſet efficax tanti Apoſtoli oratio, quam pro illis, vt loquitur ſine intermiſſione faciebat. Parum fructuoſa fuiſſet illis gratia, domini noſtri Ieſu Chriſti, quã repetitis vicibus adſcripſit, ſi poſt quingẽtos ſtatim annos, & gratia Domini eſſe cũ illis deſijſſet, & quod Romæ euangelizabat Euangeliũm perijſſet. Quin potius plenos eos eſſe teſtatur dilectionis, plenos omni ſcientia.

Rom. 15 Romani ſcientia pleni.

Certus ſum, ait, Fratres mei, & ego de vobis, quoniam, & ipſi pleni eſtis dilectione repleti omni ſcientia, ità vt poſſitis alterutrum monere. Et iterum.

Rom. 16

Rogo vos vt obſeruetis eos, qui diſſenſiones, & offendicula, præter doctrinam, quam vos didiciſtis faciunt, & declinate ab illis.

Romani religionis iudices.

Non ſolùm certum ſe eſſe profitetur de ſcientia, & dilectione Romanorum, ſed illos etiam obſeruatores, inſpectores, iudices, & animaduerſores conſtituit in eos, qui præter doctrinam, quam ab illo didicerant, diſſenſiones, &

offen

offendicula facerent. An poſt quingentos annos, diſſentiones, & offendicula ceſſatura prouidit? At præſentis ſæculi experientia, Paulum falſum vatem fuiſſe conuinceret, ſi id ſenſiſſet. In omne itaq; tempus, eius fidei curam, & inſpectionem Romanis commiſit Paulus, quam in omne tempus duraturam, nec vnquam defecturam promiſit Chriſtus: ita, vt non prius Romanorum officium deficere debeat, quam ipſa Chriſti fides deficiat. Hoc volens nolens, coactus eſt hoſtis veritatis confiteri Caluinus. Sic enim loquitur ſcribens in Iſaiam. Promittit propterea inæſtimabili hoc bono, Eccleſiam nunquã priuatam iri, quum Spiritu Sancto regatur, & fulciatur cœleſti doctrina. Parũ enim eſſet nobis ſemel offerri Euangeliũ, noſque Spiritu donari, niſi apud nos perpetuò reſideret. Et paulò poſt. Promiſſio eiuſmodi eſt, Dominum ſic affuturum Eccleſiæ, ſicq; curam habiturum, vt eam, vera priuari doctrina, nũquã ſinat.

In. cap. 59.

Sed vnum, & alterum, ad rem præſentem ſanctiſſimorum, & antiquiſſimorum Patrum, adiungemus teſtimonium. Vnitatis amatores ſuauè iudicabunt, de eo loqui, quo vnitas retinetur.

Ireneus, ſecũdo poſt Apoſtolos vixit ſæculo, quo nondum iſti lumen extinctum fuiſſe veritatis confitentur. Sic de Eccleſia Romana loquitur. Maximæ, & antiquiſſimæ, & omnibus cognitæ, à glorioſiſſimis duobus Apoſtolis Petro, & Paulo, Romæ fundatæ, & conſtitutæ Eccleſiæ, eam, quã habet ab Apoſtolis traditionẽ, & anunciatam omnibus fidem, per ſucceſſiones Epiſcoporum peruenientem, vſq; ad nos indicantes, cofundimus eos, qui quo quo modo, vel per ſui placentiam malã, vel vanam gloriam, vel per cæcitatem, & malam ſcientiam, præterquam oportet, colligunt. Ad hanc enim Eccleſiam propter potentiorem principalitatem, neceſſe eſt omnem cõuenire Eccleſiam, hoc eſt, eos, qui ſunt vndiq; fideles, in qua ſẽper ab his qui ſunt vbique, conſeruata eſt ea, quæ ab Apoſtolis eſt traditio.

Lib. 3. cap. 3.

Ireneus de Romana Eccl.

Eodẽ fere vixit ſæculo, magnꝰ ille, magni Cypriani Magiſter, Tertull. Sic ille quoq; de Romana Eccleſia loquitur. Si autem Italiæ adiaces, habes Romanam Eccleſiam, cui totam doctrinam, Apoſtoli cum ſanguine ſuo, profuderunt, vbi Petrus paſſioni Dominicæ adæquatur, vbi Paulus, Ioannis exitu coronatur, vbi Ioann. Apoſtolus, poſteaquã in oleũ igneũ demerſus, nil paſſus eſt, in Inſulam relegatur.

...n de p̃ ...riptio ...ibus.

Athanaſius Græcus, vixit circa annum Domini 450. Is in Epiſtola ad Fœlicem Papam. Ob id vos prædeceſſoreſque veſtros Apoſtolicos, videlicet Præſules, in ſummitatis arce conſtituit, omniũq; Eccleſiarum curam habere præcepit, vt nobis ſuccurratis.

Athan. de Roman. Eccleſia.

Gregorius Nazianz. Romanam Eccleſiam ſemper conſeruaſſe verã de Deo ſententiam, vt decet vrbem, quæ toti orbi præſidet, affirmat.

Nazianzenꝰ de Romana Eccl. In carmine de vita ſua Epiſt. 1.

Chriſoſtomus Græcus ad Innocentiũ Papam ſcribens. Obſecro inquit, vt ſcribas, quod hæc tam iniqua facta, non habeant robur, illi autem, qui iniquè egerũt (Theophilum Epiſcopum Alexandrinũ intelligit) pœnæ Eccleſiaſticarum legũ ſubiaceant. Et iterum ad eundem. Veſtrã inquit, oro vigilantiã, vt licet omnia tumultibus impleuerint, ſi tñ curari morbo voluerint, ne affligãtur, neq; è cœtu eijciantur.

Cyrillus Græcus, Neſtorium, ait, deberi ab omnibus, vt excommunicatum, & depoſitum vitari: niſi intra terminũ à Cœleſt. no Papa præſcriptũ, hæreſes ſuas reuocet. Et in libro Theſauri. Petro, inq;, omnes iure diuino caput inclinant. Et primates mundi, tanquam ipſi Domino Ieſu obediunt. Et iterum. Debemus, & nos, vt qui membra ſumus, capiti noſtro Romano Pontifici, & Apoſtolicæ Sedi adhærere.

Cyrillꝰ de Roman. Eccl. Epiſtola 11. ad Clerũ, & populum Conſtãtinopolitanũ.

Cyprianus Afer, vixit anno 400. Is ad Cornelium Papam ſcribens, quẽ Nouatiani non agnoſcebant. Neq; .n. aliũ de (ait) hæreſes obortæ ſunt, aut nata ſunt ſciſmata, quam inde, quod Sacerdoti Dei non obtemperatur, nec vnus in Eccleſia, ad tempus Sacerdos, & ad tẽpus iudex, vice Chriſti cogitatur. Cui ſi ſecũdum diuina magiſteria obtemperaret fraternitas vniuerſa: nemo aduerſus ſacerdotum collegium quicquam moueret. Et Epiſtola 10. lib. 2. ad eundem, Radicem, & ma-

Cypr. de Romana Eccl.

& matricem vocat. Miſeramus, inquit, nuper collegas noſtros, vt ad Catholicæ Eccleſiæ vnitatem, ſciſſi corporis mēbra componerent, ſed diuerſæ partis obſtinata, & inflexibilis pertinacia, non tantum radicis, & matricis ſinum, atq; complexum recuſauit, ſed etiam adulterum, & contrarium caput extra Eccleſiam fecit.

Hieronimus Latinus, vixit circa annū Domini 400. Is in Epiſtola ad Damaſum, ſic de Romano Pontifice loquitur. Quāquam tui me terreat magnitudo, inuitat tamen humanitas: à Paſtore præſidium ouis peto. Cum ſucceſſore piſcatoris, & diſcipulo crucis loquor. Ego nullum primum, niſi Chriſtum ſequens, beatitudini tuæ, id eſt, Cathedræ Petri communione conſocior, ſuper illam petram ædificatā Eccleſiam, ſcio. Quicumq; extra hanc domum, agnum comederit, profanus eſt. Si quis in arca Noè non fuerit, peribit regnante diluuio. Et infra. Non noui Vitalem, Meletiū reſpuo, ignoro Paulinū. Quicumq; tecum non colligit, ſpargit; hoc eſt, qui Chriſti non eſt, Antichriſti eſt.

Auguſtinus Afer, illo ipſo ſeculo vixit. Is in Epiſtola 162. In Romana, inquit, Eccleſia ſemper Apoſtolicæ Cathedræ viguit principatus. Et iterum. Quia te Dominus, gratiæ ſuæ præcipuo munere, in Se de Apoſtolica collocauit, talemq; noſtris temporibus præſtitit, vt nobis potius, ad culpam negligentiæ valeat, ſi apud tuam venerationem, quæ pro Eccleſia ſuggerēda ſunt, tacuerimus, quàm ea tu poſſis, vel faſtidioſè, vel negligenter accipere; magnis periculis infirmorum membrorū Chriſti, paſtoralem diligentiam, quæſumus adhibere digneris.

Ambroſius Mediolanē. vtriuſq; contemporaneus. Cùm totus mūdus, inquit, Dei eſt, tamen domus eius Eccleſia dicitur, cuius hodie rector eſt Damaſus. Itē percontatus, inquit, Epiſcopum eſt, ſi cū Epiſcopis Catholicis, hoc eſt. Si cū Romana Eccleſia conueniret.

Gregorium præterea, quem Auangelici bonorum vltimum, & malorum primū appellant. Cæterum ſi Paulo, ſi Orienti, Occidenti, Aſiæ, Africæ, Europæ, de Eccleſia Romana non credimus: vel ipſis ſaltem eius hoſtibus credamus, per quorū iugula veritas, etiamſi nolint, erumpit.

Lutherus de Romana Eccleſia.

Lutherus in Reſolutionibus Propoſitionū Anno 1519. his, quæ ſequūtur verbis, Romanū Pōtificem ſuperiorem agnoſcit. Primum, quod me mouet, Romanū Pontificem eſſe alijs omnibus (quos ſaltem nouerimus ſe Pontifices gerere) ſuperiorem, eſt ipſa voluntas Dei, quam in ipſo facto videmus. Neq; enim ſine voluntate Dei, in hanc Monarchiam, vnquā venire potuiſſet Roman' Pontifex. At voluntas Dei quoqnomodo nota fuerit, cū reuerentia ſuſcipienda eſt: ideoq; non licet temere Romano Pontifici in ſuo primatu reſiſtere. Hæc autē ratio tanta eſt, vt ſi etiam nulla ſcriptura, nulla alia cauſa eſſet: hæc tamen ſatis eſſet ad compeſcendam temeritatem reſiſtentium. Sed dices, mutauit poſtea ſententiam, & Romanam Eccleſiam Sodoma, Gomorraq; ter peiorem vocauit. Non mirum. Impius enim, Eccleſiaſtico teſte, mutatur vt Luna. Accidit tamen, quod olim Balaamo, volens maledicere, benedixit. Inimicum ſimul agit, vt loquitur Prophæta, & vltorem: veterem dilaudat, recentiorum ſæculorum Eccleſiam Romanam ad ima tartara condemnat. Nobis ſufficit, quod aliquando tamen fuiſſe ſanctiſſimam, & ianuam cæli confitetur. Talem enim fuiſſe Paulus quoque teſtatur. Si igitur Eccleſia Romana pace, gratia, ſcientia, charitate, ſanctitate, ſcriptura teſte abūdauit: oſtendant nomen adulteratū ferentes Euangelici, eadem ſcriptura teſte, quādo talis eſſe deſijt. Sic aūt de ei' defectione, loquitur idē Lutherus, in Epiſtola ad Leonem X. Neq; enim aliud ē Roma iam a multis annis in orbem inūdat, quam vaſtitas rerū, corporum, animarū, & omnium peſſimarum rerū, peſſima exēpla. Luce enim, hæc omnibus clariora ſunt, & facta eſt è Romana Eccleſia, quōdam omnium ſanctiſſima, ſpelunca latronum licentioſiſſima, lupanar omnium impudentiſſimum, regnum peccati, mortis, & inferni, vt ad malitiā, quod accedat, cogitari non poſſit, ne Antichriſtus quidem ſi venerit. Et iterum ibidem. Nonne verum eſt, ſub vaſto illo cœlo, nil eſſe Romana Curia corruptius, peſtilentius, odio-

odioſius. Incomparabiliter enim, Turcarum uincit impietatem, vt re u era, quæ erat olim ianua cœli, nunc ſit patẽs quoddã os inferni, & tale os, quod vrgente ira Dei, obſtrui nõ põt, uno tantũ relicto miſeris cõſilio, ſi q̃amus aliquos è Romano, vt dixi, iſto hiatu reuocare, & ſeruare.

Bucerus de Romana Eccleſia.

Alterum teſtem Bucerũ Luthero longè doctrina ſuperiorem audiamus. Sic ait. Ingenuè confitemur, apud veteris Eccleſiæ Patres, Romanam Eccleſiam prę cæteris primatum obtinuiſſe, vt quæ Cathedrã D. Petri habeat, cuiuſque Epiſcopi, ſucceſſores Petri, ferè ſemper habiti ſunt.

Caluinus de Romana Eccleſia.

Tertius erit Caluinus in ſuis Inſtit. Nõ nego, inquit, qui magnũ Romanę Eccleſiæ honorẽ, vbiq; deferãt veteres, reuerẽterq; de ea loquãtur. Quod tribus maximè de cauſis fieri arbitror. Opinio.n. illa, quæ neſcio quomodo inualuerat, fundatã, & conſtitutã eã fuiſſe Petri miniſterio, ad cõciliandã gratiã, & authoritatẽ plurimũ valebat. Itaq; in occidẽte Sedes Apoſtolica, honoris cauſa uocabatur. Deinde cũ illic eſſet, caput imperij, & hac ratione credibile eſſet, p̃ſtantiores tũ doctrina, tũ prudẽtia, & multarũ rerũ vſu, uiros illic eſſe, quã alibi vſquã: eius rei merito habebatur ratio, ne & vrbis nobilitas, & alia ẽt Dei dona, multò excellẽtiora cõtẽni viderent̃. Acceſſit ad hæc, & tertiũ, q̃d cũ Orientales, & Grecę Eccleſię, Africanæ ẽt, multis opinionũ diſſẽtionibus, inter ſe tumultuarẽtur, hęc ſedatior omnibus alijs, & min⁹ turbulẽta fuerit. Ita factũ eſt, vt pij, & ſancti Epiſcopi, ſedib⁹ ſuis pulſi illuc ſe, veluti in Aſylũ, aut portũ quendã ſępè reciperẽt. Nã quo min⁹ acuto, & celeri ingenio ſunt Occidẽtales Aſiaticis, & Afris, eò ẽt ſunt rerum nouarum minus cupidi. Hoc ergo Romanę Eccleſiæ plurimum addidit authoritatis, q̃d nõ ita dubijs illis temporibus tumultuata eſt, vt reliquę, ac doctrinę ſemel traditę, ſuit alijs oĩbus tenacior, quẽadmodũ melius ſtatim explicabimus. Has, inquã, tres ob cauſas, nõ vulgari honore habita fuit, & multis p̃claris veterũ teſtimonijs cõmẽdata. Hactenus Caluin⁹.

Ita ſcilicet par erat, ita in diuino cõſiſtorio decretum, ita in tabulas æternæ legis relatum, vt ſicut in vno Regno, Rex vnus, in vno exercitu Dux vnus, in vna ciuitate Conſul vnus; in vna villa Scultetus vnus, in vna naue Nauarchus vnus, in vna domo, Paterfamilias vnus, In vna ſchola Præceptor vnus, Sic in vna Eccleſia Dei paſtor eſſet vnus. Apes, ait Cyprianus habent Regẽ, & Ducẽ pecudes, & fidẽ ſeruant Latrones, mancipi, obſequio pleno humilitatis obtemperant. Quanto ſimpliciores, & meliores vobis ſunt brutæ pecudes, & muta animalia, & cruenti licet, ac furentes, inter gladios, atq; inter arma prædones? Præpoſitus illic agnoſcitur, & timetur, quẽ nõ ſententia diuina cõſtituit, ſed in quẽ factio perdita, & nocens caterua conſenſit.

Epiſto. la 69. ad Florẽt.

Deinde verò cuius cachinnũ, cuius aculeũ, cuius metuis conuitiũ? Si ad gratiã loquendũ eſt, ait ille, Cæſaris nõ liberti loquendũ ẽ. Si Regni primas Carnchoui⁹, Gneſneñ. Si Solicouius Leopolieñ. Archiepiſcopi. Si Cardinalis Radziuilus Cracouieñ. Si Rozrazouius Vuladiſlauieñ. Si Koſczrilecius Poſnanieñ. Si Cardinalis Battorius Varmieñ. Si N. Vilnenſis (Vacat enim hoc tempore) Si Baranouius Ploceñ. Si Goſlicius Præmyſlieñ. Si Maczicióuius Luceorieñ. Si Tilicius Culmeñ. Si Gomolinius Chelmeñ. Si Gedroicz Samagitieñ. Si Volucius Cameneceñ. Si Vereſcinius Kyouieñ. Deo, & orbi notiſſimi Epiſcopi, Regniq; Senatores generis claritate vobis pares, dignitate certè, & eruditione ſuperiores, veſtræ verò ſalutis, famæ exiſtimatione, ipſa etiã natura duce cupidiſſimi. Falsò enim, vt hoc quoq; obiter attingamus, calumniãtur ab aduerſarijs Antiſtites Catholici, quod oĩa faciũt, vt perdãtur Euangelici. Non enim homines, ſed hominũ p̃ditos cupiũt errores, immò verò tantò magis cupiunt p̃ditos errores, quãto magis ipſos amant homines: peccatis enim non peccantibus iraſcũtur. Nõ inuitos attrahimus nec occidimus inimicos, ait Aug. ſed quæcũq; vobiſcũ agimus, quãquã vobis agamus inuitis, ex charitate tamen agimus, vt volẽtes vos corrigatis, correctiq; viuatis: nã nemo viuit inuitus, & tũ puer, vt hoc volẽs diſcat, inuitus vapulat, & hoc plerũq; ab homine chariſſimo, idq; vos ipſi videbitis cũ ad nos venietis, deſinẽtes eſſe, q̃d odimus, & incipientes eſſe, q̃d amamus.

Regni Polon. Epiſcopi nobiliſſimi, & vigilantiſſimi.

Magnorum virorũ reprehenſio cauẽda.

Meid-

Medicus ſecat morbũ,& tñ amat ęgro-
ũ,nec ſecaret niſi amaret, Pater caſtigat
ıũ,nec caſtigaret niſi amaret.Non atten
ıs , ait Aug. quam illi,quem caſtigas ſis
oleſtus, ſed quam tibi,ille ſit dilectus.

Niſi quod hic audire quoldam videor
ıcentes.Noli ſecare,& noli amare,facti
uiſq; ſui rationem reddet,in illa die.O
quites, Equites. Hoc ſane vult iniqui-
s, qua diuiſi ſumus, ſed non vult chari-
ı, qua fratres ſumus. Improbus nō eſ-
m,ait Auguſt. ſi quærerem ſeruũ meũ ,
improbus dicor , quia quæro fratrem
eum . Sic ſapiat, in quo fraterna chari-
s non eſt : ego tamen quæram fratrem
eum , iraſcatur dum tamen quæratur ,
ıi inuentus placatur. Quæro,inquã,fra-
em meum , & interpello non contra
ıum, ſed pro illo Domino meo , nec di-
ı interpellans,Domine dic fratri meo ,
diuidat mecum hæreditatem . Sed di-
ı . Dic fratri meo, vt teneat mecum hæ
ditatem. Tanto autem magis quæri de
ʼtis, quanto minus ſoli peritis . Tanto
inus negligi , quanto plures, in veſtra
ınuerſione cõuertuntur,& in veſtra per-
tione perduntur. Quid putas , Eques
ım erras , ſolus erras? cum peris , ſolus
ris? Fama nobilitatis tuæ, viſcus in-
morum eſt . Sermo tuus numen : aſpe-
ıs tuus , dux ſubditorum eſt . Natus es
exemplum.Quidquid facis,illis loque-
s . Quibus autem datum eſt omnia poſ-
, optima præſumuntur elegiſſe . Non
go ſubditos, ais, Meam mihi ſatis eſt
gere conſcientiam.O Eques, Lingua nō
gis,exemplo cogis, verbo non doces ,
cto doces. Plus es illis,quam ſacerdos,
per te peruerſorum dogmatum alitur
cerdos . Peior eſt eiuſmodi opera , quæ
ıctoritatem confert, quam quæ violen-
ım . Tu facis, vt colantur falſa dogma-
, qui facis, vt coli poſſint : cum illis in.
ʼnium tuum immolas , illis ſudorē tuũ
pas,illis diligentiã,illis ſubſtantiã,illis
udētiã (vt Tertullianʼ loquitur) tuã ac
ʼdis . Propterea quippè ad pſonas altas
ıdũt hæretici,ait Arnobius, vt ibi, qua
falces,fęna ſecantiũ ſacerdotũ euadãt.
Magna pœna, Equites,magnũ eſt Di-
ni ſubtracti præſidij argumentum, cum
rãte grege paſtor tacet,cum Sacerdos ,
cum Epiſcopus annuntiare impio deſinit, Ezech. 3.
vt à via ſua impia conuertatur. Ita Do
minus Ezechielem loqui prohibet , cum
furorem ſuum,in domum Iſrael mittere
decreuiſſet . Ingredere, inquit, & inclu
dere in medio domus tuę, & non egredie
ris in medio eorũ,& linguã tuã adhærere
faciam palato tuo,& eris mutus,nec quaſi
vir obiurgans,quia domus exacerbãs eſt .

Iſti inquam, quos legitimos eſſe con
ſtat paſtores, & Epiſcopos animarum ve-
ſtrarum,ſi vos Euangelij perduelles , er
rones, transfugas, Chriſti hoſtes , cœtu
piorum indignos pronuntiarent , moueri
certè , dolereq; deberetis. Nam quod
olim Hecuba ad Vlyſſem,apud Euripidē
dixerat, veriſſimum eſt.

Oratio enim ab inæſtimatis veniens
Et ab æſtimatis : haud quaquam tantun-
dem valet .

At ſi Geneuenſ aliquę Lemmanij lacus Viliſſi-
ranæ coaxabunt , ſi Cynogloſſi Vittem morum
bergenſ latrabũt . Si Muſcæ Leuartouienſ. cõtem-
Si Scarabei Vilnenſ. Si Cinifes Lublinenſ. nenda.
Si è triuio ventripotētes aliqui Magiſtri ,
& Miniſtri, impigræ linguæ, ignaui ani-
mi, ora nocturna , è ſuis peſtilentiæ Ca-
thedris, contra vos perorabunt, derona-
bunt,fulminabũt.Noli timere,ait Eſaias, Cap.45
quia non confunderis , neque erubeſces ,
non enim te pudebit,quia cõfuſionis ado-
leſcentiæ tuæ obliuiſceris , & opprobrij
viduitatis tuæ,non recordaberis amplius.
Omne vas,quod fictum eſt contra te, non
dirigetur, & omnem linguã reſiſtentem,
tibi in iuditio , iudicabis . Nam qui pro
pace Chriſti omnibus terrenis caruerit .
Deum habet, qui autem pro parte Dona- Lib. 2.
ti (Caluini) vel paucos nummos per- contra
diderit, cor non habet, ait Auguſt. literas

Quos ſcilicet non ita pridem Moſcicæ Petilia-
legiones, quos Ordæ Scythicæ , quos nu ni.
per adeò arma, caſtraq; Turcica, in con-
ſpectu Regni poſita,non terruerunt? quo-
minus fidei Chriſtianæ Symbola , illa
Chriſti crucifixi veneranda ſimulacura ,
caſtris, armis, vexillis,impreſſa erigere-
tis, opponeretis, eaq; re vos eſſe Chriſtia
nos teſtaremini : tenues neſcio quorum
Cynogloſſorum ſibili, de gradu conſtan
tiæ, deque vobis propria , mentis altitu
dine deijcient? qui tamen ad ſolũ cauiq;

veſtrum

veſtrum aſpectum (Ita ſunt mentis inopes, omnes errorū Miniſtri) abiurare, abnegare, reſorbere, omnino non dubitabūt, quod vomuerunt.

Per veſtram vos rogo ſalutem, per veſtrarum amorem animarum, diſpicite, cui curam earum committatis. Carnkouius, Maczieiouius, Solikouius, Radziuilus, Rozrazouius, & alij, quos diximus veſtri Epiſcopi, veſtri Antiſtites, veſtri Paſtores, Ciues, Tribules, populares, fratres, amici, conſanguinei, omni reliqua ratione coniunctiſſimi, à Chriſti, Vicario electi, declarati, ordinati, vncti, miſſi, & quod magis eſt, iuxta Pauli præcepta, ſobrij, prudentes, ornati, pudici, hoſpitales, doctores, bonum teſtimonium etiam ab his, qui foris ſunt, habentes, Dei vos verbum celabunt, & verbum Sathanæ propinabunt? Doctrinas Dæmoniorum docebunt, & Chriſti doctrinam ſilebunt? lapidem dabunt, panem negabunt? Serpentē pro ouo, venenum pro medicina offerent? At cui hoc bono facerent? Certè à quibus abeſt ſtudium lucri, abeſt, & cauſa fallendi, ait Lactantius. Et Tertullianus. Si cupiditas abſcedat, quæ eſt cauſa aquirendi, ceſſante cauſa acquirendi, non eſt neceſſitas negotiādi. Et neſcio quis Ochinus, Stácarus, Gentilis, Lyſmanimus Italus, Seruetus Hiſpanus, Lutherus Germanus, Caluinus Gallus, Symlerus Tygurinus, exules, & transfugæ Stigmatici, Bilek, kokotek Gregorek, Glicnerek, Volanek, Bieſagà, Vardegà, Paplepkà de nouiſſimis populi, planè Hieroboamici Miniſtri, non miſſi, non vocati, non electi, fallaces, ſalaces, mendaces, procaces, nunquam, niſi in libidine viri (Crudelē medicum æger intemperans facit) Teſtis ſit mihi Anglia, teſtis Scotia, teſtis Flandria, verum eſſe quod dico, quales in veſtris ſæpè cætibus, iniecta impexo capiti manu, oriſq; afflantes hiatu, vno die, Doctos (vt loquitur Nazianzenus) vna ſanctos facitis hora, cathedraq; donatis, nil ad verbi miniſterium, præter velle adferentes. Iſti inquam, maledictionis filij, erunt vobis vitæ, ſempiternęq; duces, & authores ſalutis? iſti pacis publicæ cuſtodes? Iſti ocij, & tranquillitatis propugnatores? Abſit ò nobiliſſimi animi, abſit à vobis, tanta Chriſti Sacerdotum, & fratrum veſtrorum contemptio. Abſit erga Apoſtatas, & perduelles, tam indigna, ſeruiliſq; ſubmiſſio.

Tim.

b. 1.
). 3.
: Ido
atria

Annus vix abiret. Credite mihi Equites, ſi Rhadamantes iſti rerum (quod abſit) in pàtria potirentur, cum iis libertatibus, quibus penè ſoli, in orbe Chriſtiano, iſta tēpeſtate gaudetis, extremā, mortiferam plagam imponerent, cum de fortunis veſtris delicias ſibi facerent, cum de liberis, & vxoribus, quicquid effrænis libido iuberet, ſine fræno timoris, & pudoris ſtatuerent. Quid vxoribus? de capitibus veſtris, ludibundi capitales ferre ſententias non dubitarent, eademq; in vos crudelitatis, & immanitatis exēpla omnia ederent, quæ Symmiſtes eorū, contra veſtri ſimiles ediderunt, vbicumq; potuerint, in Germania, Anglia, Gallia, Flandria, Scotia, quādo Euangelicis ſuis concionibus ruſticos, in nobilitatem, & in omnes Principes, Principes armarunt in Reges. Vbi Rex cum Miniſtris ſentit, Regem, vt Deum eſſe volunt Omnipotētem, vitæ, necis, fortunatumq; arbitrū. Quid dicam? Cœli, Erebiq; Dominum, nec vnum, vt Paulus, ſed mille gladios, nec vllis cancellis circumſcriptam in capita ſubditorum poteſtatem permittunt. Pleni ſunt omnium Hugoniſtarū, & Machiauetiſtarum libri, huiuſmodi Paradoxis, ſiue propoſitionibus, quas Aulicæ Theologiæ capita vocant: quaſq; Belloyus, Atheus, auſus eſt publicè contra iuſtiſſimas Parlamentorū querelas, in Gallia defendere. Omnes bonos ſubditos, aiunt, debere ſibi ob oculos ponere honorem, & obedientiam Regis, primam curā habendam eſſe ſtatus polytici, poſteà religionis, hancq; illi penitus ſubiectam eſſe. Et vbi ille conſtitutus fuerit, tum demum à populo aſſumendam eſſe fidem, & religionem, qualemcumq; Rex imperauerit: Regem eſſe ſupremum omnium, ad cuius voluntatem, & imperium omnes ſubditorum actiones conformandæ ſunt. Et, in Rege eſſe ſupremum ius, & authoritatem, in regno ſuo, præſcribendi quæcunque pertinent, non tantum ad Ciuilē ſtatum, verum etiām ad fidem, & religionem, & quicquid Rex præceperit, tam in

Miniſtrorum impotēs dominatus.

Miniſtri Reges ſecū conſentientes Deos faciunt.

Quātū Regib⁹ tribuāt.

rebus

rebus ciuilibus, quam ſacris: id totum eſſe ius inuiolabile. Et Regi plenā eſſe poteſtatem, in bona omnium ſubditorū, ſiue ſint laici, ſiue Eccleſiaſtici, ideòque etiam, rectè poſſe eum tum Abbatias, tū Epiſcopatus donare ſuis aulicis, & militibus. Et Regem nunquam peccare, neque verò peccare poſſe, quicquid præſcripſerit ſubditis, ex ſententia ſuorum conſiliariorum. Et Regi fas eſſe edicta promulgare, & populo ſuo palam ſeruanda imperare, eorumq; perpetua conſeruatione iurare, & tamen clanculum iubere contrarium, neque verò vbi de ſtatu agitur, & regno, peccatum eſſe in Rege, fidē fallere, peierare, prævaricare, violare, quæuis pacta, & promiſſa, etiam iuramētis, maximè ſolēnibus ſancita, & conſtabilita. Exemplo magni Turcæ, debere item Regem Franciæ, quaſcumq; religiones, vel maximè cōtrarias, in Regno ſuo permittere liberas, hocq; in primis ad Reip. bonum, & tranquillitatem facere.

Cap. 29

In eandem ſententiam, & in Apologia pro Regibus. Etiamſi Rex, aiunt, oblitus ſui degeneret in belluam, & cum incurabili morum, ac naturæ malignitate dominatur, etiamſi ſtabilimentum authoritatis ſuæ, in ciuiū infirmitate collocat, & regnum non procurationem à Deo creditam, ſed prædam ſibi oblatam putat, etiamſi poteſtatem cælitus acceptam, ad bonorum exitium, legum euerſionem, patriæ ruinam conuertat; & quod dicitur, nauem perforet, in qua ipſe nauigaret, hic quanquam omnibus modis impius, & nefarius eſt, tamen nobis ſacroſanctus eſſe debet, ac ſub eo viuendum eſt ea lege, vt Deum, qui honoris ei author fuit, pœnarum exactorem eſſe patiamur, à nemine enim iudicari poteſt, quia eſt in ſuo regno, non ſolum ſingulis ſuperior, verū etiam vniuerſis, ſupremamq; ac ſolidam ſine prouocatione poteſtatem habet, nemini niſi ſuperis obnoxius. Adferunt, & è ſcriptura.

1. Reg. 8.

Hoc erit ius Regis, qui imperaturus eſt vobis, filios veſtros tollet, & faciet ſibi præcurſores quadrigarum ſuarum, filias veſtras faciet ſibi focarias, & panificas, agros veſtros, & vineas dabit ſeruis ſuis, ſegetes veſtras dabit Eunuchis, & famulis, ſeruos veſtros, & ancillas ponet in opere ſuo, greges veſtros adecimabit, voſq; eritis ei ſerui. Vbi porrò Rex ab illorum diſſentit ſententia (videte iterum Equites, iſtorum Metamorphoſim Protheorum) Regem illicò tyrannum, in vltimas terras deportandum faciunt: quem anteà concesserāt gladiū, viciſſim eripiunt, ereptum regni ordinibus, ſiue, vt loquūtur, Officiarijs Coronę attribuunt, vt ſine fræno timoris, & pudoris, datam illi à Deo poteſtatem euertant.

Diſſentientes ne homines quidem eſſe volunt.

Hæc ſunt illorum verba in commētarijs, de ſtatu religionis in Gallia.

Part. 2. libro 5. ſub anno 73. fol. 601.

Doctrinæ noſtræ eò redit ſumma. Supremū rerum imperium, ſummaq; auctoritas, ita eſt penes Reges, vt ſi leges eas, quibus præſtito iuramento ſe obſtrinxerunt, violant, & tyranni manifeſti euadant, nec potiori conſilio locum dent, licet inferiori Magiſtratui, potiſſimum ijs, qui vocantur Officiarij Coronæ, quique ita ſunt ſummo Magiſtratu inferiores, vt tamē ex patriæ inſtitutis, & legibus, ſummi Magiſtratus cauſa, tanquam fræna quædam cōſtituantur, illius licet, & ſibi, & eis qui ipſorum fidei commendati ſunt, prouidere, ſeq; tyranno illi opponere. Nā quod ad Ordinum conuētum attinet, ei non tātum licet, ſed etiam obligatur, vt ſe tyrāno opponat, reſq; inſtauret, & in priſtinum ſtatum reſtituat, ipſumq; tyrannum coerceat, & plectat, eſtq; illa deteſtabilis vox, Regem eſſe omnibus legibus ſolutum, vt à Republica non poſſit coerceri. Et iterum ibidem. Regi ad leges euertendas, ſua poteſtate abutenti, opponere ſe debet inferior Magiſtratus, ex iureiurādo præſtito, obligatus ad eorum ſalutem, & cōſeruationem, qui ſuæ fidei commiſſi ſunt, armis etiam ſi opus eſt adhibitis.

Miniſtri ſubditos cōtra Reges incendūt.

Et Miniſter Geneueń. Goodmanus. Si Principes, leges Dei tranſgrediuntur, & alijs id ipſum præcipiunt, tum perdiderunt eū honorem, & obedientiā, quam alias ſubditi eis præſtare tenebantur, neque deinceps habendi ſunt pro Magiſtratibus, ſed puniendi, tanquam priuati homines. Et iſtorum Protominiſter Caluinus. Abdicant ſe, inquit, poteſtate terreni Principes, dum inſurgunt contra Deum, immò indigni ſunt, qui cenſeantur in hominum numero. Potius ergo cōſpuere oportet in

In cap. 6. Danielis.

illorum

illorum capita, quam illis parere, vbi ſic proteruiunt, vt velint ſpoliare. Deum iure ſuo. Et Buchananus Scothiæ Deaſter, Deo, ait, & hominibus habendos inimicos Principes, inq; luporum, & reliquorum animalium noxiorum genere, quam hominum numerandos, qui iuris ſepta relinquunt. Iuberem, ait paulo poſt, quod Romani in monſtris facere ſolebant, id genus hominũ, in ſolas terras deportari, aut in alto procul è conſpectu terræ demergi, ne contagio mortuorum hominibus officeret: interfectoribus autem præmia decerni, non ab vniuerſo tantum populo, ſed a ſingulis. Et alio loco. Nos autem id contendimus, populum, a quo Reges noſtri habent quicquid iuris ſibi vendicant, Regibus eſſe potentiorem, iuſq; idem in eos habere multitudinem, quod illi in ſingulos è multitudine habent, &c.

Sed hæc externa: Domeſtica quæſo videamus. Nihilo noſtræ gentis Miniſtri in ſuos ſunt mitiores, niſi quod adhuc numero ſunt pauciores. Armatos: & ipſi in omnes Papiſtas gerunt animos; gererent, & corpora, nec iras diutius proferrent, niſi inopiam, & ſuorum paucitatem malitię ſuæ paterentur impedimentum. Anno Domini 1569. Sigiſmundo Auguſto regnante, habita ſunt Lublini Comitia Regni generalia. Qui tum cæteris audacia, & impudentia eminebant, Arrimanitarũ Patroni, publicam cum Caluiniſtis diſputationem inſtituerunt, verum Chriſtus ſit Deus. Rem horrendam audiens Rex Orthodoxus, mandauit, ne iſtiuſmodi inſtitueretur diſputatio. Ecce verò Miniſter quidam, ad inflāmandos Nobilitatis animos, auſus eſt in ſuorum cætu deblaterare. Non habemus, inquit, Regem, niſi Chriſtum crucifixum, & ſpinis coronatũ. Viſa quoq; eſt, cuiuſdam Sathanæ miniſtri, Polonica cõcio Craccouiæ Typis impreſſa 1564. plena ſanguinolentorum cõ-
4. Reg. ſiliorum: & inter alia. Vt Regni clerus
10. extirpetur, & exemplo Iehu tēpla omnia in latrinas conuertantur: niſi quod ſicut in circumcidendis infantibus, octauum diem cenſet expectandum, dum quaſi infantis adhuc in cunis Euāgeliſmi ſui corpus, ſolidetur, & armetur.

Quid vero, vbi Miniſtri, tam Reges, quam Equites, nacti ſunt Euangelio ſuo obſequẽtes, vt in Anglia, Scotia, Dania: num acquieſcunt, num frænum furioſis conſilijs imponunt, num modum improbis ſtatuunt cupiditatibus? Minime omnium, Reges eſſe Regum volunt, & Domini dominantium. Quid Reges? dicat mores eorũ, Symmiſtes eorũ Melāchton. Maiorem ſibi magiſq; intolerabilem (de Gallo, & Illyrico loquitur) & minus excuſabilem authoritatem, & poteſtatẽ arrogant, quam Papa Romanus vnquam, planè morem in hoc patris, & præceptoris ſui Sathanæ imitantes, qui æquè Iudam ſecum ſentientem ad laqueum adduxit, atque Iobum à ſe diſſentientem afflixit, immò illum longe iſto peius mulctauit. Facta videamus.

Vbi Reges cũ miniſtris cõſentiũt, eõtemnũtur.

Reges in Gallia, ſuarum quaſi partiũ habuerunt Miniſtri, omnia permittentes, omnia tollerantes, omnia indulgentes. At iſtiuſmodi indulgentia, ſeipſis quotidiè euadebant deteriores. Periculum eſſe vociferabantur, ne Rex Punica ſecum fide ageret, ne vires interim copiaſq; ad Euāgelij augeret exterminationem. Decretum itaque in ſuis Rochelen̄ & Langedocen̄ conſiſtorijs irreuocabile, quaſi è Tripode tulerunt: Arces & vrbes regias intercipiendas eſſe, Aureliam, Lugdunũ, Sanſerrã, Pictauium, Rhothomagum, Rochellam, mille alias à Regis imperio, & obediẽtia abſtraxerũt, Regios Miniſtros, aut ad rebellionem, aut ad ſuſpendium coegerũt, & armis ſuis, præſidijſq; Hugonoticis arces munierunt. Nec ſatis hoc; Leges nouas, veteribus abrogatis fixerũt, Magiſtratus nouos, Præſides nouos, Cuſtodes, Prætores, Parlamenta, Conſiſtoria, Fiſcum nouum deſcripſerunt. Et omnes vniuerſe pro ſuis inimicis, terra, mariq; habendos cenſuerunt. (Hæc ſunt Conſiſtorij Rochelen̄. verba, Anno 1572. celebrati) qui aliam religionem quã Rochelen̄ profiteretur, quocunq; illi ſtatu, vel conditione fuiſſent, Sumptis itaq; armis oĩa Hiſpaniæ, Portugaliæ, Flandriæ, Angliæq; littora, itainfeſtabãt, vt intra quatuor menſes duos auri milliones pdarẽtur. Quorũ fiducia, facti ſunt & inſolẽtiores. Triennio nãq; poſt, circa annũ 1575. Monarchiã in Democratiã conuerterunt.

Poſt indictiũ enim ieiunium in quibuſdã Delphinatium, & Rochelen. Conſiſtorijs, poſt ſuam celebratam cænam Euangelicam, Regis ſui authoritatem omnes abiurarunt, & perpetuam obſeruantiam, nouarũ (quæ ſequuntur) legum, pro ſe, & poſteris ſuis interpoſito Sacramento promiſerunt. 1. Donec Deo, in cuius manu ſunt corda Regum, placuerit mutare cor Regis Caroli, & ſtatum Regni in meliorem formam inſtituere, aut exſuſcitare Principem aliquem vicinum, quem per virtutem, & notas inſignes cognoſcamus eſſe huius miſeri populi liberatorem, in quaque Ciuitate, & Oppido, publicis populi ſuffragijs, caput unum, vel prętor eligatur, qui reliquis imperet, tàm in bello, quàm in pace. 2. Eligantur 24. Conſiliarij, idq; ſine acceptione perſonarum, ſiue è Nobilitate, ſiue è plebe, ſiue è Ciuitate, ſiue ex agro, modo ſint apti ad procurandũ bonũ publicũ. Quam itẽ æquabilitatẽ, in Prętoris, qui erit vigeſim⁹ quint⁹, ſũmiq; capitis electione ſequetur. 3. Præter hos 24. Prætori adiunctos, qui ab illo nunquàm diſcedent, eligantur alij 75. vt in uniuerſum efficiant numerum centenarium: qui item promiſcue capientur, ſiue ex ciuibus, ſiue ex nobilibus, ſiue ex agreſtibus. Coram his omnibus, iudicabuntur in cauſis criminalibus, hoc eſt, vbi agitur, de damnatione ad mortem, exiliũ, aut mẽbri alicuius mutilationẽ. 4. Abſq; Conſilio 24. Prętor nihil poterit ſtatuere de bello, politia, aut rebus grauioris momenti. Neque Concilium 25. ſine Cõcilio Centumuirali, quicquam decernere poterit, de legis nouæ latione, aut ueteris abrogatione, neq; de pecunijs colligendis, uel expendendis, de pace, de bello, aut de alijs rebus, pertinentibus ad publicum ſtatum. 5. Singulis autem annis, prima die Ianuarij iſti primarij 25. officijs ſuis decedant, & ſint, vt ante priuatæ perſonæ, &c. Huc accedunt alię, nõ minus inhumanę leges illę, quas armati, ab inermi Rege, regalibus adiunctis minis, ni imperata faceret, in quadam Pacificatione, extorſerunt. Vt Caluiniana religio non minus, quàm Catholica, per totam Galliam, ſine ullius loci exceptione prædicetur. Vt Rex à Pontifice Rom. & Duce Sabaudiæ, requiratq; liberam, omnibus fieri eiuſdem Caluiniſmi profeſſionem, in tota dirione Ducis Sabaudiæ, & in regione Auinionen. Vt Caluiniani fratres, à Parlamentis Galliæ, & inferioribus quibuſcumq; iudicijs immunes ſint, nouaque eorum controuerſijs audiendis, erigantur Tribunalia. Vt quæ de Admiralio conſtituta fuerant, ea irrita, & infecta habeantur. Vt Germanis Galliæ vaſtatoribus præmia, & ſtipendia quanta cumque eſſent, Rex perſolueret. Vt ad priuata diſſoluenda debita, aliquot Centena librarum millia Caluiniſtis penderet. Vt ab illis occupatę prouinciæ Pictauien. Xantonen. &c. ab omnibus vectigalibus ad 6. annos immunes eſſent. Vt arces quas obtinebant, Rex illis relinqueret, & duas præterea alias, in qualibet regni prouincia eligẽdas traderet, in quibus Caluiniſtæ, pręſidium militare, fratrum ſuorum imponerent, quibus tamen Rex è ſuo ærario ſtipendia numeraret. Vt regia præſidia, è regijs arcibus, & ciuitatibus omnia dimmittantur, & his ſimilia.

Miniſtri ſicut leges: ita leges veteres, reprobãt, & nouas ſcribũt.

O fideles, ò Regis ſui obſeruantes ſubditos. Quid, quod Henricus Stephani libellum non ita pridem edidit, cui titulus. Principum monitrix Muſa, in quo ſubditos diuites, & armatos; Reges laudat pauperes, & inermes; Epiſcopos egentes, populos inobedientes. Riſu res digniſſima. Poſt deletos Reges, inſtruunt Reges. Poſt euerſa Regna, ſcribunt iura. Poſt afflictum Clerum, reformant Clerum. Et hæc quidem eſt Reipub. politicæ Hugonotica formula.

Quid Eccleſiaſticæ? Abſit ut hanc quoque in patria chariſſima unquam uideamus. Pro Epiſcopis, Canonicis, Parochis, eiectis, ſpoliatis, obtruncatis, alibi Rex, alibi Conſul, uel Burgimaiſter, Scultetus alibi impexus, uel quiſpiam de triuio Magiſtratus, Sutorum tribus, Sartorum tribus, Laniorum tribus. Piſtorum tribus. Fabrorum tribus (iſti quippe Iudices, cauſam religionis inter Sturmium, & Pappium, & Oſiandrum Argentorati iudicabant, & Spiritum Sanctũ ad verbi miniſteriũ aſcriptis diſtribuebant) manu ad incude, & fortè è ſinu

Forma Eccleſiaſticæ Reipub. à Miniſtris excogitata.

à ſinu meretricio amota, neſcio quos ordinant Superintendentes, Miniſtros, Seniores, Inſpectores, Cooperatores, Scholarchas. Iſtorum porrò alij ſunt Parlamentarij, alij Regināles, alij Conſiſtoriales Prælati, alij qui à ſtatibus, alij qui à militibus, characterem ſcilicet prædicandi accipiunt, plures qui non miſſi currunt.

Pro Synodis Epiſcoporum, ſeditioſa quædam tribunalia erigunt, quæ Conſiſtoria vocant, in quibus illa Miniſtrorum colluuies, Regibus regnandi formulas, Equitibus obtemperandi modos, & cancellos tali cum imperio obtrudunt, vt niſi dicto ſe præbeant audientes, ſceptro, vita, fortunis, illicò exuantur. Quamobrem etiam, quoties ad publica munera admittuntur, ad inſtructas Sathanæ operas, coguntur à Miniſtris, interpoſito iureiurando profiteri, quod Conſiſtorialibus Miniſtrorum decretis, ſine exceptione, ſint obtemperaturi, bellumq; ſe gerere velle cum Monachis, Sacerdotibus, & vniuerſo ordine Eccleſiaſtico, & vniuerſo nomine Papiſtico, æternum, & irrecôciliabile: ut potè, cum quibus Euangelium eorum Rochelenſe, nullam prorſus admittat pacificationem: latā quippe eſſe in cœlo ſententiam de omnium capitibus, ſe tantum, diuina decreta, vt nouos Elias contra Baaliticos Sacerdotes executioni demandare.

Hugonoti ſe iactant cæleſtis Decreti executores contra Papiſtas.

In Anglia verò numnam in religione, & imperio Elizabethæ ſuæ, quam tamen caput eſſe Eccleſię Anglicanæ volunt, acquieuerunt? Nonne potius arma contra eam ſumpſerunt? Dicant Puritanorum Miniſtri, & non mentiantur. Certè Vuhitigiſtus Caluinianus Superintendens, qui ſe Archiepiſcopum Cantuarienſ. appellat, de Puritanis queritur, quod plus quam Papalem iuriſdictionem aucupentur, & ad ſeipſos transferre nitantur Epiſcopi, Archiepiſcopi, Regis, & Pontificis authoritatem, Principeſque, & Nobilitatem redigere volunt in vtcunq; ſeruitutem. Aiunt enim Puritani in Admonitione 2. ad Parlamentum: Sectā hanc, quam Regina tenet, errores continere penitus intolerabiles, & manifeſtam à Chriſto defectionem, verbum Dei circū-

Puritani à fide ſuæ Reginę diſſident.

Pag. 3. 4. & 14. præfationis.

ciſum eſſe in Anglia, & alligatum, Sacramenta corrupta, & prophanata, ſtatas in Eccleſia Anglicana, precandi formulas, fœdos continere abuſus, varias, & impias battologias, mendacia aperta, ſtoliditates, uel manu tractabiles, multaque cum ſcripturis diuinis pugnantia; Pſeudoepiſcopos, Anglicanos meras eſſe reliquias ſeminis Antichriſtiani, bellū Chriſto indicere, ideò ſic de illis ſentiendum eſſe omni verè Chriſtiano, vt de iuratis planè Chriſti, Eccleſięq; ſuæ hoſtibus, reliquos reipub. Anglicanæ Rectores, politicos, & atheos, ſiue Iudeorum, ſiue Turcarum, ſiue Hypocritarum Angliæ Proteſtantium partes tueantur, perinde illis fore in die Domini: quando Sodomæ, & Gomorræ tollerabilius erit, quam ipſis iudicium. Hæc illi. Denique Martinus Marpræletus, cæteriq; Puritani, qui recentiſſimè quidem, ſed omnium longè acerbiſſimè, inuidioſiſſimeq; contra præſentem Angliæ ſectam, quam Regina vocat Euangelium, ſcripſerunt, hanc generalem propoſitionem tuentur: nimirum, quod poſt tot annorum diligentiſſimam, acerrimâque frumenti huius Euangelici cribrationem, quicquid expreſſum eſt bonę, puræque farinę (ut ipſiſſimis eorum verbis utar) id totum pęnitus ad ſe, id eſt, ad Puritanorum ſectam tranſijſſe, reliquis verò Zuinglianis, Lutheranis, vel Proteſtantibus, Reginę religionem defendentibus furfur tantum, & ſiquas remanſiſſe.

Qualis fides Reginę Angliæ.

In Palatinatu porrò Rheni, ipſi ſcriptores Zuingliani, de quibuſdam Zuinglianis Miniſtris conqueruntur, quod tāta fuerint audacia, ut Conſiliarios Electoris, è nido pellere niterentur, ægrè ferentes, quod vt Pontifex, eis imperare non potuerint. Non enim, ait Clebicius, Rom. Pontificem proptereà oppugnant, ob Apoſtolicæ doctrinæ recuperationem, ſed ob Papalem ſedem, illorsnde detruſo occupandam, uel ſaltem ſimilem ſibi conſtituendam, unde nouus exurgat Papatus Saxonicus.

In libello de Ruina Papatus Saxonici.

In Flandria quoq; etiamſi Rex Philippus, multa furentibus indulſiſſet, Hiſpanos milites è præſidijs euocaſſet, Gandauenſi pacificationem ratam habuiſſet, Ioā-

nem Auſtriacum, fratrē ſuum. penè inermē, inter armatos viuere, ſola ipſorum ſide nitentem, voluiſſet: iſti tamen Centauri Euangelici tenere ſe non potuerūt, quin Regem optimum pro concione, immò & ſcriptis impuriſſimis editis, vt crudelem tyrannum, omnium maledictorum notis configerent. Nam in edicto quodā anni 1581. declararunt Regem Philippū propter tyrannidem cecidiſſe dominio, & principatu prouinciarum Belgicarum: eodemque edicto prohibuerunt, vſum inſignium ſuorum in illis prouincijs, Sigilli; atque etiam nominis eius vſurpationem.

Ministrorum in Equites iniquitas.

Multa prçtereo, Equites, vt illud quoque oſtendam, quid etiam vos, & ordo veſter Equeſtris, ab iſtis Miniſtris ſperare, expectareq; debeatis. Adeſte, quæſo, vos animis, ueſtra res agitur, videbitis omnes Miniſtros, de libertatibus, de capitibus, de fortunis veſtris ludos ſibi facere, ſiue ſentiatis, ſiue diſſentiatis ab illis. Iam oſtēdimus ex illorum decretis, quemadmodū uos, ruſticis omnibus, colonis, & agreſtibus exçquarunt: pene dixerim & bobus. Nam hæc fidium, & religionum multitudo, quas uobis propinant, farrago mihi videtur, diuerſarum, diuerſi generis herbarum & leguminum ad boum pabulum, ciendamq; aluum compoſita; quā Ocijmū Varro vocat: ut ex cordibus animiſq; veſtris, omnem Dei memoriam, tanquam infuſo enemate, educant, & expurgent: Non ſatis hoc: peſtem vos & quiſquilias Reip. in Synodo ſua Cabillonen. pronunciarunt. Non ſatis hoc, & exterminandos cenſuerunt. Quid dicam? Sicut Monachorum adipem ad impinguanda fercula, & cranium ad prebendum vinum, ſic pelles veſtras, ad bellica tympana aptiſſimas iudicarunt. Sic enim pro Concione Miniſtri quidam, Beza approbante, in eadem Synodo profeſſi ſunt. Cenſentus, aiunt, exterminandas eſſe, è Repub. Chriſtiana, tres illas orbis terrarum peſtes, & quiſquilias, Pontificiam Eccleſiam, Nobilitatem, & Iuris prudentiā. Eſſe equidem alieniſſimum à uera religione, vt in Repub. iſti dignitatum, & perſonarum gradus, & ordines atq; diſcrimina ponā-

Nobilitatem tollunt.

tur, cum Deus cunctos homines, vno Rege excepto, pares eſſe voluerit. Et extāt in lucem editæ querimoniç Gallicorum Procerum, quemadmodum illis, Miniſtri Montiſalban. Nemauſeñ. Rocheleñ. ruſticanos homines exæquarunt, Decretis ſuis Conſiſtorialibus, obedire ſi, ne exceptione coegerunt, de capitibus, deque fortunis pro libidine ſtatuerunt.

In Scotia teſtatur Hamiltonus, infeſtiſſimos, extitiſſe Miniſtrorum animos contra totam Nobilitatem; Dum, inquit, Nobilitatis viribus, & opibus creuiſtis, perpetua quadam reuerentia eos coluiſtis. Nunc verò eorum armis in Maieſtatis veſtræ ſolium ſubuecti, in omnium pariter colla ſuperbiſſimè inſultatis, excommunicationis primùm, tum præſcriptionis ſententiam, in nobiliſſimum quemque fulminantes, qui decretis veſtris parere recuſat &c. vt quum primò nihil poſtularetis, niſi vt conſcientiæ libertate vobis frui liceret, nunc uerſa vice, ea minimè contenti, crucem, vincula, mortem mille modos minitamini, ſi Catholicam fidem quis profiteatur.

Ministri milites agūt

Miniſtri in obſidione Rocheleñ. bellum adminiſtrabant, leges dabant, acies dirigebant, Miniſtri conſilijs omnibus præſidebant, Miniſtri nocturnas excubias, Ducibus ſuis, & Nobilitati diffidentes, agebant. Miniſtri de fæderibus, indicijs, inuita nobilitate ſtatuebant. Miniſtri nobilium, Ducum, Principum, & procerum inſignia, arma, ſepulchra, monumenta eadem audacia, qua Eccleſiæ Sacramenta deturbanda locis omnibus cenſebant. Miniſtri Condeum, acerrimum ſcilicet, ſuç religionis defenſorem, per ſummā impotentiam in concionibus ſuis, & circulis militaribus, quod non omnia ad illorum præſcriptum moderaretur, inſolentiſſimè lacerare, poſt pacem Carnoteñ. non dubitabant, vociferantes eiuſmodi pacificatorem, qui cum Regina matre colludebat, & prævaricabatur, alij impedire aiebāt, ne aliqd boni ad Euāgeliū promouendū efficeretur, alij meritum affirmabant, vt caput illi propterea amputaretur. Miniſter fuit improbus ille Beza, qui ſcribens ad Comminiſtros

Gulen-

Guiennæ, & Aquitanię, hortatur eos, vt in vrbibus, quas ipſi ſuo dominatu tenent, & vbi eorum authoritas eſt potior, nullos admittant milites à Principibus, Condeo ſcilicet, & Nauarreo, ad earum præſidiū miſſos. Sed Conſiſtorij Miniſtrorū, & Synodi in accipiendis militibus præſidiarijs, iudicium tantummodo ſequantur. Cauete Duces exercituum, cauete Equites, Calones è Ducibus facient Miniſtri, niſi caueritis. Miniſtri miſſos, à Duce Andegaueſ. legatos, tota Nobilitate repugnāte, intra moenia Rochelleſ. admittendos negabant. Miniſtri in ſtipendia Germanorum 80. Francorum millia, à Nobilitate ſecum ſentiente extorquebant, Miniſtri illorum vectigalium, & tributorum, reparationum, ſtipendiorum, aceretionū, authores, & inuentores anno 1575. fuerunt, vt tàm populus, quàm vniuerſa Nobilitas ad defendendum Euangelium, iura omnia terrarum regalium perſolueret, quintas prædarum, quintas bonorum, duplicia tributa mercium, octo, decimas cleticorum. Miniſtri apophtegma illud in ore, perpetuò habebant. Tùm demùm Regem Galliæ verum fore, potentemque Francię Monarcham, quando Eccleſiaſtiū redditus oēs, regalib⁹ ſuis habuerit adiūctos. Miniſtri nefas non putarunt, publicam pecuniam corrumpere, & ęris, ferriq; ſcoriam perexiguo admixto argento cooperire. Miniſtri bona Eccleſiaſtica venenum Eccleſiæ Gallicanæ vocauerunt. Miniſtri Nobilitatem, in omni cōflictu, in prima ſemper acie ſtare voluerunt, vt citius mactaretur. Miniſtri libris æditis, qđ Nobilitatem exterminaſſent, Io Pæana, Heluetijs cecinerunt. Miniſtri fidē Deo, fidem Regi, fidem amico, in Cauſſę gratiam frangere altæ munus mentis, & indubitatum, ad immortalitatem gradum ſtatuerunt. Miniſtri Launayo teſte fuerunt, qui Principi Condæo, de Enangelio in Galliam, nouis exercitibus inferendo, Baſileæ conſultanti, cum alij Caſimirū, alij Angliæ Reginam, alij alios ad ſuccurrendum, laboranti Euangelio ſollicitandos cenſerent. Soli inquam Miniſtri ſuaſerunt Principi, vt ſe Turcarum Imperatori ſubmitteret, & per Turcas Euangelium Galliæ imponeret; idq; etiam miſſis Birantium Oratoribus, Baſſis Turcicis denunciari voluerunt, religionem, quam armis in Gallia ſtabilire conarentur, talē eſſe, quæ ſit Turcicæ proxima, niſi quod Euangelici, in ieiunijs, & eleemoſynis, non ſint ità ad certas obſeruationes adſtricti. Summa eſt Equites. Quæcunq; Miniſtrum, rerum in Repub. potitum videritis, illud etiam ſimul non tàm oculis vſurpabitis, quam manu tangetis, quemadmodum.

Miniſtri vbi poſſunt calones è Ducibus faciunt.

Vectigalium auctores.

Bonorū Eccleſiaſticorum raptores. Monetarij.

Nobilitatis laniſtæ.

In reſponſione Chriſtianā lib. 2. cap. 13.

Miniſtri Turcas euocant.

In libello Monachi 1573. impreſſo Illuſtria Eccleſiæ Trophea.

> Inſtat terribilis viuis, morientibus hæres,
> Virginibus raptor, thalamis obſcænus adulter.
> Nulla quies oritur, præda ceſſante libido.
> Diuitibuſq; dies, & nox metuenda maritis.

Vel vt Hegeſipus loquitur, Caſtrum in templo, bellum in limine, funus in altaribus.

Lib. 5. de Excidio Hyeroſol.

Niſi quod iſto loco de Miniſtrorū audacia, & impudentia in Deum, Reges, leges, proceres, & Equites, tàm multa, dici verbis non poſſunt, quàm illi multa factis, re & veritate perpetrarunt, quæ certè eiuſmodi ſunt, vt ea ipſi quoque videre, & non horrere non poſſint. Argumēto eſt, quod vbicunque in vtraq; Repub. rerum potiuntur, fidem Orthodoxam ferre, tollerareq; non ſoleant, cum tamen reliquas omnes perfidias, ſæpè etiam inuiti tollerent. Sicut in Anglia, & Scotia tolerantur Zuingliani, Caluiniani, Puritani, non tolerantur Chriſtiani, ſicut in Hollandia, ſub Aurangio, 24. ſectæ diuerſæ fouebantur, nec ulla penitus fides recuſabatur, ſola Catholica proſcribebatur, damnabatur, exterminabatur. Quare idq; quia ſicut in ſpeculo faciei maculas, ſic ad lucē orthodoxę veritatis, perfidiæ ſuæ turpitudinem, & agnoſcere, & erubeſcere cogerentur. Sed ſi cæteris omnibus authoritate, & antiquitate orthodoxa veritas pręſtat; Cur ab iſtis illa ſola non colitur? Si non præſtat, cur iam cadentibus hęreſibus, ſola penè ab omnibus vera eſſe creditur? Nunquam certè, ait Auguſtinus, huius quęſtionis vinculis eximi poterunt: qui cum quorumcumque tandem Miniſtrorum, & Magiſtrorum doctrinam,

Miniſtri omnes perfidias tolerār, Cath. fidem nō tolerāt.

nam, pro puro puto verbo Dei colunt, hanc ſolam non colunt, quæ iam præualet omnibus, quas colunt. Si enim a Spiritu Sancto eſt. Cur exiſtimatur improbanda? Si non eſt, cur tantum poteſt improbata, vt cæteris omnibus præualeat? Si bona, & vera eſt noſtra fides; cur à cæteris, quas bonas, & veras putant ſola ſeparatur? Cur ab Euãgelicis non toleratur? Si mala eſt? cur à tot bonis, vt putãt, fidibus, hæc una mala non ſuperatur? Si uera eſt, cur eius præcepta reijciuntur? Si mendax, cur in orbe reliquo Chriſtiano, recipiuntur? Sed hęc quoque de vitioſo pudore, deq; Miniſtrorum impudentia, hoc tempore dicta ſufficiant.

·ede- in hſũ , aliter am , ã ipſe lt co- e, nõ iat.

Alterum adhuc mihi errorem, alterum videlicet uacillantium conſcientiarũ vulnus vrendum, ſecandum, ſanandumq; video. Scio pleriſq; veſtrum perſuaſum eſſe, quod in ſua quiſq; fide, & religione, modo credat in Chriſtum, ſaluatur, unde fit, vt omni vento doctrinæ circum ferri vos patiamini, & ubicunque aliquis increpuerit. Ecce hic eſt Chriſtus, ecce illic, Ecce in tectis. Ecce in penetralibus obſtupo capite curritis, & ſine linea, ac perpendiculo, quidquid docetur, adoratis, dicentes. Hic eſt Deus meus. Ex hoc quoque dabo operam, vt nos errore eruã. Erroris autem hoc eſſe proprium, teſtatur Auguſtinus, vt quod cuiq; diſplicet, hoc etiam Deo diſplicere arbitretur? At libet hic exclamare.

Quò ruitis generoſa domus, malè creditis hoſti.

Simplex Nobilitas perfida tela caue;

Non poſtremùm enim, & hoc Sathanæ telum eſt. Quos videlicet impedire nõ potuit, ne Miniſtrorum ſuorum diſtractionem videant, ne turpitudinem horreant, ne falſitatem intelligant, eos adhuc iſtius erroris laqueo tener aſtrictos, ut ſe de ſalute ſecuros arbitrentur, ſiue cum iſtis ſentiant, ſiue ſe ad Catholicos adiungant. Leo prorſus eſt Sathanas, circuit quęrens quem deuoret. At leones, vrſi, tygres, cæteræque immanes, feræq; belluæ, etiamſi captæ ſunt, non tamen adhuc ſine periculo poſſidentur, & de cauca lacerant. Ita prorſus iſta bellua etiam capta, quærit tamen adhuc, quomodo ſuo poſſeſſori noceat. Quem ſcilicet falſitati eripuit ueritas, noua ad ſe viciſſim rapit uanitas. At heu, quales nugæ, ait Epiphanius. In Ancorato.
O ingentem blaſphemiam. Vnde irræpſit in mundum alia rurſus noua incredulitas, uel potius dixerim, fidei peruerſitas? Deterior eſt enim fidei peruerſitas, incredulitate. Incredulitas enim, fidem accipiens, corrigi poterit, fidei verò peruerſitas, incorrigibilis eſt, & ægrè ſaluatur, niſi aliqua è ſuperis gratia acceſſerit. Omnia in lege, & Prophetis improbat, ait Tertullianus de Valentino, dum quædam reprobat. Equidem dici de iſtis poteſt. Viuunt non quomodo uolunt, ſed quomodo cæperunt. At ſi ſatis eſſet ad ſalutem, Chriſtum, ſi nomen Domini ſatis eſſet confiteri; cur dicit Chriſtus. Non
omnis, qui dicit mihi Domine, domine, intrabit in regnum cœlorum. Matt.7.
Cur admonet ne credamus, cum dicetur. Ecce hic eſt Chriſtus. Ecce illic? Cur decem virgines, ſuas ſingulæ portãres lampades, nõ niſi quinq; ſponſi ingreſſæ ſunt thalamũ, aliæ quinque non ingreſſæ? Cur admonuit Chriſtus, multos uenturos Pſeudochriſtos? Cur Ioannes iam adueniſſe teſtatus eſt Antichriſtos? Non eſt diuiſus 1.Cor.1
Chriſtus, ait Apoſtolus. Non alia debet ratione coli, quam ipſe vult, ait Nazianzenus. Fides Chriſti, ſecundũ leges Chriſti tenenda eſt. Et Sathanas, Chriſti nomen confeſſus eſt. Quid nobis & tibi Ie- Matt.8.
ſu fili Dei? Veniſti huc ante tempus torquere nos. Aut certè ſi Chriſtus erit, quicunque Chriſti nomen gerit; & Deus erit, quodcunque quis adorauerit. Deum ergo faciemus vitulum, quem coluerunt Iudęi, Deum Aſtartem, quem Sydonij, Deum Moloch, quem Ammonij, Deum Moab, quem Chananei, Deũ Socotbenot, quem Babylonij; Deum Nergel, qué Hutcei, Deum Aſma, quem Hemattei, Deũ Solem, quem Perſæ, Deum Mundum, quem Philoſophi? Abſit à Chriſtianis
animis iſta uanitas. Non eſt ultra Deus Eſa. 45.
abſq; me, ait Eſaias. Deus iuſtus, & ſaluans non eſt præter me. Et iterum.
Qui leuant lignum ſculpturæ ſuæ, ro- Ibid.
gant Deum non ſaluantẽ. Sicut ergo finguntur

guntur

fguntur à gentibus Dij non ſaluantes, ita
finguntur ab Hæreticis fides non ſaluan-
Cap. 9. tes. Dediſti eis, ait Neemias iudicia re-
cta, & legẽ ueritatis, cęremonias, & pcep-
ta bona. Cur autẽ diceret Dñs. Ego ſum
Exod. 20. Dñs Deus tuus, fortis Zelotes, viſitans
inquitatem Patrum in filios? Cur per
Cap. 28 Eſaiam ſtratum coanguſtatum teſtatur,
& pallium breue, quod vtrumque operi-
re non poteſt? niſi vt oſtenderet ſe, nec
habere riualem Deum, nec in hominis
corde, præter vnam, firmam, ſtabilem, ſinę
ulla titubatione fidem deſiderare, nec in
eodem corde, niſi vnam fidem habitare
poſſe. Eundem certè Deum colebant in
Samaria Samaritani. Eundem Hyeroſo-
limis Phariſei. Eundem Dauid in Syon,
eundem, & in Garizym. Sed iſti in per-
ditionem, illi colebant ad ſalutem. Da-
3. Regũ 11. bo tibi, inquit Achias, ad Ieroboam, de-
cem tribus, filio autem eius dabo tribum
vnam, vt remaneat lucerna Dauid ſeruo
meo, cunctis diebus coram me in Hieru-
ſalem ciuitate, quam elegi, vt eſſet no-
men meum ibi. Idem mare fuit, quod In-
dæis ceſſit, & quod Egiptios ſubmerſit.
Idem ignis de cœlo Sodomitas oppreſſit,
qui Iobi greges combuſſit. Habet certè
Sathanas, & templa, & altaria, & ſacri-
ficia ſua, in quibus Deum verum coli fin-
git. Sed quia non eo modo, in illis coli-
tur, quo ipſe vult, non proficit ad ſalu-
tem. Cum Ieroboam Regnum Iſraelis
ſtabilire, atq; à Regno Iuda in omne tem
pus ſegregare cogitaret, non ſtatim ſuſtu
lit externam Dei memoriam, ſed fecit
duos vitulos aureos, & dixit filijs Iſrael,
Ecce Dij tui Iſrael, qui te eduxerunt de
terra Aegypti. Fecit etiam fana in excel-
ſis, & ſacerdotes de extremis populi, qui
non erant de filijs Leui. Conſtituit diem
ſolemnem, in ſimilitudinem ſolemnita-
tis, quæ celebrabatur in Iuda. Fecit etiam
altare in Bethel, quinta decima menſis
Octaui, quem finxerat de corde ſuo. Ita
plane faciunt Hęretici. Chriſtum profi-
tentur, ſcriptura vtuntur, Sacramenta
ſtatuunt, ſacrificia fingunt, ſed ſicut Ie-
roboam, in ſimilitudine, non in veritate,
de corde ſuo, non de corde, & mente
Dei. Non dicunt Euangelici. Nulla eſt
Eccleſia, ſed dicunt, occulta eſt. Non
dicunt, nulla Sacramenta, ſed duo tan-
tum, non dicunt nulla confeſſio, ſed
Deo tantum. Non dicunt nullum ſa-
crificium, ſed mentis tantum. Nam &
filij, concubinarum Abraham habuerunt
duas dationes, ſed hæreditas ſolius Iſaac
fuit, ait Auguſtinus.

Vt autem ſit nobis Deus ſaluans, fides Fides ſaluans, & fides non ſaluans.
ſaluans, non vt cuiq; videtur, ſed ſecun-
dum bonam, & certam formam, vt à Pau
lo docetur, colenda eſt. Gratias ago Deo, Rom. 6.
inquit illi, quod fuiſtis ſerui peccati, obe-
diſtis autem ex corde in eam formam do-
ctrinæ, in qua traditi eſtis. Et iterum. Eph. 4.
Non ſimus, inquit, paruuli fluctuantes, &
circumferamur omni vento doctrinæ, in
nequitia hominum, in aſtutia, & circum-
uentione erroris. Quare id? Alio loco
explicat. Diſcedent quidam à fide, at- 1. Tim. 4.
tendentes doctrinis dœmoniorum, in hy-
pocriſi loquentium mendacium. Et pau-
lò poſt, Bonus, inquit, eris Miniſter Chri- 1. Tim. 4.
ſti Ieſu, enutritus verbis fidei, & bonæ do
ctrinæ. Hoc nobis tuba illa cęleſtis in-
nuens, non ſatis eſſe doctrinam de Chri-
ſto ſeruare, quam omnes in vniuerſum
hæretici, ſeruare ſe gloriantur. Sed ait,
Doctrinam bonam, doctrinam ſanã, eam
formam, quam ille tradidit, quæ id ipſum
doceat, eundem ſenſum, eandemq; ſciẽ-
tiam habeat, ita ut omnia ſimul omnium
fidelium conueniant, eandemque Salua-
tori laudem, & confeſſionem reddant, os,
lingua, mens, ſenſus, vigor, eandem con-
feſſionem perſonent, vt canit Hymnus no
ſter Eccleſiaſticus. Si quis, ait Auguſti-
nus, vnum, uerumque Deum, modo quiſq;
ſuo colere ſe contendat, non ideò peccar,
quia nõ eſt colendus, quem colit, ſed quia
colendum, non vt colendus eſt, colit. Tam
enim nõ æquatur Eliæ meritis Lutherus,
quia in vnum Deum viſus eſt credere,
quam non æquatur Pauli meritis Calui-
nus, quia non coegit ſuos ſectatores cir-
cumcidere. Tunicam ſi induas inquinatã
per ſe, ait Tertull. poteris forſitan illam
non inquinare per te, ſed tu per illam De Idolatria.
mundus eſſe non poteris.

Deinde vero ſi in ſua quiſque, modo
Dei nomen inſonet, fide ſaluatur; cur nõ
ſaluatus eſt? immò cur horribiliter dãna-
tus perijt, Core, Dathan, & Abyron,

qui e idem cui Moſes, eidem cui Aaron Deo ſacrificia offerebant? ob hoc ſolùm quod Miniſterij ſui locum prætergreſſi, ait Cyprianus, Sacerdoti Dei non obtemperarunt, dirupta eſt terra ſub pedibus eorum, & aperiens os ſuum deuorauit eos. Tales in ſua Canonica, Iudas Apoſtolus vocat, illuſores ſecundum deſideria ſua, ambulantes in impietatibus. Hodie cum Luthero, cras cum Caluino, poſt cum Volano, deinde cũ Tritheitis, & Ebionitis ſentiendo. Illudere eſt hoc Deo, non colere. Non poteſtis calicem Domini bibere, & calicem Dæmoniorum, ait Paulus. Accidit illis ad extremum, quod Iudæo accidiſſe teſtatur Nicæphorus, qui lucri, nundinationiſq; gratia, ſuſcepto apud pleraſq; ſectas Baptiſmo, ad extremum etiam, apud Paulum Nouatianorũ Epiſcopum baptiſari voluit, cũq; ad fontem acceſſiſſet, aqua ſubitò baptiſmi efflu xit, vt ne gutta, qua tingeretur ſupereſſet Ita erronibus iſtis, ſectarũq; aſſeclis eueniet. Fides illorum omnis ad extremum effluet, & iam effluit, ipſis eorum teſtibus Rabbinis, quorum flebiles Elegos iam recitauimus. Nicolaum vnum e ſeptem Diaconis, & Nicolaitas odit valdè, deteſtaturq; Ioannes in Apocal. At Nicolaũ, quẽ ab Apoſtolis didicerat Chriſtum negaſſe non legimus, ſed quia ab illis, in cauſa fornicationis, & vſu Idolothiti diſſentiebat, vt Ireneus, & Epiphanius teſtantur, in odium Apoſtoli Dei incurrit. Angelum quoq;, hoc eſt Epiſcopum Eccleſiæ in Pergamo repræhendit, quod in ſuo Epiſcopatu habeat tenentes doctrinam Nicolaitarum. Similiter, & Angelo Tyatyræ vitio vertit, quod permittat mulierẽ Ieſabel docere, & ſeducere ſeruos fornicari librum, & ſignacula eius. Noui inquit, opera tua, fidem, charitatem, miniſterium, & pacientiam tuam, & opera tua nouiſſima peiora prioribꝰ. Hoc tamen ſolo nomine aduerſarium ſe illis profitetur, quod contra quam Apoſtoli docerent, de fornicatione ſentiret. Diotrepen quoq; in ſua Canonica reprobat, & imitari tanquam malum prohibet, nõ quia Chriſtum negauit, ſed quia inter fideles primatũ gerere amauit, quia verbis malignis in Apoſtolũ garriuit, & nec

[Left margin: Catholicus, & Euãgelicus nemo ſi nul eſſe põt. — 1. Cor. 10. — Lib. 14. Cap. 17 — Apo. 2. — Epl. 3.]

ipſum, nec fratres ſuſcepit, & ſuſcipientes ex Eccleſia eiecit. Paulus quoq; Apoſtolus Hymeneum, & Philetum à veritate excidiſſe teſtatur, non quia Chriſtũ negauerunt, aut fidem prorſus reiecerunt, ſed quia non plene fidem totam tenuerunt. Planè, vt ex his Apoſtolorum teſtimonijs, & exemplis argumẽtari nobis liceat; non hos ſolum à veritate excidere, qui Chriſti nomen abnegant, ſed qui nomen eius non ita colunt, vt ipſe vult, hoc eſt, cum ab omni eius doctrina, vel in minima re, diſſentiunt. Et propterea Iacobus. Quicunq; ait, totã legẽ ſeruauerit, offendat autem in vno, factus eſt omnium reus. Qui enim dixit. Non mæchaberis, dixit, & non occides. Non oportet, ait poſteà, hæc ita fieri. Nunquid enim fons de eodẽ foramine emanat, dulcẽ, & amaram aquam? Pulcherrimè ſanè Tertull. Dominus quæ noluit reiecit, quæ reiecit, damnauit, quæ damnauit in pompa Diaboli deputauit. Non enim damnaſſet, niſi non ſua. Alterius autem eſſe non poſſunt niſi Diaboli quæ Dei non ſunt.

Certè confiteri Chriſtum in carne veniſſe, & non confiteri carnem nobis ſuam in cæna dediſſe, eſt eſſe animo duplicẽ, de eodemq; foramine dulcẽ, & amarã aquã petere. Confiteri ſaluum fore neminem, niſi baptiſatũ, & infantes à baptiſmo prohibere, quid eſt, quam reliquorũ omniũ reum eſſe? Confiteri Chriſtũ Deum, ſed non ab æterno, verũ in tempore factum, quid eſt, quam ab omni prorſus excidere veritate? Confiteri Chriſtum eſſe caput Eccleſiæ, & non confiteri Eccleſiam eſſe corpus eius, quid eſt, quam Chriſtum diuidere? Chriſtus enim caput eſt Eccleſię, ait Paulus. Et iterũ. Ipſe eſt caput corporis Eccleſiæ. Et Eccleſia viciſſim eſt corpus Chriſti. Adimpleo, inquit, ea quę deſunt, paſſionũ Chriſti, in carne mea, pro corpore eius, quod eſt Eccleſia. Qui ergo credit omnia, quæ de Chriſto ſpõſo, & capite Eccleſię dicuntur, & non credit, quæ de Eccleſia ſpõſa, & corpore Chriſti docentur: huic fides non proficit ad ſalutem, factus eſt omniũ reus, & à veritate excidit. Sicut Chriſto ſpõſo credimus in ſcriptura loquenti, ita debemus ſponſæ Eccleſiæ credere, de ſcriptura decernẽti.

[Right margin: 1. Tim. 1. — Iaco. 2. — De Idolola. — Vnũ ſidei articulum credere, alterum reprobare, non eſt Chriſtianũ eſſe. — Coloſ. 1]

Prorſus enim neſciemus, quid Chriſtus docuit, ſi Eccleſia non docuerit, vbi, & per quos docuit. Propterea enim ſponſa relicta eſt in terris, vt de ſui ſponſi voluntate nos doceat, ſedentis in cælis. Totus Chriſtus, ait Auguſtinus, caput, & corpus eſt. Caput vnigenitus Dei filius, & corpus eius Eccleſia, ſponſus, & ſponſa duo in carne vna. Quicunq; de ipſo capite ab ſcripturis ſanctis diſſentiunt, etiamſi in omnibus locis inueniantur, in quibus Eccleſia deſignata eſt, non ſunt in Eccleſia. Et rurſus. Quicunq; de ipſo capite ſcripturis ſanctis conſentiunt, & vnitati Eccleſiæ non communicant, non ſunt in Eccleſia, quia de Chriſti corpore, quod eſt Eccleſia, ab ipſius Chriſti teſtificatione diſſentiūt. Et alio loco; Chriſtus eſt qui docet, cathedram in cælo habet, ſchola ipſius in terra eſt, & ſchola ipſius, corpus ipſius eſt, quod eſt Eccleſia. Idem in libro de hæreſibus, hæreſim nimium mirabilis vanitatis appellat, quæ omnes hęreticos rectè ambulare, & vera dicere affirmat, quod ita eſt abſurdum, vt mihi incredibile videatur.

De vnitate Eccleſiæ. *De vnitate Eccleſię.* *In de diſcipl. Chriſtiana,*

Libet ſimilitudine rem facere clariorē. Fingite animo, Equites, liberæ enim ſunt cogitationes veſtrę. Sit aliquis ex ordine veſtro equeſtri, Regis Polonię ſubdit⁹, Regni Senator, Prouinciæ cuiuſpiam Præfectus, & Iudex, qui in dicendis ſententijs, aut diiudicandis inter Tribules ſuos controuerſijs, non ex Regni Poloniæ ſtatutis, non ex antiquis conſuetudinibus, non maiorum moribus, non ex Comitiorum Senatuſconſultis, velit regere, ferreq; Remp. ſed vel ordinem Equeſtrē plebi ſimilem faceret, quod faciunt Heluetij, vel quempiam Equitem, non conuictum compingi in carcerem, indéq; cauſam dicere iuberet, quod faciūt Itali: vel non eligi, ſed naſci in patria ſua Regem vellet, quod volunt Galli: vel fœminam Regni hæredē faceret, quod faciunt Angli: vel omnes omnium fortunas Principis eſſe duceret, quod faciunt Moſci: vel ad ſolius Regis nutum colla ciuium truncaret, quod faciunt Turcæ: vel ordinem Eccleſiaſticum à Senatu arceret, quod faciunt Veneti: ſi quis inquam particularia probet, generalia Comitia improbet, Equites ad bellum paratos velit, à tributis liberos nolit. Palatinos in Prouincijs neceſſarios, in Comitijs ſuperfluos arbitretur. Hunc tu Equitem etiamſi millies patriam ſuam Poloniam, & Regem Poloniæ Principem, & Dominum proclamaret: etiamſi Regni ſtémata foribus, & veſtibus appingeret. Etiamſi communem cultum corporis, patriumq; ſermonē haberet, andere ſnē, verum patriæ ciuem, verum Regis ſubditum vocare? Regni præmijs, & prærogatiuis, fortunis, & opibus dignum duceres? Id quidem non arbitror. Quare id? Quia in Regno Poloniæ non ſecundum leges Regni Polonię de regenda Repub. Regni Poloniæ iudicat. Polonum ſe profitetur, & Polonorum leges præuaricatur. Demus, & aliam magis domeſticam, nobiſq; familiarem ſimilitudinem. Sit aliquis Paterfamilias, qui in agris ſuis non niſi vites, ficus, mala punica, oliueta, nuces, caſtaneas, ſerere, plantareque moliatur; quia, & in Italia, plantantur. Agros nolit ſtercorare, quia nec in Latio ſtercorantur, ſiliginem ſeminare, quia nec ibi ſeminatur. Ceruiſiam parare, quia nec in Hiſpania paratur. Armenta iubeat ſub dio hyemare, quia, & in Luſitania nunquā tectis ſubeunt. Is profectò nimis, cæli, nimis ſoli, ſuiq; oblitus videretur: ſi rem ſuam Oeconomicā, non ſecundum patrij ſoli, cæliq; temperamentum, & conditionem, aut reliquorum agricolarum leges, & inueteratas prouinciæ conſuetudines: ſed nouo, & exterarum gentium more augendam, adminiſtrandamq; putaret. Ita profectò exiſtimare par eſt, nec fideles Chriſti ſubditos, nec bonos eſſe Chriſtianæ Reipub. Ciues eos omnes, qui in Chriſti ciuitatē adſcripti, nomenq; eius, & imperium profeſſi, non ea illud, qua vult ipſe, quæque mos eſt Eccleſiæ Catholicæ ratione profitentur, ſed quam ipſi in capite ſuo fingunt, aut quam illis ſpes, res, caſus, locus, tempus, conditio, ſocietas, rerumque præſens ſtatus obtrudit, & offert, obuijs amplectuntur vlnis, ſtatimq; veſtigia ponunt. Hodie Lutheranis cras Arianis, viciſſim Caluinianis, iterum Zuinglianis, & alijs his ſimilibus. Regum, & Rerumpub. peſtibus adhærendo.

Nō Ciuis ſed hoſtis qui leges, & mores patrię peruertit.

Ager iuxta ſuū ſolem, & morem colendus.

Pul-

Pulcherrimè ſanè Auguſtinus. Quid vilius in corpore tuo capillis tuis, quid cõtemptius, quid abiectius? Et tamen ſi male te tondeat, iraſceris tonſori, quia in capillis tuis nec ordinem ſeruat, nec æqualitatem. Et tu in membris Chriſti non tenes vnitatem? Huius generis Iani bifrontes, & Sphynges ipſis etiam Turcis dicuntur eſſe deteſtabiles. Tales autem hodie in Alcairo, ſiue Memphi, Chriſtiani quidam recenſentur circũciſi, qui vulgo Præcinctura vocantur, quaſi cingulo tenus Chriſtiani, quia & Chriſti nomẽ profitentur, propter conſcientiam, & cũ Iudæis circuncidũtur propter Turcarũ gratiam. Nihil poteſt eſſe, ait Auguſt. infœlicius homine, cui ſui capitis figmenta dominantur: cùm ſit facilius fieri, figmẽta colendo, quæ fecit, ne ipſe ſit homo, quàm vt per eius fantaſiam vera eſſe poſſint, quæ excogitauit homo. Citius enim fit, vt homo in honore poſitus, pecoribus non intelligens comparetur, quã vt operi Dei, ad eius imaginẽ facto, hoc eſt ipſi homini, opus hominis præferatur. Cor vnum credentium, vnius labij eſſe debet, & ſermonum eorundem vnus panis, vnũ corpus multi ſumus, omnes qui de vno pane participamus, ait Paulus: & Corynthios præterea repræhendit, non quod in Chriſtum non crederent, ſed quod credentes, & in Eccleſiam conuenientes, vnuſquiſq; ſuam cænam præſumeret ad manducandum; quod alius quidem eſuriret, & alius ebrius eſſet. Ideò fratres mei, ait, cum conuenitis ad manducandum, inuicem, expectate. Si quis eſurit, domi manducet, vt non ad iudicium conueniatis. Iudicium comminatur, non quod ſumere cænam intermittant, ſed quod non ſimul non inuicem, non eo ordine, quem ipſe præſcripſit, manducent. Hinc illa nata ſunt præcepta. Cum conuenitis, vnuſquiſq; veſtrum, pſalmũ habet, doctrinã habet, Apocalipſim habet, linguam habet, interpætationem habet, omnia ad ædificationem fiant. Et ſi quis lingua loquitur, ſecundum duos, aut vt multum tres, & per partes, & vnus interpætetur. Si autem non fuerit interpręs taceat: & in Eccleſia Prophetæ duo, aut tres dicant, cæteri dijudicent. Et ſi alij fuerit reuelatum ſedenti, prior taceat. Et mulieres in Eccleſia taceant. Si quid volunt diſcere domi viros interrogent. Turpè enim eſt mulieri loqui in Eccleſia. Et omnis vir orans, aut prophætans, non velato capite, deturpat caput ſuum. Mulierem autem decet nè non velatam orare Deum, vos ipſi iudicate. Et Timotheo Scribens Dignus, ait, eſt mercenarius mercede ſua, vt qui altari ſeruit; ex altari viuat. Accuſationẽ aduerſus præſbyteros non iubet recipere. Peccantes coram omnibus arguere. Manus nemini citò imponere. Infinita ſunt eiuſmodi Pauli præcepta, quæ ſeruari vult ab his, qui Chriſti nomen confitentur, ne ſcilicet eum aliter colant, ne in Eccleſia, ne in reliqua vitæ ratione, aliter ſe gerant, quam ipſe vult, ſed vt omnia honeſtè, vt ait, & ſecundum ordinem fiant in vobis. Ordo eſt, quem niſi tenuerimus in vita, non perueniemus ad Deum, ait Auguſt.

1. Tim. 5.

Ordo vbique neceſſarius.

Hinc, & illud. Denũtiamus vobis Fratres in nomine Domini noſtri Ieſu Chriſti, vt ſubtrahatis vos ab omni fratre, ambulante inordinatè, & non ſecundum traditionem, quam acceperunt à nobis. Et iterum. Obſeruate eos, qui ita ambulant, ſicut habetis formam noſtram. Et iterũ Videte, quomodo cautè ambuletis. Et iterum. Quemadmodum accepiſtis à nobis, quomodo oporteat vos ambulare, ſic & ambuletis. Et ſcribẽs ad Coloſſen. Ordinem, quo vtebantur vocare non dubitauit fidei firmamentum. Nam, & ſi corpore, ait, abſens ſum, ſed ſpiritu vobiſcum ſum gaudens, & videns ordinem veſtrũ, firmamentum eius, quæ in Chriſto eſt, fidei veſtræ, Honeſtè, ſcilicet, cautè, ordinatè, ſecundum acceptam traditionem, ſecundum ordinem, & formam Apoſtolicam, ſecundum, quod accepimus ab illis, verſati, viuere q; in domo Dei, eo illi ordine, ea forma ſeruire, vt ipſe præcepit, & eius Apoſtoli tradiderunt, credentem oportet. Aut certè nil nobis Chriſtus proderit. Sicut Sophonias comminatur, cum ait. Diſperdet Dominus eos, qui adorant, & iurant in nomine Domini, & iurant in Melchon. Adorant autẽ in nomine Domini, qui in corde ſeruant fidem Chriſti Domini. Adorat autem in

Teſſa. 2. *Phil. 3.* *Eph. 5.* *Cap. 2.*

Ordinatè Deo ſeruiẽdum

Soph. 1.

Idolo

Idolo Melchon, qui Chriſtum quidem in lingua, in corde porrò fidem portat Idoli ſui Caluini, qualem fidē Hypocētaurum potius dixeris, nec equum perfectū, nec hominem.

Inæſtimabile bonum eſt, ait ille, mentis in tuto collocatæ. Grande gaudiū ex poſſeſſione veri. Omni verò doctrinæ vēto circumferri, & in vtrumq; pedē claudicare, atq; vt arundinem huc, & illuc agitari, Deo eſt illudere, Chriſtum diuidere, fidem irridere, partem ſui Deo, partem Diabolo tradere. Qui ſapit, ait Ethnicus ille, mauult profectò carere, quam malam vxorem habere, mauult ſine equo eſſe, quam claudum tenere, mauult à nucibus abſtinere, quam vermibus plenas comedere. Sicut melius eſt, ait aureus Chriſoſtomus, vt non ſit arbor, quam vt ſit quidem, & ſecundum genus ſuum fructum non faciat. Sic melius eſt, vt nec ſit homo Dei, quam vt ſit quidem, & conuerſationem non habeat ſecundū Deum. Quid prodeſt eſſe, quod eſſe non prodeſt? Malo nullum bonum, quam vanum, ait Tertullianus. Melius eſt, ait ex Ethnicis vnus, vt ne ſit quidem Ciuis: quam vt in Ciuitate non ſecundum leges ciuitatis viuat. Qui enim errauerit in vno, ait Iacobus, factus eſt omnium reus.

Lib. de Pudicitia.

Iaco. 2.

Libertati Polonicę nō eſt contrarium Deo, & Eccleſiæ obedire.

At indignum fortè veſtra libertate ducitis, legum Eccleſiaſticarum cancellis conſtringi: eſſeq; nonnulla, quæ velle, & alia quæ deberetis, & nolle. O Patria, Patria. O Nobiliſſimi Equites, o nobis in Chriſto dulciſſima chariſſimaq; capita, Nolite iam altum ſapere, nolite in altum tollere cornu veſtrum. Fœlix neceſſitas, quæ compellit ad meliora, fœlix fuga, quæ currit ad vitam. Vbi humilitas, ibi charitas, vbi charitas, ibi vnitas, vbi vnitas, ibi veritas. Vis veritatem? tene humilitatem. Per viam humilitatis, ad regnum itur veritatis. Scire deſideras, ait Auguſtinus, vtrum hoc, an non illo modo coli velit Deus? Fias amicus Deo, per humilitatem, charitatem, obedientiam. Humilitas te docebit, tibi nō fidere, charitas in orbis cōmunione permanere, obedientia, nunquam eam patietur deſerere. Et alio loco, Seruum te charitas faciat, qa liberū te veritas fecit.

Augu. Epi. 45.

De Geneſi cō tra Maniche.

Nobilitas Polonica libertatis tenaciſſima.

Scio quod pro libertate, iſta quæ fertis, arma fertis: pro libertate ferrum ſtringitis, pro libertate veſtra capita extremis obijcere periculis non dubitatis. Libertatem in lingua, libertatem in vultu, frōte, oculis, omni actione præ ſe fertis. Cor ipſum ſi poſſetis oſtendere, puto magis imbutum deſiderio libertatis, quam ſanguine monſtraretis. Dulce nomen libertatis. Res omnium digniſſima, quæ tota mēte quæratur; toto conatu defendatur. Cui nulla debent auri præferri pondera: quam ſi non habet, nullam vita hominis fœlicitatem habet. Omnium quippe affectionum chariſſima, ait Ananus apud Ioſephum, & maximè naturalis eſt, cupiditas libertatis. Seruitutis autem, ac dominorum amantes, ij, fere ſoli ſunt, qui ſubiugari à maioribus didicerunt.

Lib. 4.

Duplex libertas.

2. Co. 3

Gal. 2.

Gal. 4.

1. Co. 5

1. Pet. 2

2. Pet. 2

Hiere. 34.

At duplicem libertatem in ſcripturis legimus; Libertatem Spiritus, & libertatem carnis, vbi ſpiritus Domini, ait Apoſtolus, ibi libertas. Et iterum. Subintroierunt explorare libertatem noſtram, quā habemus in Chriſto Ieſu. Et iterū. Qua libertate Chriſtus nos liberauit. Et ad Corynthros. Qui in Domino vocatus eſt ſeruus, libertus eſt Domini. De libertate carnis loquitur Petrus, cum ait, Non quaſi velamen habentes malitiæ libertatem. Et alio loco, libertatem ipſis promittentes, cum ſint ipſi ſerui corruptionis. Et Dominus apud Hieremiam omnium clariſſimè. Vos non audiſtis me, vt prædicaretis libertatem vnuſquiſq; fratri ſuo, & vnuſquiſq; amico ſuo. Ecce ego prædico vobis libertatem ad gladium, & peſtem, & ad famem, & dabo vos in cōmotionem cunctis Regibus terræ.

Talem libertatem prædicabat Lutherus, talem Munzerus, talem Caluinus, talem omnes Euangelici, de quibus illud Taciti rectè vſurpari poteſt. Vt imperiū euertant, libertatem præ ſe ferunt, ſi euerterint ipſam aggrediuntur.

Aurē p̄bete Equites, immò oculos aperite, immò manu tāgite. De corio veſtro luditur. Ad ſonū dulciſſimę libertatis, euocarunt vos, ex Eccleſia Dei, Auangelici Miniſtri, Iugum Rom. Pont. de collo veſtro detrahere promiſerunt. Exiuiſtis, iugum abieciſtis, imperium excuſſiſtis, di-

xiſtis.

Digitized by Google

xiſtis. Non ſeruiam. Quid illi. Ipſam aggrediuntur liberratem. Pro ligneo Papæ iugo, ferreum, ut ipſe loquitur Philippus, vobis impoſuerunt: Pontificijs exemerunt, ſuarum legum, & decrerorum uinculis, colla nobilia conſtrinxerunt, Orthodoxis exemerunt, & ad neſcio quas confeſſiones Auguſtanas, Geneuenſes, Vittembergenſes, Ienenſes, Pinczouienſes, Sendomirien. alligarunt: ad neſcio quos ineptiſſimorum Scholarcharum Cathechiſmos, ad Inſtirutiones, Poſtillas, ad Corpora, Locos communes, ad impexorum Burgemagiſtrorũ Kurchenordnũgos, ad tria Sacramenta, ad panem piſtorium, ad vinum de taberna, & his ſimilia: longèque faciliùs damnant, excommunicant, eijciunt, proſcribunt; niſi dicta proni adoretis, utq; ſputa lambetis; quam olim in Papatu. Nil verbis opus eſt.

Libertatis Euangelicæ fructus.

Rerum adſunt teſtimonia, Nobiliſſimi Galliæ Equites, rem indignam ſua libertate putauerunt, Nobiliſſimorum eſſe diſcipulos Epiſcoporum: facti ſunt, vt diximus, ignobiliſſimorum ſerui Miniſtrorũ. Equidem rectè vocauit, qui feneſtram ad omne ſceleſtum facinus audendum, talem liberratem vocauit, & quaſi quoddã pallium, quo ſceleratè facta, quaſi eſſent iure facta, conreguntur. Ipſe Beza Martis, & Bellonæ Signifer: quid de rali libertate ſentiat audite. Libertatem, ait, conſciẽtijs permittere, ſinereq; vnumquemque ſi velit perire, mere Diabolicum eſt: & hęc illa eſt Diabolica libertas, quæ Poloniam, & Tranſiluaniam hodie, tot peſtibus impleuit, quas nullę alioquin ſub ſole regiones tolerarent. Vir vanus ait ſcriptura in ſuperbiam erigitur. Et tanquam pullum Onagri, ſe liberum natum putat. Iſtorum vanitas, vel ut ipſi vocant quidvis credendi libertas, eo proceſſit, vt nil ſub Sole ſacrum inueniri poſſit, quod non ſacrilegæ manus violauerint, nihil in cęlo diuinum, quod non blaſphemijs appetiuerit impunita audacia. Quid vultis? iam diximus, Deum negant omnipotentem; Chriſtum ab æterno Deum; Spiritũ Sanctum creaturam faciunt: Trinitatem SS. (horrendũ dictu) notis omnibus turpiſſimorum confrixerunt maledictorum, Beatorumque animas ſcæleratis hominibus exæquarunt.

In Epiſtolis Theologicis.

Iob. 11.

Libertas Spiritus.

At libertas ſpiritus non eſt libertas ex lex, habet ſuos circumſcriptos cancellos: nil eorum permittit, quod Deo diſplicet, & proximo nocet: nil eorum prohibet, quod Deo placet, & proximo prodeſt. Habet ipſa quoque quãdam ſuam legem. Sic loquimini, ait Iacobus, & ſic facite, ſicut per legem libertatis incipientes iudicari. Certè nos Paulus in liberratem vocatos, liberoſq; filios profitetur, libertatem quoque ſuam, clara uoce prædicat: & tamen ſe Chriſti ſeruum in omnibus Epiſtolis, non ſolùm appellat, ſed etiam impenſius gloriatur. Paulus ſeruus Ieſu Chriſti, Paulus ſeruus Dei. Apoſtolus Ieſu Chriſti: Et Apoſtolorũ Coriphæus. Simon Petrus, ſeruus & Apoſtolus. Et Iudas in Canonica. Iudas Ieſu Chriſti ſeruus. Sunt ergo, & liberi ſerui, & ſerui liberi. Eſt ſeruitus libera, & eſt libertas ſeruilis, Seruient Regi Siſach, ait Semeias ad Roboam, vt ſciant diſtantiam ſeruituris męę, & ſeruitutis Regni terrarum. Pulchra ſane, & expetenda ſeruitus, diuinæ voluntatis, legumq; ſacrarum cathenis coſtringi, Libera nãq; ſemper eſt, ait Auguſtinus ſeruitus apud Deum, cui non neceſſitas ſeruit, ſed charitas, longeq; melior eſt ſtatus hominis, qui famulatur homini, quam qui ſuæ ſeruit cupiditati. Quid ſeruum? Iumentum ſe Dei Rex, & Prophæta Dauid profiteri, non erubeſcit. Vt iumentum, inquit, factus ſum apud te, & ego ſemper tecum. Iumentum Dei eſt, qui portat præcepta Dei. Non in tabulis lapideis, ſed in tabulis cordis carnalibus. Iumentum Dei. Rex eſt ſæculi. Vis vera gaudere libertate. Fias iumentum Chriſti, porta mandata Chriſti, per præceptiones ambulato, ait Nazianzenus. Nulla maior, nulla libertas tali eſt ſeruitute liberior. Fac quod iubet Chriſtus; non fac quod prohibet Chriſtus, & liber es; prorſus enim nihil eſſe poteſt in fœlicius, fælicitate peccantium.

Rom. 1.

Tit. 1.

Philen.

2. Paralip. 12.

Pſal. 72.

Epiſtola 45.

His terminis circumſcripta libertate maiores illi veſtri gaudebant, nec aliam ſanè vobis relinquere potuerunt, quam qualem ipſi habuerunt: quos ſi propterea liberos fuiſſe negaueritis, quod non omnia ſibl

nia ſibl

nia ſibi, ſicut in Politica ſic in Eccleſiaſtica Repub. eſſe libera putauerunt: negare certè vos ex ſeruis, ſeruos natos non poteritis.

Libertas Eq. te digna Chriſto & Eccleſiç ſeruire.

Maiores illi veſtri, vim veræ pernoſcentes libertatis, in Repub. liberi, in Eccleſia ſerui eſſe voluerũt. Non puduit eos in templo eſſe auditores: cum in Senatu præſtantiſſimi eſſent Oratores: In acie imperabant, in Eccleſia obtemperabant: & hanc demum veram, Equiteq; dignam libertatem reputabant, ſi non ſolũ Chriſti, ſed & minimorum ſeruorum ſerui eſſent Chriſti, Sacerdotes ad altare initiũ S. Euangelij decantabant, & magnanimi Equites gladios euaginabant, tanquam dicerent. Qui Chriſti Euangelio, qui ſacerdotis reſtiterit Imperio, morte moriatur. Inde nata eſt diuina illa Corczinẽſis Confœderatio, contra omnes Regni incolas, qui errores hæreticales ſeminabant, hoc eſt, ſpurias, quas à maioribus ſuis non acceperunt, fides propagabant.

Zelus Nobilitatis Poloniçę.

Vt filij Spurij ſic fides ſpuria hæreditatẽ nõ adit.

Res admiratione digna. Spurios filios ab hæreditate remouetis, & ſpuriam fidem hæreditate donatis? Si maiorum libertatem accipitis, ſi etiam defenditis, cur nõ & fidem maiorum, in qua illi defendenda libertatem meruerunt? Vt paterna tua rura, ſalua tibi maneant, omnia audes: cur non, vt & paterna fides? Filiam tuam, fidem Chriſtianam puta, dotem eius, villam tuam. Si quis ſponſus dotem vellet, filiam nollet, nonnè mente motum, diceres? Vera quippe religio, ait Auguſtinus, non à terrena aliqua ciuitate inſtituta eſt, ſed planè cœleſtem ipſa conſtituit ciuitatem. Hic, ais Auus, Abauus, Atauuſq; meus natus eſt: in hoc templo baptizatus eſt: hanc mihi hæreditatem, hoc conſeruatæ fidei, hoc defenſæ patriæ reliquit teſtimonium. Cur itaq; villam relictam accipis, fidem relictam non accipis? prædium charum, templum habes in uſum, agros laudas: & auita ſacramenta damnas? Enſem fortè Aui tui, loricã, ſcutum, galeam, & reliqua bellicæ virtutis teſtimonia aſſeruas, chariſſimiſque tuis oſtendis, & auitæ in Deum, & Eccleſiam pietatis teſtimonia, cruces, calices, thecas, capſas, aurea, & argentea vaſa, Deo, & templo donata conflas, comminuis, indèq; infauſtum coniugi tuæ cingulum, vel cani fortè tuo torquem deteſtandum paras? Domum verò Dei, quod de tua nõ faceres, In Armamentariũ, aut in ſordidum fortè ſtabulum cõuertis? Interroga de diebus antiquis, ait ſcriptura, qui fuerunt ante te. Interroga patrẽ tuũ, & annunciabit tibi; maiores tuos, & dicent tibi. Interroga generationem priſtinam, & diligenter inueſtiga patrum memoriam, & ipſi docebunt te. Interrogate de ſemitis antiquis, quæ fuit via bona, & ambulate in ea, & inuenietis requiẽ animabus veſtris. Quid interrogabo? de villa, de prædio, de piſcina, de Granitijs, de latifundijs? Vbi fortè, vt noſtri loquũtur, kopcze? vbi, Naroznik, vbi Vvſtreth, vbi Odurot (hæc enim ſola verba, ex omni Oeconomia didici inter homines bonis Eccleſiaſticis inhiantes) vbi, defoſſus theſaurus. Vbi ſylua cædua? Vbi runcanda paſcua? O Domini miſericordiam, nunquid de bobus, cura eſt Deo? nunquid in iſtis requies inuenitur animarum? Interroga, ait Dominus, quid Patres tui crediderunt, quomodo Deo ſeruierunt, quomodo ſactificauerunt, quomodo coluerunt, quæ præmia reportauerunt? ipſi dicent, ipſi tibi annunciabunt, quod non eſt alius Deus, quam Patrum noſtrorum Deus: non eſt alia fides, quam Patrum noſtrorum fides. Commemorabile eſt illud in ſcriptura Nabot reſponſum, cum ab eo Rex Achab paternam extorquere villam conaretur. Propitius, ait, mihi ſit Dominus, ne dem hæreditatem patrum meorum tibi, Vineam ille paternam, piaculum prodere putauit: tu fidem prodis? At in quo Statuto de villæ tuæ libertate, in eodem de fidei templique cauetur indemnitate; Vbi legis, neminem, niſi iure victum, captiuabimus: ibidem legis, Qui hæreticales fouerit errores, ad eius deſtructionem omnes inſurgemus. Sed quo tibi arma? quo enſis? quo galea? Iam ipſe debellaſti; quod his armis defendere debuiſti. Arma iſta contra Paganos, contra Crucis Chriſti ſtringenda ſunt inimicos. Tu hoſtis, tu Paganus, qui crucis cõminuis ſimulachra, Sanctorũ iuris imagines; Sacra vaſa clepas, Sacramẽta prophanas, Euchariſtiã globulis tea.

Sicut villa ita fides à maiori bus relicta ſeruanda.

lis trayeis: canibus obijcis, & ſacro fæti- das vngis oleo ocreas: fortè & ex euerſi templi ruderibus, mali plenam ominis inque caput tuũ rulturam domum paras, maiora etiã audere, euertereq; paratus: ſi quid in Christi hæreditate, quod euer- ti poteſt, maius inuenires. Quid aliud hoſtis, quid trux Scytha, quid iam poſt te potẽs poterit vaſtare Saracenus? O Equi- tes, Equites. Hæc ſi Deus impunita relin- quit, credite mihi, tunc indignatur gra- uius. Putatiſne quem ſic offendiſtis, bel- li auxilio futurum? Putatiſne Rempub. aut ſuſcepta conſilia promoturum, cuius fidem prodidiſtis, quem omni cultu, & re- ligione ſpoliaſtis, quem in cœlo ſedentẽ blaſphemijs apperuiſtis? putatis illum enſem, quo ſeruorum Dei capita trunca- ſtis, illam bipennim, qua Chriſti commi- nuiſtis imagines, hoſtis Chriſti iugulum petituram? In caput potius tuum reuer- tetur, & ſiue tardò, ſiue citò, ſiue hoc, ſi- ue illo modo diuina te vltio, ne dubites conſequetur.

Cur uádo- ue pax nrer E ágeli- os vi- eatur.

Sed multæ, ais, Ciuitates, & Prouin- ciæ, permiſſa quiduis credendi libertate, pace optata fruuntur. Ego verò dico, Sa- thanam patrem earum ſic cum illis age- re, ſicut cum ægrotis filijs piæ matres a- gunt, quę tantò magis ſomnum, & quie- tem filiorũ procurant: quantò magis ęgro- tos, afflictoſq; vident. Iam in gremijs po- ſitos, brachijs amplectuntur, iam ad ſe conſtringunt, iam tunica faciem, & ocu- los operiunt: vt obſcurior eis aer reddi- tus, ſomnum per quietem inuitet, dolo- riſq; adducat obliuionem: iterum exper- turi cum euigilauerint. Ecce vos omnes, ait ſcriptura, accedentes ignem, accincti flammis ambulate in lumine ignis veſtri, & in flammis, quas ſuccendiſtis, de manu mea factum eſt hoc vobis. In doloribus dormietis.

Eſaiæ 50.

Pace huiuſmodi permiſſa, bello quodã muto, neque nomen habẽte, Regna per- eunt. Nil enim eſt aliud hæreſim permit- tere, quam ignibus incendium extingue- re. Putas hæreticos in Regno, & legis po- teſtate, propterea futuros? erras, in ſua nunquam fuerunt. Velim meminiſſes ar- gumentum morientis libertatis eſſe, libe- rè peccare; neque id aliud eſſe, quam in Regno, omnia bona habere velle, præter ſeipſos.

Verum nos, omnia in patria noſtra me- liora non ſolum ſperamus, ſed etiam ex- pectamus. Quid enim à Chriſti Miniſtris, quid ab Epiſcopis, quid ab Orthodoxis ſcriptoribus, & Doctoribus prætermiſſum eſt, vt lucem Catholicæ videretis verita- tis? quid non dictum, quid non ſcriptum eſt, vt tetras tenebras Euangelicæ palpa- retis vanitatis: vt ab ouib⁹ lupos, coruos à columbis, diſcerneretis? Eò errores, eò etiam Euangelicorum proceſſerunt, & fu- rores intra hos 70. vel 80. annos, intra quos etiam antiquas hæreſes efflorescere conſueuiſſe iam diximus, vt iã non opor- teat dicere. Si eſt ex hominibus conſiliũ hoc, aut opus, diſſoluetur: ſi verò ex Deo eſt, non poteritis diſſoluere illud: ne for- tè, & Deo repugnare inueniamini. Sed iam clara voce dicere non ſolùm poſſi- mus, ſed etiam debeamus. Quia non ex Deo, ſed ex hominibus fuit cõſilium hoc, diſſolutum eſt, dilectum eſt, diſſipatum eſt. Deo repugnare inuenietur, quicunq; illud ꝓmouere conabitur. Sicut in ligno, ait Auguſtinus: etiam antequam franga- tur, ineſt fragilitas: quæ niſi ineſſet, frã- gi non poſſet. Ita Euangelicorum doctri- na ſi ex Deo fuiſſet, deficere non potuiſſet. Oĩs aũt defectus, exordium eſt pereundi.

Vigilã- tia Pa- ſtorũ in Polonia

Euang. doctri- na diſ- flore- ſcit.

Vos appello, Illuſtriſſimæ Regni fa- miliæ, (iam enim ſit tibi Chriſte glo- ria, per familias, non per capita, conuer- ſionem errantium numeramus) vos ò ſa- gaces, caſtæ veritatis venatrices animæ, quæ conuerſione veſtra choros angelorũ lætificaſtis: cum vobis in religione, om- nia licerent, quæ liberent, cur deſertis Euangelicorum cœtibus, & partibus, ad communionẽ Catholicorum reuertiſtis? Nonne ex fructibus eorũ cognouiſtis eos? Nonne hæc omnia antequam nos ſcripſi- mus, & oculis ipſi veſtris apud Euangeli- cos vſurpaſtis, & manibus palpaſtis? Scri- pturam corruptam, Sacramenta diminu- ta, Symbola deprauatã, Trinitatem bla- ſphematam, Reges, cum legibus oppreſ- ſos, Patres reprobatos, hæreſes multipli- catas, ab inuicem damnatas, nouas quę- ſtas, ſed non inuentas fides, & ex magna par- te nouatores iſtos, factos omnes Atheos,

Epilog. Atheiſ- morum

pacem

pacem appellantes, & quietã Regni ſtatum, cum Deum religione, Reges Regnis, Regna Ciuibus, Ciues legibus, fora iudicibus, templa Sacerdotibus, ſpoliauerint, cum in agris, vicis, vrbibus, Arcibus vaſtam effecerint ſolitudinem, cædem cæde, ſanguinem ſanguine explantes prorſus, vt nullo apud ipſos careret exemplo nefas. Hos tàm deteſtandos noui huius Cacangelij fructus, vt etiam ijs, quæ ſuperſunt adhuc in patria Euangelicorum reliquijs, apud quas plus fortè adhuc, ſicut, ait Auguſtinus, valet detetius inolitum, quam melius inſolitum, ob oculos poneremus, à nobis in hoc opere noſtro, Chriſtiana ſtimulante charitate laboratum eſt. Multum adiuuat cor fidele, noſſe quid credendum non ſit, ſi diſputandi facultate id refutare non poſſit. Sciet autẽ qui modo ſe veritati cõmendare ſciet. Veritatem quæris, ait Auguſti: veritati te commenda.

Res ita claræ ſunt, ita appoſitæ Euangelicorum Protoplaſtis, omnes hareſum notæ, & circumſtantiæ, ex omni ſcriptura competunt, vt videri poſſit, nimis Dei, nimis oblitus & ſui, qui ita velit vitioſo pudori indulgere, vt tàm vaſtam videns errorum, & periculorum voraginem, in eã ſe malit immergere, quam pedem, præ pudore referre, aut Regni cœleſtis coronam propterea ſibi debitã exiſtimet, quod Chriſti nomen, lingua carnis ingeminet, aut carnalis amore libertatis cæcus, omnia quæ lubet, quæq; audet, ſemper impunita putet. Quin potius ſperamus in Domino futurum, vt refractis vitioſi pudoris repagulis, per eorum, quos diximus, quoſq; non diximus veſtigia, ad vnum, & ipſi recurrant Chriſti ouile, vnamq; ſuã matrem recognoſcant Catholicã, & Apoſtolicam Eccleſiam, Angelumq; Dei cõ-

Gen.16 ſulentem audiant. Reuertere ad Dominam tuam, & humiliare ſub manu illius.

Oſea 2. Et ipſi viciſſim cum Oſea reſpondeant. Vadã, & reuertar ad virũ meũ priorem, quia benè mihi tunc erat, magis quã nũc.

Quid autem in patria noſtra, non fuit melius tunc, quam nunc? Fidem omnes vnam tunc habebant. In nido Eccleſiæ, vt loquitur Auguſt. tuti ſecurique plumeſcebant, Religionem, &, Ne quid nimis, nimis ſemper amabãt. Regi debitũ honorem, & obedientiam præſtabant, Chriſti Miniſtros, vt Angelos honorabãt, Deo templa, proximo Xenodochia excitabãt, Magiſtratus obſeruabant. Ius ex æquo dicebant, Gloriam ingentem, diuitias honeſtas volebant: virtute honores, nõ ambitione quærebant, libertatis auidi, pecuniæ liberales erant: ærarium opulentum, res priuatas tenues malebant; odia priuata Reip. donabant: domi induſtri tam, iuſtum foris Imperium exercebant: Luxum, viri venenum putabant: cupiditates non tam legum cancellis, quam Dei timore frænabant: legum erat apud illos ſæueritas temperata. Iudicum integritas incorrupta: Libertas in dicendo impunita, Verborum lenocinia ſuſpecta: Ambitionis ſtudia tepida, Pecuniæ ſitis moderata, Coniurationis, proditionis, veneni nomina ignota: ſimultates remiſſæ; voluptates languidæ, amicitiæ immortales, inimicitiæ mortales. Fortiter bella, ſed non niſi iuſta gerebant, nec prouocabant, nec timebant: Fœdera ob lucrum, & irã nunquam rumpebant. Militem auro, argentoq; cælatum, galeatum leporem putabant. Quibus dura corpora, ſtricti artus, minax vultus, maior animo vigor, cœlo ſuo, ſoloq; par, vt Martis pullos legebãt, Filios aſperè: ſed vt viri fierent educabant. Si propius accederes, laborem, ſudorem, virum olebant. Sũma eſt duarũ rerum plusquam dici poteſt, amiciſſimi, appetẽtiſſimiq; fuerũt, Libertatis, & ſimplicis veritatis: Hanc ardentiſſimè dilexerunt. In hac ſola viuere voluerunt, pro hac ſola mori non dubitauerunt, huius vnius ingenti cupiditate, cæteras cupiditates preſſerunt. Vnde factum eſt, vt à minimis initijs, ad hanc, quam videmus amplitudinem Regni fines armis dilatauerint: omniaq; in Rep. ſumma prudentia, ſummoq; conſilio, ita prouiderint, vt ſeruire quidem ſibi multos fecerint, nullã tamen ipſi vnquam, cuiquam ſeruiuerint ſeruitutem.

Si illam pacẽ, illã ita florentẽ Remp. illa aurea ſæcula deſideratis nunc, quæ erant tunc; illam fidem, illoſq; mores reſumite nunc, qui erant tunc, & videbitis. vt ait Propheta. Domum Dei in gloria Agg. 2.

ſua

Regi Polo lat' tim', tegro patu

priſma. Qualem, vt viciſſim in patria
ſtra chariſſima videamus. Chriſte De⁹,
em cõtra omnes inferi portas, ab æter-
, Deum de Deo genitum, patri con-
bſtantialem, viſibilium, & inuiſibilium
eatorem, & in humana carne humani
eneris redemptorem, verum Deum, &
erum hominem confitemur: per uiſeera
iſericordiæ, in quibus viſitaſti nos ex al
o, per amariſſimam crucem, & paſſioné,
et ſputa, clauos, lanceam, per quinque
ulnera humiliter, & deuotè ſupplicam⁹,
e ſicut olim de Pauli æci facti, ſic iam
andem ab iſtorum, qui diſceſſerunt à no
is, oculis, iubeas cadere ſquammas pro-
rij amoris, eo modo, quo tu ſcis, & il-
is expedit: vt viſu recepto videant, tan-
gant, intelligant, quod vnum nõ poſſunt
eſſe tecum, qui vnum non ſunt ſecũ: quod
ibi non poſſit eſſe amor tui, vbi eſt amor
ſui; quod ibi ſpiritus ſanctus non loqui
tur, vbi propria præſumptio loquitur. Hoc
autem cum viderint, ſtatim tu illis aliam
leges lectionem, O bone Præceptor, &
docebis, quod ibi tantùm eſt veritas, vbi
eſt vnitas, ibi tui nominis vera confeſſio,
vbi omnium credentium plena conſenſio;
ibi grex tuus, vbi paſtor vnus; ibi via bo-
na, vbi maiorum fides antiqua: ibi Apo
ſtolica traditio, vbi legitima ſucceſſio, ibi
demum ſedes veritatis, vbi Cathedra vni
tatis. Da illis Domine ſpiritum humili-
tatis, & ſufficit.

Mihi quoq; O diuiſor gratiarum Spiri-
tus, ſi quid in his libris dictũ eſt de meo,
& tu ignoſce, & mei: Si quid de tuo, & tu
ſis benedictus, & tui. In ſæcula ſæculo-
rum. Amen Amen.

FINIS PARAENESIS.

Laus Deo Virginique Matri Mariæ.

Lucæ 19.

De ore tuo te iudico ſerue nequam.

Matt. 7.

A fructibus eorum cognoſcetis eos.

AD LECTOREM.

ANNI fere viginti abierunt, cum ex authoritate Magni Hoſij, Cardinalis Varmienſis prodierat in Vrbe Typus Eccleſię Catholicæ, ad inſtar breuis cuiuſdã laycorum Cathechiſmi, Thomæ Treteri opera pij, & eruditi Sacerdotis, Canonici Varmienſis, omnibus officijs plane mihi coniunctiſſimi, delineatus: infirmiorum oculis, non ſine voluptate repreſentans. Diuini ædificij molem ordinatiſſimam: cuius etiam deſcriptionem zelantiſſimus ille Orthodoxæ fidei propugnator, adiungendam putauit: atque ad multos per orbem, Chriſtianos Principes tranſmiſit. Vtrunque viſum eſt, ad calcem libri huius apponere: quo fatigati Lectoris oculi recreentur, & quaſi in ſpeculo videant, eius ædificij, maieſtatem, & ſoliditatem, pro cuius conſeruatione, tam longam ſuſcepimus defenſionem: & ſi quam nauſeam ex fœtidis Auangelicorum in Chriſtum, & ſponſam eius ructibus ſuſcepit, eam in hoc Eccleſiæ Typo: quaſi quodam horto concluſo, fonte ſignato: aquarum viuentium puteo, myrrham primam, & aromata diſtillante, detergat. Doctrix enim eſt diſciplinæ Dei, & electrix operum illius. Quam vt ſibi quiſque velit ſponſam ſumere, amatorq; formæ illius fieri, precor, & opto. Fiat, fiat.

Hic inſeratur Typus Eccleſiæ.

EXPLICATIO TYPI
ECCLESIÆ CATHOLICÆ.

1 ECCLESIA, ſi quis proprie Latine Gręcam vocem reddere velit, eſt euocata concio. Nec enim ab electione, ſed à vocatione nomē ducit. Conſtat igitur ea, de qua nunc nobis ſermo eſt, ex his, qui vocati ſunt ad vnam, & eandem Chriſti fidem; inter quos paucos electos eſſe Chriſtus dicit, quos ille cœlo, quæ triumphãtium eſt Eccleſia, poſt militiam in terris peractam, dignatur; multos vero, miſericordia quidem Dei vocatos, verũ ſua culpa poſtea reiectos; quos iure ſuo ſibi vendicat infernus. Virgo depingitur & eſt. Nam deſpondi vos (hoc eſt Eccleſiam, quæ conſtat ex animabus fidelium) vni uiro virginem caſtam exhibere Chriſto; ait Apoſtolus.

2 Vna eſt: quod per Phœnicem deſignatur, quam in ſiniſtra manu tenet.

3 Vnicum illius fundamentum, & caput inuiſibile Chriſtus eſt.

4 Sed quoniam ſui præſentiam corporalem, & viſibilē Eccleſiæ ſubtracturus erat; vnum viſibile fundamentum, & caput cōſtituit: cuius miniſterio retineri poſſet vnitas: & in cathedra vnitatis doctrinam poſuit veritatis. Vnum hunc, Petrum renunciauit, & quicunq; tandem legitimus eſſet Petri ſucceſſor, quem etiam in vnitatis indiuiduę conſortium aſſumptum, id quod erat ipſe, nominari voluit. Tu es Petrus, inquit, & ſuper hanc petram ędificabo Eccleſiam meam: vt exortem ſe myſterij diuini eſſe, nec ad vnam hãc Eccleſiam pertinere intelligeret, quiſquis à Petri ſoliditate recedere auſus fuiſſet. Petram, quæ Chriſtus eſt expreſſam vides inter fluctus maritimos, quibus quatitur quidem, & circumluitur, ſed manet nihilominus immobilis. Super hanc petram eſt petra Petrus, petræ Chriſto innitens, & ſuper eum fundatus: nulla vt flumina, nulli uenti, nullæ tempeſtates & procellæ irruentes, eius fidei ſolidatem, obruere poſſint.

Eſt & Catholica: quod orbis denotat, quem dextra manu tenet. Eſt enim per totum orbem diffuſa. Pertinet ad vniuerſa loca, ad vniuerſas nationes, ad vniuerſa hominum genera, ad vniuerſa tempora: cum ſit ipſi mundo diuturnitate par, & in Adam ipſo ſumpſit initium. In orbis quē tenet faſtigio crux eſt: qua ſignificatur Euangelium crucis per orbem vniuerſum eſſe renunciatum. Nil enim aliud illa prædicat, aut ſcire ſe profitetur, præter Ieſum Chriſtum, & eum Crucifixum. 5

Illuſtratur ſolis radijs: quod indicat eā obſcuram non eſſe, uerum claram, & manifeſtam, & omnium oculis expoſitā, quos odium & malitia non excęcauit. Nam in ſole poſuit Deus tabernaculum ſuum, hoc eſt, Eccleſiam ſuam. Lux mundi ciuitas hæc eſt ſupra montem poſita, nec abſcondi poteſt. 6

Eſt & Apoſtolica, quod indicant Apoſtolorum figuræ duodecim: quibus etiam quo genere ſuppliciorum quilibet eorum affectus fuerit exprimitur. 7

His Prophetæ ſubiuncti ſunt quaſi baſes, ſuper quas, quaſi columnę, poſiti ſunt Apoſtoli, & qui ſecuti ſunt eos Sancti Eccleſiæ. 8

Doctores omnes petræ innitentes. Eſt enim ædificata Eccleſia ſuper fundamentũ Apoſtolorum, & Prophetarum. Quem Prophetæ venturum eſſe Chriſtum prædixerunt, eum Apoſtoli veniſſe renunciarunt. 9

Sub Phęnice funiculũ vides, quo poteſtas 10
illa tradita ligãdi, atq; ſoluēdi deſignatur.

11 Sub orbe vero claues tenet, quibus aperiendi, atq; claudendi Regni cœlorum facultas illi tribuitur.

12 Eſt autem Eccleſiæ maxime propria nota, ſucceſſio Apoſtolorum: quæ cum in alijs omnibus iam defecerit, in ſola Romana ſede remanet adhuc inuiolata: de qua futurum Chriſtus prędixit, quòd aduerſus eam inferi portæ non eſſent præualituræ. Hanc ſucceſſionem indicant Romanorum aliquot Pontificum effigies, à Petro vſque ad Gregorium XIII. qui nūc nomini ſuo reſpondens, vigilantiſſimum totius Eccleſiæ paſtorem agit, quibus multitudo credentium adhæret, & eorum ductum ſequitur. Vt veriſſimum ſit illud, quod iam inde à multis ſæculis, à ſancto quodam patre ſcriptum eſt; vbi Petrus ibi Eccleſia.

13 Regitur à Spiritu ſancto: quod indicat ſceptrum, quod columba geſtat ſupra caput Eccleſiæ; quam etiam ob cauſam errare nullo modo poteſt, cum ſit firmamētum & columna veritatis.

14 Poſtremo ſancta eſt; hoc eſt, ſanguine qui de Chriſti fluxit latere, tincta, lota, mundata; extra quem ſanguinem nec remiſſio peccatorum, nec meritum eſt ullū operum bonorum, nec patet aditus ad Regna cœlorum. Nam quicquid eſt in hominibus, quod iuſtum & ſanctum videri poſſit, niſi Chriſti ſanguine purpuretur, nomen ſanctitatis & iuſtitiæ nō meretur. Hoc ſanguine iuſti ſunt, & ſancti, quotquot iuſti ſunt, & ſancti, ex hoc ſacramēta, ex hoc ſacrificia: ex hoc, quæcunque tandem opera noſtra bona vocantur, iuſtitiam & ſanctitatem acquirunt. Nam ſi tollas ex illis hunc ſanguinem, pannus menſtruatæ ſunt omnes iuſtitiæ noſtræ, cum veriſſimum ſit illud, quòd omnis iuſtitia noſtra ſanguis Chriſti ſit. Nam ex illo manet quidquid eſt in nobis iuſtitiæ noſtræ. Quominus ferendus eſt eorum impius error, qui bonis operibus Chriſti ſanguine purpuratis, & in viua eius fide factis, meritum omne detrahunt, nec ea iuſtitiæ nomine dignantur. Videntur enim euacuare crucem, & mortem Chriſti: quaſi fruſtra vitam ille ſuam cum ſanguine pro peccatis noſtris profuderit, nec eo mundare nos, ac dignos in partem ſortis ſanctorum efficere potuerit. Hic igitur ſanguis ex Chriſti latere fluens in omnia Sacramenta, quæ propterea ſancta vocantur, & ſanctorum communio, Sacramentorum participatio dicitur, ſanctificandi vim illis tribuit: quæ quidem vaſa gratiæ ſunt, & meritorum Chriſti. Nā per ea nobis cōmunicantur merita Chriſti.

Quæ numero ſeptem ſunt, per ſeptem 15
oculos, ſeptem ſtellas, ſeptem ſigilla, ſeptem lucernas in vno candelabro figurata. Septem etiam hominum genera deno 16
tant. Nimirum intrantium in Eccleſiā, 17
militantium in illa, poſt pugnam vires reficientium, ſi labi cōtigerit reſurgentium, gubernantium ſiue miniſtrantium, nouos milites introducentium, ad extremum ex
hac vita exeuntium. Ad ſeptem etiā virtutes mortalium animi præparantur: quarum tres Theologicę vocantur. Fides, Spes, & Charitas: quatuor Cardinales Prudentia, Fortitudo, Temperantia, Iuſtitia; quemadmodum ſuam cuiq; Sacramento virtutem appoſitam vides. E ſeptē autem ſacramentis tria ſunt, quæ ſemel ſuſcepta, non poſſunt iterari: quod quadratus lapis indicat; quatuor iterantur, quod rota ſignificat. Duorum ſolus Epiſcopus miniſter eſt, cuius formam depictam vides, reliquorum quicunque tandem alij Sacerdotes. 18

Eſt autem & hoc notatu dignum, quod 19
ſimul vt infans in lucem æditur, ſtatim illi cuſtos angelus, cuius effigiem depictā vides, adiūgitur: qui de cœlo deſcendēs, eius curam ſuſcipit, ad fontemq; baptiſmatis deducit eum, & quidem nudum, omni prorſus virtute, vacuum: qui po-
ſteaquam ad Baptiſmi fontem acceſſit, 20
a Deo Patre, in ſanguine filij per Spiritum ſanctum, Sacerdotis miniſterio, ſanctificatur, & iuſtificatur: quæ quidem ſanctificatio, virtute Chriſti ſanguinis, quem in calicem paſſionis manare vides, fidelibus contingit. Nam aqua nihil aliud quam elementum eſt: ad quod cū accedit verbum à ſacerdote prolatum, iā fit Sacramentum: iam Chriſti ſanguis virtute ſua, miniſterio vero ſacerdotis, per quē illū attingi vides, emūdat a peccatis omnibus, iuſtificat, ſanctificat eos qui fonti ba-

ti baptiſmatis immerguntur,quorum cor-
da fide purificantur.Quam etiam ob cau-
ſam Baptiſmus, Fidei Sacramentum & ſi
gillum ac teſſera quedam vocatur. Voca-
tur & ianua:quòd per baptiſmum ingreſ
ſus ſit in Eccleſiam, non ſolum hanc mi
litantem, verum etiam triumphantem.
Qui nudi carentes originali iuſtitia,ue
21 neiāt ad batiſmum, ſtatim vt abluti ſunt,
Chriſtum induuntur, qui iuſtitia noſtra
eſt:& omni genere virtutum ueſtiti,atque
ornati in Eccleſiam ingrediuntur. Quā-
22 obrem qui baptiſmum,nō ſolum eſſe mor
tem criminum,verum & uitam virtutum,
ſplendorem animarum,veſtimentum can
didum, ſignaculum ſanctum & indelebi-
le,ianuam Regni cœleſtis, uel currum ad
cœlum, paradiſi delicias, chariſma Dei
filiorum adoptionis eſſe dixerunt; recte
uim eius expreſſiſſe videntur. Miniſter
Sacramenti huius, vt uides, Sacerdos eſt.
Verum ſi qua neceſſitas vrget,etiā laicus,
vbi copia ſacerdotis haberi nequit,bapti-
zare poteſt.
Quadratus lapis non iterari docet. Im
23 primitur enim character, quo fideles ab
infidelibus diſcernuntur.
Quos adhibitos baptizādo ſuſceptores
24 vides, ij ſpondent quòd eum inſtructuri
ſint in omnibus ijs,quæ ad fidē pertinēt;
& ad uitam cū pietate degendā adhorta-
turi: qui plures duobus eſſe non debent.
Baptizatis iam ingreſſus ad Eccleſiam,&
ad alia Sacramenta patet aditus,qui prę-
cluſus ante baptiſmum fuerat,& iam dein
ceps fideles nominantur & ſunt. Nam in
baptiſmo fides etiam recens natis infanti
bus infunditur. Quam etiam ob cauſam
fidei Sacramentum vocatur:in quo nomē
etiam Chriſto dant & eius militiæ adſcri
buntur.
Huius rei Symbolum calix eſt, quem
25 depictum vides,in quem qui ſanguis ex
Chriſti latere manat, per eum ablutos
nos a ſordibus peccatorū, & in filios Dei
cooptatos eſſe firmiter credimus.
Cum autem non ad fidem otioſam,ſed
26 ad pugnam periculoſam baptizati vocen
tur, opus habent virtute Spiritus Sancti
vt ab eo roborentur; quo fortiores in pu
gna ſint, maioremq; ſpem concipiant de
mundo, carne, Diabolo, quam optant,vi

ctoriam conſequendi. Accedunt igitur
ad Epiſcopum, qui proprius eſt ſacramen
ti confirmationis miniſter, ſicut hic anno
tatum vides:& illud ab eo percipiūt,quod
manuum etiam impoſitionis & Chriſma-
tis vocatur Sacramentum. Vnguntur
enim per Epiſcopū in fronte,ſacro Chryſ
mate tanquam in ſede pudoris, ne Chri
ſti opprobrio, Chriſtiani cū ſint, erubeſcāt;
quin illud potius præ ſe ferant,de illo glo
rientur,in illo fidem,ex illo certam ſpem
concipiant futurum, ut in hac lucta,ad
quam vnguntur, victores euadant: cuius
rei donum etiam in hoc Sacramento per-
cipiuut.
Symbolum eius rei vides anchorā, Spē 27
enim ſicut anchoram habemus animæ tu
tam ac firmam, dicit Paulus. Quadratus
lapis non iterari Sacramentum hoc ſigni-
ficat: cum in eo, ſicut in Baptiſmo,chara
cter imprimatur. Suſceptores etiam ſiue
patrini, ſicut in Baptiſmo, confirmando
adiunguntur.
Quoniam uero fortiter pugnaturis op⁹ 28
eſt alimonia (nā alioqui uires deficerēt)
etiam de hac miſericors Deus nobis pro-
uidere dignatus eſt. Qualis uita quam
ingredimur Baptizati, qualis pugna ad
quam Chryſmate inungimur, talis eſt &
alimonia. Nihil eſt in his omnibus,quod
ſpirituale non ſit. Nec enim ea carne
quę videri, quæ tangi,quæ ſenſu poſſit
aliquo percipi; ſed ea quam ſola fide cō-
prehendere licet, ſua ipſius vera, & viua
carne,quæ pro nobis in cruce pepēdit:ſuo
ipſius vero,& uiuo ſanguine, qui de Chri
ſti latere fluxit, nos reficere dignatus eſt,
ſub panis, & vini,ſpeciebus. Qua quidē
in re ſuam erga nos inenarrabilem cha
ritatem oſtendit:qui quod pro nobis Deo
patri corpus & ſanguinem in mortem ob-
tulit,id in eius rei memoriam ſempiternā
nobis vt eo paſceremur fruendum dedit:
quo ſic tanti beneficij memores uiciſſim
amore ſui nos inflammaret: ne recuſare-
mus ipſi quoq; quem prior ipſe guſtauit,
amarum calicem bibere, quoties id ne-
ceſſitas poſtularet. Vocatur igitur hoc
Sacramentum, Sacramentum Charitatis
quod in eo maxime charitas elucet, cum
Dei erga nos,tū noſtra vtciſſim erga Deū.
Cuius Charitatis,Symbolum eſt mater 29

infantes geſtans: vt illud expreſſum videas; Nunquid obliuiſci poterit mulier infantem ſuum, vt non reminiſcatur vteri filij ſui? Et ſi illa oblita fuerit, ego nõ
30 obliuiſcar tui. Quoniam autem hoc Sacramentum, non ſolum poteſt, verũ etiã debet frequenter iterari, rotam adiunctã vides. Vides etiam, qua deuotione flexis genibus ad percipiendum illud de Sacerdotis manibus, qui proprius eſt eius mi-
31 niſter, accedatur. Habet autẽ hanc vim Sacramentum hoc, vt nos vnum cũ Chriſto corpus, vnum etiam inter nos efficiat: à quo ſi nos diſiungi contigerit, grauis hic lapſus eſt, graueque vulnus ab hoſtibus accepimus.

32 Quamobrem omnibus modis elaborãdum nobis eſt, vt ad eum qui erigit eliſos, confugientes, accepto vulneri medicinã adferre queamus. Quam non aliter conſequimur niſi per veram cordis contritionem, oris confeſſionem, operis ſatisfactionem, quæ tres Pœnitentiæ Sacramenti ſunt partes, quas etiã hic expreſſas vides.
33 Nam quem delicti pœnitet, is ore peccata ſua confeſſurus, cor contritum oſtẽdit, aperto capite ad pedes ſacerdotis abiectus, demiſſo in terram vultu, ſupplices manus tendens, & alia humilitatis ſigna demonſtrans, & in ſacerdote, qui legitimus iudex ſedet, Chriſti Domini perſonam,
34 & poteſtatem veneratur. Quaſuis pœnas ab illo, virgam in manu (ſicut ex vetuſta traditione, in Eccleſia Romana cernere licet) tenente ſuſcipere paratus: vt pro ſuis peccatis ſatisfacere, Deoq; reconciliari poſſit. Refertur hoc Sacramentũ ad iuſtitiæ virtutem, cuius Symbolum librã,
35 & gladium vides. Iuſtum enim eſt, vt qui peccauit, qua poteſt ratione pro peccato ſuo ſatisfaciat: vt cum ſeipſum iudicaue-
36 rit, non iudicetur a Domino. Rota, quã vides adiunctam, ſignificat hoc Sacramẽtum iterari, quod quanto frequentius iteratur, tanto ſalubrius eſt. Miniſtrum etiã ſacerdotem vides.

37 Cæterum ſi vſquam alibi, tum in hac militia, quæ geritur aduerſus hoſtes inuiſibiles opus eſt ordine. Nam ita demũ terrorem illis incutiet, ſi fuerit caſtrorũ acies ordinata. Sicut igitur in prophana militia, militis officio primum fungitur aliquis, poſteà decurio fit, deinde centurio: cum autem ordines aliquandiu duxerit, tandem ſi repertus fuerit idoneus, dux & imperator deſignatur: Sic & in hac Eccleſiaſtica militia non eſt fas ad ſummum gradum ſubito proſilire, verum in minoribus, vt aliquandiu ſe exerceat, ac pedetentim ad maiora progrediatur, Chriſti miles neceſſe eſt. Primum igitur ad oſtia ſtat, & oſtiarij ſiue ianitoris officio fungitur: quod cum aliquandiu rectè obierit, datur illi poteſtas legendi Prophetas, lectoriſq; nomen obtinet: paulo poſt expellendi Dæmonia facultatem conſequitur, & Exorciſta vocatur: in quibus muneribus diligenter verſatus admittitur intra Cancellos, vbi myſteria peraguntur: vt præſto adſit Epiſcopis, & Preſbyteris, nec eum prohibere quiſquam poſſit, quo minus eos libere ſequatur: quam ob cauſam Acoluthus, ſiue Acolythus dicitur. Poſteaquam verò Sacrorum peragendorum ritum aliqua ex parte cognouerit, ad ordines, qui ſacri vocãtur, aditus illi datur. Primo Subdiaconus vt ſit, & ei ſacra vaſa, calicem & patinam contrectare, & Epiſtolam cantare liceat: aliquando poſt ad Euangelium quoq; cantandũ admittitur, & munere Diaconi fungitur. Hæc omnia munera cum recte per iuſtum tẽpus obierit, ad quod omnes ordines alij referũtur, Sacerdotij munus ei confertur: vt ad cõficiendum, & offerendum Chriſti corpus, & ſanguinem, ad verbum eius enunciãdum, ad Sacramẽta fidelibus adminiſtrãda, & vere pœnitentibus peccata remittenda, reddatur idoneus. Atq; ita perfectus eſt ordo quatenus eſt Sacramentum. Sunt enim in vno quoq; iſtorum ſigna viſibilia, quæ vides. Induitur enim ab Epi- 38
ſcopo nouum hominem; & alijs quidem alia, quæ non potuerunt hoc typo cõprehendi, & lõgum foret enumerando recẽſere omnia. Qui vero Sacerdos ordinatur, ei calix offertur cum patina, & ei dicitur ab Epiſcopo, Accipe poteſtatẽ offerendi ſacrificium, &c. Quod verbum ſimul vt acceſſit ad elementum ſiue ſignum viſibile, ſtatim confertur ordinando gratia quædam inuiſibilis: qua redditur idoneus, vt munus hoc efficaciter exequi poſſit. Fit autem hoc per manus impoſitionem

tionem

Digitized by Google

tionem, & ſacram vnctionem. Huius gra
tiæ Timotheum Paulus admonet, quando
dicit: Noli negligere vt reſuſcites gratiã,
quæ data eſt tibi, per impoſitionẽ manuũ
mearum. Et hæc quidem, quantum ad
ordinem, quo confertur gratia. Cæterũ
inter ipſos etiam miniſtros eſt ordo: cum
alij ſint inferiores, alij ſuperiores, donec
ad vnum caput perueniatur. Alter enim
vnitas conſeruari non poſſet. Sunt igitur
omnes miniſtri. (Nam ſic nos exiſtimet
homo, dicit Paulus, vt miniſtros Chriſti
& diſpenſatores myſteriorum Dei) ſed
non omnes eodem gradu. Nam & inter
ipſos Sacerdotes gradus quidam ſunt: &
præeſt ijs omnibus, & vniuerſo clero ſuæ
Diocæſeos Epiſcopus, huic Archiepiſco-
pus, Archiepiſcopo Patriarcha, ſingulis au
tem, & vniuerſis, excellentius miniſteriũ
& ſublimiorem poteſtatem, cuius penes
eum plenitudo eſt, cum alij tantum voca
ti ſint in partem ſollicitudinis, habet Ro-
manus Pontifex. Quam etiam ob cauſam
quamuis hoc ipſe ſibi nomen ex animi
quadam ſubmiſſione tribuat, vocatur ſer-
uus ſeruorum, hoc eſt, miniſter miniſtro-
rum: quaſi dicas Rex regũ, pater patrũ,
Epiſcopus Epiſcoporum. Nam cum ad
Eccleſiam Dei regendam Sacerdotum, &
Epiſcoporum ſit miniſterium conſtitutũ,
ſicut etiam Paulus teſtatur dicens; Spi-
ritus ſanctus poſuit Epiſcopos regere Ec-
cleſiam Dei, quam acquiſiuit ſanguine
ſuo: miniſtrorum, & rectorum horum,
quin & Eccleſiæ totius miniſter, & rector
eſt Romanus Pontifex. Nec mirũ alicui
videatur, ſi miniſter vocetur, qui rector
eſt. Nam & Reges, Dei miniſtri ſemel,
& iterum à Paulo vocantur, neque tamen
propterea Reges nõ ſunt: quin & ab ipſo
Chriſto præceptum eſt. Quicunq; volue
rit inter vos maior fieri, ſit veſter mini-
ſter, & qui voluerit inter vos primus eſſe,
erit veſter ſeruus. Et reuera quanto quis
maiore cum poteſtate præeſt, tanto gra-
uiore ſeruitute premitur, Summus præ-
ſertim Pontifex: cui ſollicitudo incumbit
orbis totius Eccleſiarũ omnium; cum ſit
non huius aut illius, ſed Eccleſiæ totius
Catholicæ Epiſcopus. Hoc igitur ordine
conſeruatur Eccleſia; cui niſi præſit vnus,
vnitas in ea retineri non poteſt. Refertur
hoc Sacramentum ad prudentiam. Fide-
lis enim, & prudens eſſe debet ſeruus,
quem conſtituit Dominus ſuper familiã
ſuam, vt det illis cibum in tempore, cibũ
verbi Dei, cibum Sacramentorum eius.
Prudentiæ Symbolum, ſerpentem vides 39
(iuxta illud Eſtote prudentes ſicut ſerpẽ-
tes) & ſpeculum. Speculator enim agit
Epiſcopus, & ſuos, & aliorum mores di
ligenter inſpiciens, vt corrigat. Vides
miniſtrum Epiſcopum: Vides lapidẽ qua
dratum. Deſignat iterari non poſſe. Nã
character imprimitur, quo clerici diſcer
nuntur a laicis.

Ne vero deinceps etiam deeſſent Eccle 40
ſiæ milites: cum vnius hominis ætas eſſe
longa non poſſit: huic quoq; rei Diuina
prouidit benignitas. Matrimonij Sacra-
mentum inſtituit: quo fit vt noua prole
procreata, vita functis noui ſubinde ſuc-
cedant milites: nec deſint ullo tempore,
qui contra carnem, & ſanguinem, aduer
ſus Principes, & poteſtates, aduerſus mũ-
di rectores tenebrarum harũ, contra ſpi-
ritualia nequitiæ, ſtrenuè luctari poſſint.

Vides miniſtrum Sacerdotem datis ar 41
ris, iunctis vtriuſq; dextris, marem cum
fœmina copulantem. Ad hoc elementũ
viſibile, verba quædam accedunt, quæ præ
eunte Sacerdote profert vterque coniux,
& fit Sacramentum. Inuiſibilis enim gra
tia peculiarique donum Spiritus infundi-
tur: quo qui copulati ſunt, & firmiores
redduntur ad perpetuam concordiam, &
caſtitatem coniugalem retinendam; & ro
buſtiores ad huius vitæ quæuis incommo-
da pariter toleranda; & inſtructiores ad
ſobolem, cuius gratia matrimonium po-
tiſſimũ contrahitur, in pijs moribus edu-
candam, quamobrem etiam, ait Paulus.
Sacramentum hoc magnum eſt. Refertur
hoc Sacramentum ad virtutem Temperã
tiæ, cum propter vitandam fornicationẽ
vxor ducenda ſit. Symbolum eius frænũ
vides, quo frenandam eſſe libidinem ad-
monemur. Iterari poſſe rota demonſtrat. 42
Verum interea qui non iterauerit, laudẽ
is meretur maiorem.

Poſtremo migraturis etiam ex hac vi- 43
ta proſpectum Deus voluit. Cum enim
ſub tempus illud lucta ſit omnium gra
uiſſima; quam etiam ob cauſam Agon,
hoc

hoc eſt, certamen vocatur, quo fortius il- lud obeundo victoriam, ex eo conſequi poſſit, vnctionis extremæ Sacramentum inſtituit: in quo certaturus oleo inungi- tur in præcipuis totius corporis membris: ad quam vnctionem accedunt verba quę- dam à Sacerdote prolata per modum pre- cationis: quibus exeunti ex hac uita quæ- dam inuiſibilis gratia, nimirum robur, perſeuerantiæque donum infunditur; ſi- mul, & quæ peccata uenialia deſignauit, ea dimittuntur. Fit etiam nonnunquam, ut ſanitatem infirmus recuperet. Refer- tur ad virtutem fortitudinis, cuius pars quædam eſt perſeuerantia. Iterari poſſe rota deſignat, ſed non temere: niſi denuo quis aliquando poſt, in grauem periculo
44 ſumque morbum inciderit. Simbolum fortitudinis, eſt columna lapidea, quæ non eum dimotum iri de ſtatu ſuo indi- cat.

45 Sic igitur vnctus Chriſti miles, poſtea- quam bonum certamen certauit, fidem ſeruauit, curſum conſumauit, ab Eccle- ſia militantium Angeli ductu, quem de- pictum vides, transfertur ad Eccleſiam triumphantium: vbi Deus eſt cum San- ctis ſuis, Deus Pater, Deus Filius, Deus Spiritus Sanctus.

46 Catena, cuius partem vnam virgo Ma- ter, à dextris aſsiſtens filio, partem alte- ram Ioannes Baptiſta, qui eſt à ſiniſtris, manu tenet, quaque circundari totam Ec cleſiam triumphantium, & militantium uides, ſocietatem illam deſignat, de qua ſcribit Ioannes. Vt & vos ſocietatem ha beatis nobiſcum, & ſocietas eius ſit cum Patre, & cum Filio eius Ieſu Chriſto; & eam, quam in Symbolo profitemur, San ctorum communionem. Connectimur enim omnes in uinculo pacis, & charita- tis. Vnum corpus in Chriſto ſumus. Sin- guli autem alter alterius membra. Et qualis eſt membrorum inter ſe ſocietas, vt operatio cuiuſque membri cadat in cō- modum totius corporis; talis eſt inter Ec cleſiæ membra, qui ſunt, quique fuerunt ab initio mundi, communio: non ſo- lum eorum, qui militant in hac lachryma rum valle, verumetiam qui iam trium- phant in illa cœleſti patria: cum & ipſi corporis huius noſtri membra ſint. No- bis eorum benefacta ſubueniunt, nos iu uant, nos ædificant. Vt recte dicere poſ ſit vnuſquiſque noſtrum, Particeps ego ſum omnium timentium te & cuſtodien tium mandata tua. Trahunt igitur illi nos ad ſe, quod vides virginem Matrem, & Ioannem Baptiſtam, & ſanctos alios facientes, precibus ac meritis ſuis, qui bus aſſidue Deum pro nobis, vt eiuſdem coronæ participes eſſe queamus interpel- lant. Maxime verò trahit nos ad ſe, qui caput eſt corporis huius Sanctus ille ſan- 47
ctorum D. N. Ieſus Chriſtus, qui funda- mentum idem eſt, & lapis angularis ab imo ſurgens, ſicut præclare dictum eſt à quodam Sancto patre; Quemadmodum fundamentum corporeæ fabricæ in imo eſt, ſic fundamentum ſpiritualis fabricæ in ſummo eſt. Si ad terram ædificaremus in imo ponendum nobis erat fundamen- tum: quia cęleſtis fabrica eſt, ad cœlos præceſſit fundamentū noſtrum. Ipſe er- go angularis lapis, montes, Apoſtoli, Pro phetæ, magni, portantes fabricam ciuita- tis, faciunt vnum quoddam ædificium. Hoc itaque caput noſtrum, quod ſe factu- rum promiſerat in terris degens, cū exal- tatus fuero a terra (hoc eſt in crucem ſublatus) omnia traham ad me ipſum, longe nos trahit efficacius, patrem ſuum cœleſtem pro nobis interpellando. Nam ipſe verus eſt ille ſacerdos in ęternum, ſe cundum ordinem Melchiſedech, qui nō in alieno, ſed in ſuo ſanguine ingreſſus in cœlum apparet vultui Dei pro nobis, & quod miniſterio ſacerdotis fit in alta- ri, hoc ipſe facit per ſe in cœlo, Deo pa- tri crucem, quam prǫ nobis pertulit, vul- nerumque ſuorum cicatrices offert, ſan- guinem de latere profuſum exhibet, ac modo non his verbis vtitur, Miſerere igi- tur eorum, pro quibus ego ſum hæc tam grauia perpeſſus. Trahat eos ad me pro- fuſus pro illis ſanguis meus, ne gratis il- lum profudiſſe videar. Per hunc verum ſacerdotem in æternum, & qui militant in terris, & qui triumphant iam in cœlis, petunt omnia, & exaudiuntur, non tam pro ſua, quam pro veri ſacerdotis illius, cui nil negare pater poteſt, reuerentia. Quam etiam ob cauſam omnes oratio- nes, quas vulgo collectas vocāt, ita ferè

conclu-

Digitized by Google

concluſas audis per D. N. Ieſum Chriſtum. Illius preces, illius crucis & ſanguinis merita, quæ miſericors, & benignus ille nobiſcum communicat, ſubueniunt nobis. Trahunt nos ad Eccleſiam triumphantem, & illius coronæ cœleſtis, quam legitime certantibus propoſuit, nos participes reddunt.

48 Habes igitur iã Eccleſiæ Catholicæ typum explanatum, a qua qui per ſummum ſacrilegium ſe præciderunt inflati ſenſu carnis ſuæ, & non tenentes caput, ex quo totum corpus per nexus, & coniunctiones ſubminiſtratum, & conſtructum creſcit in augumentum fidei, poſteaquam varijs opinionum fluctibus, multũ iactati ſunt, atque agitati, tandem vt vides, nullo certo loco conſtituti confractis cathedris, in profundum pelagi demerſi, & Phlegetontis aquis obruti, quas meriti ſunt, ſacrilegij ſui pœnas dant. Quo maiore tibi ſtudio cauendum erit lector, vt à Sanctiſſimæ noſtræ parentis huius Eccleſiæ gremio, ne te diuelli patiaris vnquam. Si quis millies tibi dixerit, Mitte te deorſum; ſcriptum eſt enim, &c. ſcripturam reuerenter accipe, verum in ea interpretanda non priuatum alicuius, verum Eccleſiæ Spiritum, Eccleſiæ ſenſum, & conſenſum ſequere. Eam, qua decet pietate venerare; illi te permitte, illi crede, illam audi, illam ſecundum Deum vereere. Quæ de diuinis rebus ipſa ſentit ſentienda, quæ de humanis præſcribit, facienda, quæ prohibet fugienda, perſuaſum firmiter habeas. In illa, & pro illa, ſi qua neceſſitas, tulerit, mortem etiam oppetere, nihil dubita. Cum eiuſmodi mors nihil aliud ſit, quam tranſitus quidam, ex hac valle lachrymarum ad Eccleſiã triũphantium, & quæ legitime certantibus corona propoſita eſt, eius perceptio. Extra illam vero quicunq; ſunt, eos fluctibus obrutos vides, nec eos manet aliud, quam luctus, & horror ſempiternus. Qui vero Chriſti capiti, & eius corpori Eccleſiæ per omne vitæ ſuæ tempus firmiter adhæſerunt, ij perpetua lætitia fruuntur, in Hieruſalem illa cœleſti, cum capite ſuo triũphantes, vt mors illorum nihil aliud, quã tranſitus ad æternam beatitudinem eſſe videatur.

F I N I S.

FINE

Digitized by Google

7-5

BIBLIOTECA NAZ.
ROMA
VITTORIO E[MANUELE]